

พระคัมภีร์
ชาดก และ อรรถกถาชาดก
บาลี - ไทย
เล่ม ๑๙
(บาลี ภาค ๗ ตอนที่ ๑)

JĀTAKAPĀLI and JĀTAKATṬHAKATHĀ
Pāli - Thai
Volume XIX
(Pāli Part VII First Section)

ฉบับภูมิพโลภิกขุ

พุทธศักราช ๒๕๕๔

สารบัญ

พระคัมภีร์ชาดก และ อรรถกถาชาดก

บาลี-ไทย

เล่ม ๑๕

(บาลี ภาค ๗ ตอนที่ ๑)

เรื่อง

หน้า

วิสतिบาต

๑. มาตังคชาดก (๔๕๗)	๑
๑. พรรณนามาตังคชาดก (๔๕๗)	๘
๒. จิตตสัมภุตชาดก (๔๕๘)	๔๖
๒. พรรณนาจิตตสัมภุตชาดก (๔๕๘)	๕๕
๓. สีวิราชชาดก (๔๕๙)	๘๖
๓. พรรณนาสีวิราชชาดก (๔๕๙)	๙๔
๔. สิริเมณฑกชาดก (๕๐๐)	๑๒๖
๔. พรรณนาสิริเมณฑกชาดก (๕๐๐)	๑๓๔
๕. โรहनมิกชาดก (๕๐๑)	๑๕๘
๕. พรรณนาโรहनมิกชาดก (๕๐๑)	๑๖๖
๖. หังสชาดก (๕๐๒)	๑๙๙
๖. พรรณนาหังสชาดก (๕๐๒)	๒๐๖
๗. สัตตคิุมพชาดก (๕๐๓)	๒๒๘
๗. พรรณนาสัตตคิุมพชาดก (๕๐๓)	๒๓๖

(๕๐)

เรื่อง

หน้า

๘. ภัลลตติกชาดก (๕๐๔)	๒๕๕
๘. พรรณนาภัลลตติกชาดก (๕๐๔)	๒๖๘
๙. โสมนัสสชาดก (๕๐๕)	๒๕๐
๙. พรรณนาโสมนัสสชาดก (๕๐๕)	๓๐๐
๑๐. จัมเปยยชาดก (๕๐๖)	๓๒๕
๑๐. พรรณนาจัมเปยยชาดก (๕๐๖)	๓๔๔
๑๑. มหาปโลภนชาดก (๕๐๗)	๓๘๗
๑๑. พรรณนามหาปโลภนชาดก (๕๐๗)	๓๕๔
๑๒. ปัญจบัณทิตชาดก (๕๐๘)	๔๑๑
๑๒. พรรณนาปัญจบัณทิตชาดก (๕๐๘)	๔๑๕
๑๓. หัตถิपालชาดก (๕๐๙)	๔๕๖
๑๓. พรรณนาหัตถิपालชาดก (๕๐๙)	๔๖๕
๑๔. อโยมรชาดก (๕๑๐)	๕๑๖
๑๔. พรรณนาอโยมรชาดก (๕๑๐)	๕๒๔
อุทานชาดก	๕๕๒

อักษรย่อพระคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ

ที่ใช้อ้างอิงในพระคัมภีร์ฉบับมูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ

คำย่อ		คำเต็ม
วิ. มหาวิภงฺค.	วินยปิฎก	มหาวิภงฺค
วิ. ภิกขุณี.	วินยปิฎก	ภิกขุณีวิภงฺค
วิ. มหา.	วินยปิฎก	มหาวคฺค
วิ. จุ.	วินยปิฎก	จุลลวคฺค
วิ. ป.	วินยปิฎก	ปริวาร
ที. สී.	ทีฆนิกาย	สีลขนฺธวคฺค
ที. มหา.	ทีฆนิกาย	มหาวคฺค
ที. ปา.	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวคฺค
ม. มู.	มชฺฉิมนิกาย	มูลปณฺณาสก
ม. ม.	มชฺฉิมนิกาย	มชฺฉิมปณฺณาสก
ม. อุ.	มชฺฉิมนิกาย	อุปริปณฺณาสก
สํ. ส.	สํยุตฺตนิกาย	สคาถวคฺค
สํ. นิ.	สํยุตฺตนิกาย	นิตานวคฺค
สํ. ขนฺธ.	สํยุตฺตนิกาย	ขนฺธวารวคฺค
สํ. สพา.	สํยุตฺตนิกาย	สพายตนวคฺค
สํ. มหา.	สํยุตฺตนิกาย	มหาวารวคฺค
องฺ. เอกก.	องฺคุตฺตรนิกาย	เอกกนิปาต
องฺ. ทุก.	องฺคุตฺตรนิกาย	ทุกนิปาต
องฺ. ติก.	องฺคุตฺตรนิกาย	ติกนิปาต
องฺ. จตุกก.	องฺคุตฺตรนิกาย	จตุกกนิปาต
องฺ. ปญจก.	องฺคุตฺตรนิกาย	ปญจกนิปาต
องฺ. ฉกก.	องฺคุตฺตรนิกาย	ฉกกนิปาต
องฺ. สตฺตก.	องฺคุตฺตรนิกาย	สตฺตกนิปาต
องฺ. อฏฺฐก.	องฺคุตฺตรนิกาย	อฏฺฐกนิปาต

คำย่อ	คำเต็ม	คำเต็ม
อง. นวก.	องคฺตุตฺรนิกาย	นวกนิปาต
อง. ทสก.	องคฺตุตฺรนิกาย	ทสกนิปาต
อง. เอกาทสก.	องคฺตุตฺรนิกาย	เอกาทสกนิปาต
ชฺ. ชุ.	ชฺุทฺทกนิกาย	ชฺุทฺทกปาฐ
ชฺ. ฐ.	ชฺุทฺทกนิกาย	ธมฺมปทคาถา
ชฺ. อุ.	ชฺุทฺทกนิกาย	อุทาน
ชฺ. อิติ.	ชฺุทฺทกนิกาย	อิติวุตฺตก
ชฺ. สุ.	ชฺุทฺทกนิกาย	สุตฺตนิปาต
ชฺ. วิ.	ชฺุทฺทกนิกาย	วิมานวตฺถุ
ชฺ. เปต.	ชฺุทฺทกนิกาย	เปตวตฺถุ
ชฺ. เถร.	ชฺุทฺทกนิกาย	เถรคาถา
ชฺ. เถรี.	ชฺุทฺทกนิกาย	เถรีคาถา
ชฺ. ชา.	ชฺุทฺทกนิกาย	ชาตก
ชฺ. มหา.	ชฺุทฺทกนิกาย	มหานิทฺเทศ
ชฺ. จุฬ.	ชฺุทฺทกนิกาย	จุฬนิตฺเทศ
ชฺ. ป.	ชฺุทฺทกนิกาย	ปฎิสมฺภิทามคฺค
ชฺ. อ.	ชฺุทฺทกนิกาย	อปทาน
ชฺ. พุทฺธ.	ชฺุทฺทกนิกาย	พุทฺธวัส
ชฺ. จรียา.	ชฺุทฺทกนิกาย	จรียาปิฎก
อภิ. สั.	อภิธมฺมปิฎก	ธมฺมสงฺคณี
อภิ. วิ.	อภิธมฺมปิฎก	วิภงฺค
อภิ. ธา.	อภิธมฺมปิฎก	ธาตฺถกถา
อภิ. ปุ.	อภิธมฺมปิฎก	ปุกฺคฺลปญฺณตฺติ
อภิ. ก.	อภิธมฺมปิฎก	กถาวตฺถุ
อภิ. ย.	อภิธมฺมปิฎก	ยมก
อภิ. ป.	อภิธมฺมปิฎก	ปฎฺจาน

วิธีใช้ เช่น วิ. มหาวิภงฺค. ๑/๔๑๓. หมายถึง คัมภีร์พระวินัยปิฎก ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๑ หน้า ๔๑๓.

อักษรย่อพระคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับต่าง ๆ

คำย่อ	คำเต็ม
ส.	สีหพไปตถก (ฉบับสิงหพ)
ม.	มรรมไปตถก (ฉบับพม่าเดิม)
ฉ.	ฉฏฐสงคีติไปตถก (ฉบับสังคายนาคั้งที่ ๖)
รา.	รามณณไปตถก (ฉบับมอญ)
ไป.	ไปราณไปตถก (ฉบับไบลานเก่า)
อ.	อังกลิสไปตถก (ฉบับอังกฤษ เดิมใช้ย่อว่า อ.)
ก.	กตถจิไปตถก (คัมภีร์บางฉบับ)

TRANSLITERATION OF THE THAI ALPHABET
 as used in this pāli text
 of
 THE BHŪMIBALO BHIKKHU FOUNDATION

VOWELS - 8

๕ a ๑ ā ๒ i ๓ ī ๔ u ๕ ū ๖ e ๗ o

CONSONANTS - 33

ก ka	ข kha	ค ga	ฅ gha	ง na
จ ca	ฉ cha	ช ja	ฉ จ ha	ณ ña
ฎ ta	ฏ tha	ฑ da	ฒ dha	ณ ña
ด ta	ถ tha	ท da	ธ dha	น na
ป pa	ผ pha	พ ba	ภ bha	ม ma
ย ya	ร ra	ล la	ว va	
ส sa	ห ha	ฬ la	๑ ṃ	

FIGURES

๑ 1 ๒ 2 ๓ 3 ๔ 4 ๕ 5 ๖ 6 ๗ 7 ๘ 8 ๙ 9 ๐ 0

COMBINATION

ก ka	กา kā	กิ ki	กี kī
कु ku	กู kū	เก ke	โก ko

พระคัมภีร์

ชาดก และ อรรถกถาชาดก

บาลี - ไทย

เล่ม ๓๔

(บาลี ภาค ๗ ตอนที่ ๑)

๓. อนนํ มมยิทํ ปกตํ พุราหมณานํ ๓. ข้าวของนี้ เราจัดไว้สำหรับพวก
 อตตตถาย สททหโต มมยิทํ^๑
 อเปหิ เอตโต กิมิธฏฐิตสสิ
 น มาทิสสา ตยฺหํ ททนฺติ ชมฺม.
๔. ถเล จ นินฺเน จ วปนฺติ พีชํ ๔. คนทั้งหลายผู้หวังผล ย่อมหว่านพืช
 อนุปเขตเต ผลมาสีสมานา^๒
 เอตาย สทฺธาย ททาหิ ทานํ
 อปฺเปว อารายเย ทกฺขิณฺเญเย.
๕. เขตฺตานิ มยฺหํ วิทิตานิ โลก ๕. เราย่อมปลูกพืชทั้งหลาย ไว้ในเขต
 เยสาหํ พีชานิ ปติฏฺฐเปมิ
 เย พุราหมณา ชาติมนฺตูปปฺนฺนา
 ตานีธ เขตฺตานิ สฺเปสลานิ.
๖. ชาติมโท จ อติมานิตา จ ๖. ความเมาเพราะชาติ ๑ ความ
 โลโก จ โทโส จ มโท จ โมโห-
 เยอหฺยํ ๑ ความอยากได้ ๑ ความ

^๑ ฉ. มเมทํ.

^๒ ฉ. ผลมาสมานา.

คุณกึ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทธิ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอเต อภุณา เยสุ จ สนฺติ สพฺเพ
ตานิธ เขตฺตานิ อเปสฺลานิ.

ประทุษร้าย ๑ ความมัวเมา ๑
ความหลง ๑ กิเลสทั้งหมดนี้เป็น
โทษ มิใช่คุณ มีอยู่ในเขตเหล่าใด
เขตเหล่านั้นเป็นเขตไม่มีศีลเป็นที่รัก
ดีในโลกนี้.

๗. ชาติมโท จ อติมานิตา จ
โลภो จ โทโส จ มโท จ โมโห
เอเต อภุณา เยสุ นฺ สนฺติ สพฺเพ
ตานิธ เขตฺตานิ สฺเปสฺลานิ.

๗. ความเมาเพราะชาติ ๑ ความ
เย่อหยิ่ง ๑ ความอยากได้ ๑ ความ
ประทุษร้าย ๑ ความมัวเมา ๑
ความหลง ๑ กิเลสทั้งหมดนี้เป็น
โทษ มิใช่คุณ ไม่มีอยู่ในเขต
เหล่าใด เขตเหล่านั้นเป็นเขตมีศีล
เป็นที่รักดีในโลกนี้.

๘. กฺวตฺถ คตา อุปฺชิตฺติโย จ
อุปฺชฌาโย^๑ อถฺวา กฺนฺทกฺกฺจฺฉิ
อิมสฺส ทนฺทณฺจ วรณฺจ ทตฺวา
คเล คเหตุวา คลยาถ ชมฺม.

๘. อุปฺชิตฺติยะ อุปฺชฌายะ และคณฺท-
กฺจฺฉิ ไปที่ไหน ท่านจงลงอาชญา
และเขียนตีคนจันฑาลนี้ จงไล่คอก
คนลามกออกไป.

๙. คิริ นฺเชน ขณฺสิ
อโย ทนฺเตภิ ขาทฺสิ
ชาติเวทํ ปทฺหสิ
โย อีสึ ปริภาสฺสิ.

๙. ผู้ใดบริภาษภยิ ผู้นั้นชื่อว่าขุด
ภูเขาด้วยเล็บ ชื่อว่ากินก้อนเหล็ก
ด้วยฟัน ชื่อว่าพยายามกินไฟ.

^๑ สพฺพคฺค อุปฺชฌาโย ทิสฺสคฺ. อฏฺฐกถายมฺปน
อุปวชฺโฆติ ขายคฺ.

คุณกึ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทธิ
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๐. อิทํ วตวาน มาตงฺโค
 อีสึ สจฺจปรกุกโม
 อนตฺตลิกฺขสมึ ปกุกามิ
 พุราหมณานํ อุกฺกขตฺ.
๑๑. อวาเวลฺลิตํ ปิฏฺฐจิตฺ อุตฺตมมฺกํ
 พาหุํ ปสาเรติ อกมฺมเนยฺยํ
 เสตานิ อกฺขีนิ ยถา มตฺสฺส
 โก เม อิมํ ปุตฺตมกาสิ เอวํ.
๑๒. อิธาคมา สมฺโน ทุมฺวาสิ
 โอคฺลฺลโก ปัสฺสปิสาจโกว
 สงฺการโจฬํ ปฏิมุญฺจ กณฺเฆ
 โส เต อิมํ ปุตฺตมกาสิ เอวํ.
๑๓. กตมํ ทิสํ อคมา ภูริปญฺโณ
 อกฺขาท เม มาณวา เอตมตฺถํ
 คนฺตวาน ตํ ปฏิกเรมุ อจฺจยํ
 อปุเปว นํ ปุตฺตํ ลภามุ ชีวิทํ.
๑๔. เวหายสํ อคมา ภูริปญฺโณ
 ปถทฺฐโน ปณฺณรเสว จนฺโท

๑๐. ฤาษี ชื่อมาตงคะ ผู้ถือสัจจะ ครั้น
 กล่าวคำนี้แล้ว ก็หลีกไปในอากาศ
 ขณะที่พราหมณ์ทั้งหลายมองดูอยู่.
๑๑. ศีรษะของเจ้าบิดไปข้างหลัง แขน
 ของเจ้าเหยียดตรง ใช้การไม่ได้
 นัยน์ตาทั้งสองของเจ้าขาวเหมือน-
 กับคนตายแล้ว ใครกระทำบุตร
 ของเรานี้เป็นอย่างนี้.
๑๒. สมณะผู้นั่งห่มผ้าเก่า เหมือนคน
 เขี้ยวใจ เหมือนปีศาจคลุกฝุ่น
 คล้องผ้าขี้ริ้วที่ค้อมา ณ ที่นี้ เขา
 ได้ทำบุตรนี้ของท่านอย่างนี้.
๑๓. ผู้มีปัญญามากดูจแผ่นดิน ได้ไปยัง
 ทิศไหน ? ดูกรรมาณพทั้งหลาย
 ท่านจงบอกข้อความนั้นแก่เรา เรา
 จักไปขอโทษท่าน บางทีเราจักได้
 ช่วยชีวิตบุตร.
๑๔. ผู้มีปัญญามากดูจแผ่นดิน ได้ไปทาง
 อากาศ เหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ

คุณกิงกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรินดา ขาวสุทธิ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อปีจาปี โส ปุริมํ ทิสํ อคจฺฉิ
สจฺจปฺปฏินฺนโณ อีสึ สาธฺรฺรูปุ.

สถิตอยู่ท่ามกลางอากาศ หนึ่ง
พระฤๅษีผู้มีมรยาทดี ถือสัจจะ
นั้น ได้ไปทางทิศบูรพา.

๑๕. อาเวลิตํ ปิฏฺฐจิตฺโต อุตฺตมกํ
พาหุํ ปสาเรติ อกมฺมเนยฺยํ
เสตานิ อกฺขีนิ ยถา มตฺสฺส
โก เม อิมํ ปุตุตฺตมกาสึ เอว.

๑๕. ศีรษะของลูก บิดไปข้างหลัง แขน
ของลูกเหยียดตรง ใช้การไม่ได้
นัยน์ตาทั้งสองของลูก ขาวเหมือน
คนตาย ไครมากระทำลูกนี้ของเรา
อย่างนี้.

๑๖. ยกฺขา หเว สนฺติ มหानุภาวา
อนฺวาคตา อีสโย สาธฺรฺรฺปา
เต ทฺวฺจฺจิตฺตํ กุปิตํ วิทิตฺวา
ยกฺขา หิ เต ปุตุตฺตมกํสุ เอว.

๑๖. ยักษ์ทั้งหลายผู้มีอำนาจมากนั้น-
แหละมีอยู่ พวกฤๅษีผู้มีมรยาท
ดีมาแล้ว ก็ยักษ์เหล่านั้น ครั้น
ทราบว่ มนต์พิยกุมารมีจิต
ประทุษร้าย มีจิตโกรธฤๅษี จึง
กระทำลูกของท่านอย่างนั้น.

๑๗. ยกฺขา จ เม ปุตุตฺตมกํสุ เอว
ตฺวณฺเณว เม มา กุทฺโธ พุรฺหมจารี
ตฺมุหฺว ปาเท สรณํ คตาสฺมิ
อนฺวาคตา ปุตุตฺตโสเกน ภิกฺขุ.

๑๗. ยักษ์ทั้งหลาย ได้กระทำลูกของ
ข้าพเจ้าอย่างนั้นก็ตาม แต่ท่าน
พรหมจารีนั้นแหละ อย่าโกรธ
ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอถึงบาทของท่าน
เป็นที่พึ่ง ข้าแต่ภิกษุ ข้าพเจ้ามา
เพราะความโศกถึงลูก.

๑๘. ตเทว หิ เอตฺรหิ จ มยฺหํ
มโนปโทโส น มมตฺติ โภจิ

๑๘. ก็ในกาลนั้น และในกาลนี้ ใจคิด
ประทุษร้ายอะไร ๆ ไม่มีแก่เรา

คุณกิงกาณฺจนํ อารัก্ষํพุทฺธนันทํ, คุณจตุรงคํ ขาวสุทฺธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทฺธิ
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุตฺโต จ เต เวทมเทน มตฺโต
อดตํ น ชานาติ อธิจฺจ เวเท.

เลย แต่ลูกของท่านมัวเมา ด้วย
ความเมาในพระเวท เรียนพระเวท
แล้วยังไม่รู้ประโยชน์.

๑๙. อทฺธา หเว ภิกฺขุ มุहुตฺตเกน
สมมุยฺหเตว ปุริสสฺส สณฺญา
เอกาปราริ ชม ฎฺริปณฺณ
น ปณฺชิตา โภธพลา ภวนฺติ.

๑๙. ข้าแต่ภิกษุ ความจำของบุรุษย่อม
หลงลืมได้ โดยครู่เดียวเป็นแน่
ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญามากเสมอแผ่น-
ดิน ขอท่านโปรดอดโทษสักครั้ง
เถิด บัณฑิตทั้งหลายเป็นผู้ไม่มี
ความโกรธเป็นกำลัง.

๒๐. อิทฺถจ มยฺหิ อุตฺติฏฺฐปิณฺฑํ
ตว มณฺทพฺพโย ฎฺฐชฺตฺต อปฺปปณฺโณ
ยกฺขา จ เต ปุตฺตํ น วิเหจเยยฺยํ
ปุตฺโต จ เต เหลสฺสติ โส อโรโค.

๒๐. ก็สิ่งนี้ คือก้อนอาหารอันเป็นเดน
ของเรา มัณฑ์พุกุมารผู้ปัญญา
น้อยของเธอจงบริโภคเสีย ยักษ์
ทั้งหลาย จะไม่เบียดเบียนลูกของ
เธอ และลูกของเธอ นั้น จักไม่มี
โรค.

๒๑. มณฺทพฺพโย พาโลสิ ปริตฺตปณฺโณ
โย ปุณฺณเขตฺตทานมโกวิโทสิ
มหกฺกสาเวสุ ททาสี ทานํ
กิลิฏฺฐกมฺเมสุ อสณฺณเตสุ.

๒๑. แน่พ่อมัณฑ์พยะ เจ้าเป็นคนโง่-
เขลา มีปัญญาน้อย ไม่ฉลาดใน
บุญเขต บำเพ็ญทานในทักษิณเย-
บุคคลผู้มีกิเลส ดุจน้ำฝาดมาก
มีกรรมอันเศร้าหมอง ทั้งไม่สำรวม.

๑ น. นี.

คุณกึ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทธิ
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๒๒. ชฎา จ เกสา อชิณา นิวตถา
 ชรุทปานัว มุขี ปรุพหุ
 ปชั อิมิ ปสฺสถ ทุมมรุปี
 น ชฎาชินฺ ติายเต อปฺปปณฺณิ.
๒๒. ผู้มุ่นผมและนุ่งหนังเสือ มีปากรุงรัง
 เหมือนบ่อน้ำเก่า เธอจงดูหมุ่สัตว์นี้
 มีรูปน่าเกลียด ชฎาและหนังเสือ
 ป้องกันคนมีปัญญาน้อยไม่ได้.
๒๓. เยสํ ราโค จ โทโส จ
 อวิชฺชา จ วิราชิตา
 ชีณาสวา อรหนฺโต
 เตสุ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ.
๒๓. ชนเหล่าใด สำรอกราคะโทสะและ
 อวิชชาได้แล้ว หรือชนเหล่าใดเป็น
 พระอรหันต์มีอาสวะสิ้นแล้ว ทาน
 ที่ให้ในชนเหล่านั้นมีผลมาก.
- อุปฺพจฺจ มนํ เมชฺโณ
 มาตงฺคสฺมี ยสฺสฺสิเน
 สปาริสฺชฺโช อุจฺฉินฺโน
 เมชฺฌรณฺณิ ตทา อหุ”ติ.
- พระเจ้าเมชณะ ทรงประทุษร้าย
 มาตังคบัณฑิตผู้เรื่องยศ ราชวงศ์
 ของพระเจ้าเมชณะ ได้สาบสูญ
 พร้อมทั้งบริษัท แต่กาลนั้นมา”.
- มาตงฺคชาตกํ ปจฺมํ.
- มาตังคชาดก ที่ ๑.

อรรถกถาชาดก ขุททกนิกาย

วิสตินิบาต

๑. มาตงฺกชาตกวัฒนนา (๔๕๗)

กุโธ นุ อากจฺฉติ ทุมฺมวาสีติ
อิทํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต อุเทนํ
วีสราชานํ อารพุก กเถสิ.

ตสมิณฺหิ กाले อายสฺมา
ปิณฺโฑลภการทฺวาโช เขตวเนโต อากา-
เสนาคนฺตฺวา เยภฺยุเยเน โกสมฺพิยํ
อุเทนสฺส รณฺโويه อุตฺยานํ ทิวาวิหาราย
คจฺฉติ. เถโร กิร ปุริมภเว รชชํ
กาเรนฺโต ทิมมทฺธานํ ตสมิ อุตฺยานे
มหาปริวารสมฺปตฺตี อนฺภวิ. โส เตเน
ปุพฺพาจิณฺเณน เยภฺยุเยเน ตตฺถเว
ทิวาวิหารํ นิสิตฺติวาทิ ผลสมฺปตฺติสฺสเชน
วีสินาเมสิ. ตสมิ เอกทิวสํ ตตฺถ
คนฺตฺวา สุปฺพิตฺตสาลมฺมุเล นิสินฺเน

๑. พรรณนามาตงฺกชาดก (๔๕๗)

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในพระ
วิหารเชตวัน ทรงปรารภราชวงศ์ ทรง
พระนามว่าอุเทน ได้ตรัสพระธรรมเทศนา
นี้ว่า ท่านนุ่งห่มผ้าเก่ามาจากไหนหนอ
ดังนี้เป็นต้น.

มีเรื่องพิสดารว่า ครั้งนั้น พระ-
ปิณโฑลภการทวาชะผู้มีอายุ มาจาก
พระวิหารเชตวัน ทางอากาศ โดยมาก
ไปสู่พระราชอุทยาน ของพระเจ้าอุเทน
ในเมืองโกสัมพี เพื่อพักผ่อนกลางวัน.
ได้ยินว่า พระเถระในชาติก่อนครองราช-
สมบัติ เสวยบริวารสมบัติเป็นอันมาก
ในอุทยานนั้นตลอดกาลนาน. ด้วยความ
ประพฤติเป็นอาจิณในชาติก่อนนั้น โดย
มาก พระเถระนั้นนั่งพักกลางวัน ยัง
เวลาให้ผ่านไปด้วยความสุขอันเกิดจาก

คุณกิงกาญจน์ อารักษพุทฺธนันท์, คุณจตุรงค์ ชาวสุทธี, คุณปรีนคา ชาวสุทธี
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุเทน “สตุดาหิ มหาปานํ ปิวิตฺวา
 อุตฺยานกัฬิ กัฬิสฺสามิ”ติ มหนฺเตน
 ปริวารเณ อุตฺยานํ คนฺตฺวา มงฺกล-
 สึลาปฏฺฐเณ อณฺฏตฺราย อิตฺถิยา องฺเก
 นิปนฺโน สฺรามทมตฺตตฺตาย นิทฺทํ
 โอกฺกมิ. คายนฺตฺวา นิสินฺนิตฺถิโย
 ตฺริยานิ ฉทฺเตตฺวา อุตฺยานํ ปวิสิตฺวา
 ปุพฺผผลาทินิ วิจินฺนิตฺถิโย เถรํ ทิสฺวา
 คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา นิสึทิสฺสุ.

ผลสมาบัติในอุทยานนั้น. วันหนึ่ง เมื่อ
 พระเถระนั้นไปในที่นั้น นั่งที่โคนต้น
 รังมีดอกบานสะพรั่ง พระเจ้าอุเทนทรง
 ประราภว่า “เราจักดื่มเครื่องดื่มเป็น
 การใหญ่ ประพาสเล่นในพระอุทยาน
 ตลอด ๗ วัน” แล้วเสด็จไปยังพระอุทยาน
 ด้วยบริวารใหญ่ ทรงบรรทมบนตักของ
 หญิงคนหนึ่งซึ่งแผ่นศิลามงคลอาสน์ ทรง
 บรรทมหลับไป เพราะความมึนเมา
 น้ำจัณฑ์. เหล่าสตรีที่นั่งขับเพลงถวาย
 ต่างละทิ้งเครื่องดนตรี เข้าไปยังพระ
 อุทยาน เก็บดอกไม้และผลไม้เป็นต้น
 เห็นพระเถระจึงพากันไปนั่งไหว้.

เถโร ตาสํ ฐมฺมกถํ กถนฺโต นิสึทิ.
 อิตฺราปิ อิตฺถิ องฺคํ จาเลตฺวา ราชานํ
 ปโปเชตฺวา “กฺุหิ ตา วสฺสิโย คตา”ติ
 วุตฺเต “เอกํ สมณํ ปริวารेतฺวา
 นิสินฺนา”ติ อาห. โส กุฑฺโธ หุตฺวา
 คนฺตฺวา เถรํ อกฺโกสิตฺวา ปรีภาสิตฺวา
 “หนฺท เอตํ สมณํ ตมฺพกิปิลฺลิกเกหิ
 ขาทาเปสฺสามิ”ติ โกวฺวเสน เถรสฺส
 สรีเร ตมฺพกิปิลฺลิกปฺปฏํ ภินฺทาเปสิ.
 เถโร อากาเส จตฺวา ตสฺส โอวาทํ

พระเถระกำลังนั่งกล่าวธรรมกถาแก่หญิง
 เหล่านั้น. ฝ่ายหญิงอีกคนหนึ่งจึงขยับตัว
 ให้พระราชาทรงตื่น เมื่อตรัสถามว่า
 “พวกหญิงถ้อยเหล่านั้นพากันไปไหน”
 กราบทูลว่า “เขาพากันนั่งล้อมสมณะ
 รูปหนึ่ง”. พระราชาทรงกริ้วเสด็จไปด่า
 บริภาษพระเถระแล้วรับสั่งว่า “เอาเถอะ
 เราจักให้มัดแดงมัดสมณะนั้น” รับสั่ง
 ให้ทำลายรังมัดแดงให้ร่วงลงที่ร่างของ
 พระเถระด้วยความโกรธ. พระเถระยืน

คุณกิงกาฉยงษ์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทธิ
 สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกมนต์ อปคนุตวา อลลียิตวา สัตว์เข้าไปพระนคร ด้วยการงาน
อฏฐาสี. อย่างหนึ่ง พบนางทิวฐม้งคลิกา ที่ระหว่าง
ประตู จึงหลบไปแอบยืนอยู่ข้างหนึ่ง.

ทิวฐม้งคลิกา สาณียา อนุตเรน นางทิวฐม้งคลิกา แลดูทางช่องม่านเห็น
โอโลเกนุติ ตํ ทิสวา “โก เอโส”ติ เขาแล้ว จึงถามว่า “นั่นใคร” เมื่อเขา
ปุจฺฉิตฺวา “จณฺหาโล อยฺเย”ติ วุตฺเต ตอบว่า “คนจันทาลแม่เจ้า” จึง
“อทิฏฺฐปุพฺพยุตฺตํ วัต ปสฺสามี”ติ กล่าววว่า “เราเห็นสิ่งที่ไม่สมควรเคย
คนุชฺชทเกน อกฺขีนิ ฐวิตฺวา ตโต พบเห็นหนอ” ล้างตาด้วยน้ำหอมแล้ว
นิวตฺติ. ตาย สทฺธิ นิกฺขนฺตมฺหาชนฺ อก็กลับไปจากที่นั่น. มหาชนที่ออกไป
“อเร ทฺวฺจ จณฺทาล อชฺช ตํ พร้อมกับนาง พากันโกรธแค้นแล้ว
นิสฺสาย อมฺหากํ อมฺลํ สฺรฺรมาตฺตํ ตวาดว่า “เฮ้ยคนจันทาล ชาตฺชั้ว
น ลทฺธน”ติ^๑ โกรธาภิภูโต มาตงฺค- วันนี้ พวกเราไม่ได้สุราและภัตธ อันมี
ปณฺทิตํ หตฺถเหหิ จ ปาเทหิ จ ค่านับไม่ได้ เพราะอาศัยเจ้า” ถูกความ
โปเถตฺวา วิสณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิ. โกรธครอบงำ จึงทุบตีมาตั้งคบัณฑิต
โส มุหุตฺตํ วิตฺตินาเมตฺวา ปฏฺิลทฺธ- ด้วยมือและเท้าจนสลบ แล้วต่างคน
สณฺณํ หุตฺวา จินฺตฺเตสิ “ทิวฐม้งคลิกาย ต่างหลีกไป. เขาให้เวลาล่วงไปครู่หนึ่ง
ปริชโน มํ นิทฺโทสํ อการณฺน กลับได้สติคิดว่า “ชนบริวารของนาง
โปเถสิ ทิวฐม้งคลิกํ ลภิตฺวา ว ทิวฐม้งคลิกาทุบตีเราผู้ไม่มีความผิดโดย
อฏฺฐหิสฺสามิ, โน อลภิตฺวา”ติ เหตุไม่สมควร เราได้นางทิวฐม้งคลิกา
อทิฏฺฐาย คนุตฺวา ตสฺสา ปิตฺตฺนิเวสน- แล้ว จึงจักลุกขึ้น ยังไม่ได้จักไม่ลุกขึ้น”
ทฺวาเร นิปชฺชิ. ครั้นอธิษฐานจิตแล้ว ก็ไปนอนที่ประตู
บ้านของบิดานาง.

^๑ ฉ. นฏฺจ.

คุณกึ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรินดา ขาวสุทธิ
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อด นั อามนุเตตวา “ภทเท มยิ
 อรณฺวโต กิณฺจิ อนาหรนฺเต อมหากั
 ชีวิกา นปฺปวตฺตติ, ยาว มมากมฺนา
 มา อุกฺกณฺจิ, อหํ อรณฺฉ
 คมิสฺสามิ”ติ วตฺวา เควหาสิโนปิ “อิมิ
 มา ปมชฺชถา”ติ โอวทิตฺวา อรณฺฉ
 คนฺตฺวา สมณปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา
 อปฺปมตฺโต สตฺตเม ทิวเส
 อฏฺฐสมาปตฺติโย ปณฺจาภิณฺณาโย จ
 อปฺปาเตตฺวา “อิทานิ ทิฏฺฐมฺงคฺลิกาย
 อวสฺสโย ภวิตฺถุ สกฺขิสฺสามิ”ติ อิทธิยา
 อาคนฺตฺวา จณฺทาลคามทฺวาเร
 โอตริตฺวา ทิฏฺฐมฺงคฺลิกาย เควทฺวาริ
 อคมาสิ. สา ตสฺสาคมนํ สุตฺวา
 เควโต นิภฺขมิตฺวา “สามิ กสฺมา
 มํ อนาถํ กตฺวา ปพฺพชิตฺโตสิ”ติ
 ปรีเทวิ.

อด นั “ภทเท มา จินฺตฺยิ ตว
 โปราณกยสโต อิทานิ มหนฺตตรํ
 ยสํ กริสฺสามิ, อปิจ โข ปน ‘น
 มยหํ มาตงฺคปณฺชิตฺโต สามิโก
 มหาพฺรหฺมา เม สามิโก’ติ เอตฺตํปิ
 ปรีสมชฺเฒ วตฺถุ สกฺขิสฺสสิ”ติ. “อาม

ลำดับนั้น มาตังคบัณฑิตจึงเรียกนาง
 มาบอกว่า “แน่ะนางผู้เจริญ เมื่อเรา
 ไม่น่าอะไร ๆ มาจากป่า ชีวิตของ
 พวกเราก็จะไม่มี เธออย่ารำคาญใจจรรอ
 จนกว่าเรามา เราจักไปป่า” แล้วกล่าว
 สอนคนที่อยู่ในเรือนว่า “ท่านทั้งหลาย
 จงอย่าประมาทละเลยนางทิฏฐมังคลิกานี้”
 แล้วไปป่าบรรพชาเป็นสมณะเป็นผู้ไม่
 ประมาท ในวันที่ ๗ อบรมสมาบัติ ๘
 และอภิญญา ๕ ให้เกิดขึ้นคิดว่า “บัดนี้
 เราจักสามารถเป็นที่พึง แก่นางทิฏฐ-
 มังคลิกาได้” จึงมาทางอากาศด้วยฤทธิ์
 ลงที่ประตูบ้านคนจันทาล ไปยังประตู
 เรือนของนางทิฏฐมังคลิกา. นางฟังการ
 มาของเขาได้ออกจากเรือนรำพันว่า
 “ข้าแต่ นาย เพราะเหตุไร ท่านจึงบวช
 ทำให้เราไร้ที่พึ่ง”.

ครั้งนั้น มาตังคบัณฑิตกล่าวกับนางว่า
 “นางผู้เจริญ เธออย่าคิดเลย เราจัก
 ทำให้เธอมียศยิ่งใหญ่กว่ายศเก่า แต่
 เธออาจจะกล่าวคำประมาทเท่านั้นใน
 ท่ามกลางบริษัทได้ว่า ‘มาตังคบัณฑิต
 มีใช่สามีของเรา มหาพรหมต่างหาก

คุณกิงกาณจนัน อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทธิ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สามี สกขิสสามี”ติ. “เตนहि อิทานิ
เต สามีโก กุหิณ’ติ ปุฏจา
“พฺรหฺมโลกํ คโต”ติ วตฺวา “กทา
อากมิสฺสตี”ติ วุตฺเต “อิโต สตฺตเม
ทิวเส ปุณฺณมายํ จนฺทํ ภินฺทิตฺวา
อากมิสฺสตี”ติ วทฺเยยาสี”ติ อาห. อิติ
นํ วตฺวา มหาสตุโต หิมวณฺตเมว
คโต.

เป็นสามีของเรา”. นางตอบว่า “ได้
นาย ข้าพเจ้าอาจพูดได้”. มาตั้งคบคิด
กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นเธอถูกใคร ๆ
ถามว่า ‘บัดนี้สามีของท่านไปไหน’ จง
บอกว่า ‘ไปพรหมโลก’ เมื่อเขาถามว่า
‘เมื่อไรเขาจักมา’ ควรบอกว่า ‘ในวันที่ ๗
แต่วันนี้ เขาจักแหวกดวงจันทร์ มาใน
วันเพ็ญ’”. พระมหาสัตว์ครั้งนั้นกล่าวกับ
นางทิจฺฐมัจฉลิกานั้น ด้วยประการฉะนี้
แล้วได้กลับไปหิมวันตประเทศตามเดิม.

ทิจฺฐมัจฉลิกาปิ พาราณสียํ
มหาชนมฺชเณ เตสุ เตสุ จาเนสุ
ตถา กถเอสิ. มหาชนโน “อมฺหากํ
มหาพฺรหฺมา สมานโน ทิจฺฐมัจฉลิกํ กิ
น ลจฺจติ, เอวเมตํ ภวิสฺสตี”ติ
สทฺทหติ. โภทิสตุโตปิ ปุณฺณมิติวเส
จนฺทสฺส กคนมฺชเณ จิตกาเล
พฺรหฺมตฺตภาวํ มาเปตฺวา สกลกาสิกรภูจํ
ทฺวาทสโยชนิกํ พาราณสีนครณฺจ
เอโกภาสํ กตฺวา จนฺทมณฺทลํ
ภินฺทิตฺวา โอตริตฺวา พาราณสียา
อุปรูปริ ติกฺขตฺตํ ปริพฺภมิตฺวา
มหาชนเนน คนฺธมาลาทีหิ ปุชฺยมาโน

แม้นางทิจฺฐมัจฉลิกา ก็ได้กล่าว
เช่นนั้น ในที่นั้น ๆ ท่ามกลางมหาชน
ในเมืองพาราณสี. มหาชนพากันเชื่อว่า
“มหาพรหมของเรามีอยู่ เหตุอะไรจะ
ไม่ได้นางทิจฺฐมัจฉลิกา เรื่องนี้จักเป็น
อย่างนี้”. ฝ่ายพระโพธิสัตว์นรมิตรร่างกาย
เป็นพรหม ในเวลาที่พระจันทร์สถิตอยู่
ท่ามกลางท้องฟ้า ทำกาสิกรฐทั้งสิ้นและ
พระนครพาราณสีกว้าง ๑๒ โยชน์ ให้
สว่างทั้งหมด แหวกดวงจันทร์ลงมา
เวียนรอบเหนือพระนครพาราณสี ๓ รอบ
อันมหาชนกำลังบูชาอยู่ด้วยของหอมและ
ดอกไม้เป็นต้น ได้มุ่งหน้าไปยังบ้าน

คุณกิงกาณฺจนํ อารักษฺพุทฺธนันทํ, คุณจตุรงคํ ขาวสุทฺธิ, คุณปรีนดา ขาวสุทฺธิ
สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จณฑาลคามกามิกุโบ อโหสิ. พรหม-
ภตฺตา สนฺนิปตฺติวา จณฑาลคามกั
คนฺตฺวา ทิฏฐมฺงคฺลิกาย เคหิ
สฺทฺทฺวตฺเถหิ ฉาเทตฺวา ภูมียิ
จตฺฐาติยคนฺเธหิ อฺปลิมฺปิตฺวา ปุปฺพานิ
วิกิริตฺวา ฐฺปิ กตฺวา เจลฺวิตานํ
ปสาเรตฺวา มหาสยนํ ปณฺณเปตฺวา
คนฺธเตลปฺปทีปํ ชาเลตฺวา ทฺวาเร
รชฏปฏฺฐาณณวาลุกํ โอกิริตฺวา
ปุปฺพานิ วิกิริตฺวา ฐฺเช พนฺธิสฺสุ. เอวํ
อลงฺกเต เคเห มหาสตุโต โอตฺริตฺวา
อนฺโต ปวิสิตฺวา โถกํ สยนฺปิฏฺเจ
นิสิทฺติ.

ตทา ทิฏฐมฺงคฺลิกา อุตฺถิ โหติ.
อถสฺสา องฺคฺกุจฺเจน นากิ ปฺรามสิ.
กฺุจฺฉิยํ คพฺโภ ปตฺติฏฺจาสิ. อถ นํ
มหาสตุโต อามนฺเตตฺวา “ภทฺเท
คพฺโภ เต ปตฺติฏฺจิโต, ตฺวํ ปุตฺตํ
วิชายิสฺสสิ, ตฺวํปิ ปุตฺโตปิ เต
ลามกฺคยสคฺคปฺปตฺตา ภวิสฺสถ, ตว
ปาทโรวณฺออกํ สกฺลชมฺพุทฺธิปฺราชฺชนํ
อภิเสโกทกํ ภวิสฺสติ, นหาโนทกํ ปน
เต อมโตสธํ ภวิสฺสติ, เย สีเส

จณฑาลคาม. มหาชนที่มีความรักดีต่อ
พระพรหม ประชุมกันไปบ้านจณฑาลคาม
คลุมเรือนของนางทิฏฐม้งคลิกาด้วยผ้าขาว
ฉาบพื้นด้วยของหอมอันเกิดจากชาติ ๔
โรยดอกไม้ จูดยูป ดาดเพดานผ้า จัดแจง
ที่นอนใหญ่ ตามประทีปด้วยน้ำมันหอม
โปรยทรายที่มีสีเหมือนแผ่นเงินแล้วโรย
ดอกไม้ผูกธงชายที่ประตู. เมื่อมหาชน
ประดับเรือนอย่างนี้แล้ว พระมหาสัตว์
เหาะลงไปภายใน นั่งบนหลังที่นอน
ครู่หนึ่ง.

ในกาลนั้นนางทิฏฐม้งคลิกามีระดู.
ครั้งนั้น พระมหาสัตว์จึงเอาหัวแม่มือลูบ
นากิของนาง. ครรภ์ตั้งขึ้นแล้ว. ลำดับ
นั้น พระมหาสัตว์ได้เรียกนางมาพูดว่า
“นางผู้เจริญ เจ้าตั้งครรภ์แล้ว เจ้าจัก
คลอดบุตรเป็นชาย ทั้งเจ้าทั้งบุตรของเจ้า
จักเป็นผู้เลิศด้วยลามและยศ น้ำล้างเท้า
ของเจ้าจักเป็นน้ำอภิเชกของพระราชา
ในชมพูทวีปทั้งสิ้น ส่วนน้ำอาบของเจ้า
จักเป็นอมตโอสถ ชนเหล่าใดรดน้ำที่

คุณกิงกาณฺจนํ อารักษฺพุทฺธนันทํ, คุณจตุรงคํ ขาวสุทฺธิ, คุณปรีนคา ขาวสุทฺธิ
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาสิณฺจิสฺสนฺติ. เต สพุพโรเคหิ
 มุจฺจิสฺสนฺติ, กภาพกณฺเณหิ ปรีวชฺชิสฺสนฺติ,
 ตว ปาทปิฏฺจียํ สีลํ จเปตฺวา วนฺทนฺตา
 สหสฺสํ ทสฺสนฺติ, โสตปถे จตฺวา
 วนฺทนฺตา สตํ ทสฺสนฺติ,^๑ จกฺขุขุเปถ
 จตฺวา วนฺทนฺตา เอกํ กหาปณํ
 ทสฺสนฺติ, อปฺปมตฺตา โหหิ”ติ ตํ
 โอวทิตฺวา เกหา นิภฺขมิตฺวา มหาชนสฺส
 ปสฺสนฺตสฺเสว อฺปฺปตฺติตฺวา จนฺทมนฺทลํ
 ปาวีสี.

พฺรหฺมภตฺตา สนฺนิปตฺติตฺวา จิตฺกาว รตฺติ
 วิดีนาเมตฺวา ปาโตว ทิฏฺฐมฺงฺคฺลิกํ
 สุวณฺเณสิวิกํ อารोเปตฺวา สีเสน
 อุกฺขิปิตฺวา นครํ ปวีสีสุ. “มหาพฺรหฺม-
 ภริยา”ติ นํ อฺปฺปสงฺกมิตฺวา มหาชน
 คนฺธมาลาทีหิ ปุเชสี. ปาทปิฏฺเจ สีลํ
 จเปตฺวา วนฺทิตฺุ ลภนฺตา สหสฺสจฺจวิกํ
 เทนฺติ, โสตปถे จตฺวา วนฺทิตฺุ ลภนฺตา
 สตํ เทนฺติ จกฺขุขุเปถ จตฺวา วนฺทิตฺุ
 ลภนฺตา เอกํ กหาปณํ เทนฺติ, เอวํ
 ทฺวาทสโยชนิกํ พาราณสียํ ตํ คเหตฺวา

ศีระชะ ชนเหล่านั้นจักพ้นจากโรคทั้งปวง
 จักเสื่อมคลายจากภาพกณเณ คนทั้ง-
 หลายชบศีระชะไหว้ที่หลังเท้าของเจ้า
 จักให้ทรัพย์พันหนึ่ง ยืนไหว้ในวิสัยแห่ง
 โสต จักให้ทรัพย์ร้อยหนึ่ง ยืนไหว้ใน
 วิสัยแห่งจักขุ จักให้ทรัพย์กหาปณะหนึ่ง
 เจ้าจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด” กล่าวสอน
 นาง แล้วก็ออกไปจากเรือน เมื่อมหาชน
 กำลังมองดูนั่นเอง ได้เหาะขึ้นไปยัง
 ดวงจันทร์.

มหาชนผู้กักตือต่อพระพรหม ได้ประชุมกัน
 ต่อไปจนสว่าง รุ่งเช้าให้นางทิฏฐ-
 มังคฺลิกาขึ้นวอทองแล้วเทินด้วยศีระชะ
 เข้าไปยังพระนคร. มหาชนเข้าไปหานาง
 ด้วยคิดว่า “นางเป็นภริยามหาพรหม”
 ต่างบูชาด้วยของหอมและดอกไม้เป็นต้น.
 บางพวกได้ชบศีระชะไหว้ที่หลังเท้าให้ถุ
 ทรัพย์พันหนึ่ง บางพวกได้ยืนไหว้ใน
 วิสัยแห่งโสตให้ทรัพย์ร้อยหนึ่ง บางพวก
 ได้ยืนไหว้ในวิสัยแห่งจักขุให้ทรัพย์
 กหาปณะหนึ่ง. มหาชนพานางทิฏฐ-

^๑ ฉ. ทตฺวา วนฺทิสฺสนฺติ.

คุณกึ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, คุณจตุรงค์ ขาวสุทธิ, คุณปรินดา ขาวสุทธิ
 สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วิจารณ์ดา อภิวรรณโกวิทน์ ลภิสุ.

มังคลิกาเที่ยวไปในเมืองพาราณสีซึ่งกว้าง
๑๒ โยชน์อย่างนี้ ได้ทรัพย์ ๑๘ โกฏิ.

อถ นั นคริ ปรีหิตวา
อาเนตวา นครมชฺเฌ มหามณฑป
กตวา สานี ปรีกขิปิตวา มหาสยน์
ปณฺณเปตวา มหนฺเตน สิริโสภคฺเคน
ตตถ วสาเปสฺสุ. มณฑปสนฺติเกยว
สตุตทวารโกฏจกั สตุตทุมิกปาสาท
กาตุ อารภิสุ. มหนฺตํ นวคมมํ
อโหสิ. ทิฏฐมฺงคฺลิกา มณฑปเปยว ปุตุต
วิชายี. อถสฺส นามคหณทิวเส
พฺราหฺมณา สนฺนิปติตวา มณฑป
ชาตตตวา “มณฑปพุกุมารโ”ติสฺส นาม
ภริสฺสุ. ปาสาทโหปี ทสฺหิ มาเสหิ
นิฏฐิตโ. ตโต ปฏฺจาย สา มหนฺเตน
ยเสน ตสฺมี วสตี. มณฑปพุกุมารโปิ
มหนฺเตน ปรีวารเณ วทฺษตี. ตสฺส
สตุตทจวสฺสิกกกาเลยว ชมฺพุทฺธิปตเล
อตุตมาจริยา สนฺนิปตีสฺสุ. เต ตํ ตโย
เวเท อุกุคฺคฺหาเปสฺสุ. โส โสพสวสฺส-
กาลโต ปฏฺจาย พฺราหฺมณานํ ภตุต
ปฏฺจเปสิ. นีวทฺธํ โสพสพฺราหฺมณ-
สทฺสฺสานิ ภูณฺชนฺติ. จตุตฺถเ ทวาร-

ครั้งมหาชน นำนางเวียนรอบ
พระนครแล้ว ได้สร้างมณฑป
ท่ามกลางพระนคร กั้นมาจัดตั้งที่
นอนใหญ่ให้นางอยู่ในมณฑปนั้น ด้วย
สิริโสภาคอันยิ่งใหญ่. คนทั้งหลายเริ่ม
สร้างปราสาท ๗ ชั้น มีชั้นประตู ๗ ชั้น
ใกล้มณฑปนั่นเอง. ได้มีการก่อสร้าง
ใหญ่โต. นางทิฏฐมังคลิกาคลอดบุตรใน
มณฑปนั่นเอง. ครั้งถึงวันตั้งชื่อเขา
พวกพราหมณ์ประชุมกันตั้งชื่อเขาว่า
“มณฑปพุกุมาร” เพราะเกิดในมณฑป.
ใช้เวลา ๑๐ เดือน ปราสาททำแล้วเสร็จ.
จำเดิมแต่นั้นมานางก็อยู่อาศัยในปราสาท
นั้น ด้วยยศอันยิ่งใหญ่. แม้มณฑปพุกุมาร
ก็เจริญด้วยบริวารใหญ่. ในเวลาที่กุมาร
นั้นมีอายุได้ประมาณ ๗-๘ ปี อาจารย์ผู้
สูงสุดทั้งหลายได้ประชุมกันที่พื้นชมพูทวีป.
พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น ให้เขาเรียน
ไตรเพท. เขาเริ่มถวายภัตตาหารแก่พวก
พราหมณ์ตั้งแต่มียายุ ๑๖ ปี. พราหมณ์
๑๖,๐๐๐ มาบริโภครภัตตาหารอยู่เนื่อง ๆ.

พจน. ล้อเจริญอิศวิปเม้นท์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โกฏจเก พุราหุมนานํ ทิยฺยติ.^๑

อถกสฺมี มหาสมยทิวเส เกเห
พหุปายาสํ ปฏฺยิททาเปสิ.^๒ โสพล-
พุราหุมนสหสฺसानิ จตฺตฺเถ ทวาร-
โกฏจเก นิสฺสิทฺวา สุวณฺณสรเกน
นวสปปินา ปกฺกมธฺขณฺทสฺกฺขราหิ จ
อภิสงฺขตปายาสํ ปรีภุญฺชนฺติ. กุมาโรปิ
สพฺพาลงฺการปฏฺยิมณฺทิตฺโต สุวณฺณ-
ปาทุกา อารุญฺห หตฺถเณ กาณฺจหนฺตฺตํ
คเหตฺวา “อิธ สปปิ เทถ, อิธ มธฺ
เทธา”ติ วิจาเรนฺโต จรติ. ตสฺมี
ขณฺเ มาตงฺคปณฺทิตฺโต หิมวนฺเต
อสุสมปเท นิสฺสินฺโน “กา นุโข
ทิฏฺฐมฺงฺคฺลิกาย ปุตฺตสฺส ปวฺตฺติ”ติ
โอลเณนฺโต ตสฺส อติตฺเถ ปกฺขนฺต-
ภาวํ ทิสฺวา “อชฺเชว คนฺตฺวา มาณวํ
ทเมตฺวา ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ โหติ,
ตตฺถ ทานํ ทาเปตฺวา อากมฺิสฺสามิ”ติ
จินฺเตตฺวา อากาเสน อโนตฺตตฺทหํ
คนฺตฺวา มุขโรวนาทินิ กตฺวา

เขาให้ภัตตาหารแก่พวกพราหมณ์ในซุ้ม
ประตูที่ ๔.

ครั้งนั้น ในวันมหาสมยวันหนึ่ง
เขาให้แต่งข้าวปายาสเป็นอันมากไว้ใน
เรือน. พราหมณ์ ๑๖,๐๐๐ พากันนั่งแล้ว
ที่ซุ้มประตูที่ ๔ บริโภคข้าวปายาสปรุง
ด้วยสัปปิใหม่ น้ำผึ้งสุกและน้ำตาลกรวด
ด้วยขันทอง. ฝ่ายกุมารก็ประดับร่างกาย
ด้วยเครื่องประดับทั้งปวง สวมรองเท้าทอง
มือถือไม้เท้าทอง เทียวตรวจตรา
บัญชาการว่า “จงให้เนยใสที่นี่ จงให้
น้ำผึ้งที่นี่”. ขณะนั้น มาตงคบัณฑิต
นั่งอยู่ในอาศรมบทในหิมวันตประเทศ
ตรวจดูอยู่ว่า “บุตรนางทิฏฐมังคฺลิกา
มีความเป็นไปอย่างไรหนอ” เห็นเขามุ่ง
ไปในทางผิดจึงคิดว่า “วันนี้เราจักไป
ทรมานมาณพให้เขาบริจาคทานในเขต
ที่ให้แล้วมีผลมากแล้วจักมา” แล้วจึงไป
สระอโนดาตทางอากาศ พักกระทำกิมมี
ล้างหน้าเป็นต้นเหนือพื้นมโนศิลา นุ่งผ้า
๒ ชั้นรัดประคตเอว กลุ่มผ้าสังฆาฏิบังสุกุล

^๑ ฉ. เทติ.

^๒ ฉ. ปฏฺยิททาเปสิ.

หอจ. อ้อเจริญอุคฺวิปแมนท์
สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มโนสิลาตเล จิตฺ ทุปฏฺ นีวาเสตฺวา
 ภายพฺนฺนํ พฺนฺริตฺวา ปัสฺสกุลฺลํ สงฺฆาภี
 ปารุเปตฺวา มตฺตติกาปตฺตํ อาทาย
 อากาเสนาคนฺตฺวา จตฺตฺเถ ทวาร-
 โภจฺเจก ทานคฺเคเยว โอตริตฺวา
 เอกมฺนตฺ อฏฺจาสิ. มนฺตฺโพย
 อิตฺถิจิตฺจ โอลฺเกนฺโต ทฺวโรตฺ ตํ
 ทิสฺวา “เอวรูปฺ สงฺการยฺกฺขสฺทิสฺสว
 อํ ปพฺพชิตฺ อิมํ จานํ อากฺโต
 กฺโต นฺุ อากฺจฺฉติ”ติ เตนฺ สทฺธิ
 สลฺลปฺนฺโต ปจฺมํ คากฺมาห

๑. “กฺโต นฺุ อากฺจฺฉสิ ทฺมฺมวาสี
 โอคฺลฺลโก^๑ ปัสฺสปิสาจโกว
 สงฺการโจฬํ ปฏฺิฏฺญจ กณฺฺเจ
 โก เร ตฺวํ โหสิ อทกฺขิณฺเยโย”ติ.

ตตฺถ ทฺมฺมวาสีติ อนนฺฺชิตามณฺฺชิต-
 สํฆฺฏิตสํฆาภีกปิไลตีกวสโน. โอคฺลฺลโกติ
 ลามโก โอลมฺพนฺวิลมฺพนนฺนตฺกสฺตฺตกฺชโร.

ถือบาตรดิน เหาะมาทางอากาศลงยืนอยู่
 ส่วนข้างหนึ่งที่โรงทานใกล้ซุ้มประตูที่ ๔.
 มนต์พักกุมารเหลียวมองดูข้างโน้นข้างนี้
 ได้เห็นมาตั้งคบัณฑิตนั้นแต่ไกล จึงคิดว่า
 “บรรพชิตเช่นนี้เป็นเหมือนยักษ์ในกอง
 ชยะ มาถึงที่นี่ มาจากที่ไหนหนอ”
 เมื่อจะปราศรัยกับท่าน จึงกล่าวคาถา
 ที่ ๑ ว่า

๑. “ท่านนุ่งห่มผ้าเก่าเหมือนคนเขี้ยวใจ
 คล้ายกับปีศาจที่คลุกฝุ่น สวม
 ผ้าขี้ริ้วที่ค่อ มาจากไหนหนอ ท่าน
 เป็นใคร ไม่สมควรรับทักษิณา-
 ทาน”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า นุ่งห่ม
 ผ้าเก่า ได้แก่ ห่มผ้าสังฆาฏิเก่า ที่ไม่ได้
 ขัดไม่ได้แต่งและมีรอยย่น. คำว่า เหมือน
 คนเขี้ยวใจ ได้แก่ คนชั่วช้านุ่งผ้ามี
 เส้นด้าย มีชายห้อยพระรุงพระวัง.

^๑ ฉ. โอคฺลฺลโก.

ปัสสูปิตาจโกวาติ สงฺการภูจฺจาเน จิตฺ
ปิสฺวาโจ วีย. สงฺการโจพนฺติ สงฺการภู-
จฺจาเน ลทฺธปิไลตีกํ. ปฏิมุญฺจาติ
ปฏิมุญฺจิตฺวา.

อทกฺขิณฺเอยฺโยติ ตฺวํ อทกฺขิณฺเอยฺโย
อิเมสํ ปรมทกฺขิณฺเอยฺยานํ นิสินฺนญฺจาณํ
เอโก หุตฺวา กุโตะ อากฺโต.

ตํ สุตฺวา มหาสฺสโต มุทฺตจิตฺเตเนว
เตน สทฺธิ สลฺลปฺนฺโต ทฺตฺติยํ คากฺมาห

๒. “อนฺนํ ตวฺยิทํ^๑ ปกตํ ยสฺสสินฺ
ตํ ขชฺชเร ภูณฺชเร ปิยฺยเร จ
ชานาสี มํ ตฺวํ ปรมทตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ
อฺตฺ
ลภตํ สปาโก”ติ.

ตตฺถ ปกตฺนฺติ ปฏฺยตฺตํ.
ยสฺสสินฺนฺติ ปรีวารสมฺปนฺนํ. ตํ

คํวํ คล้ายกับปีศาจคลุกฝุ่น ได้แก่
เหมือนปีศาจที่อยู่ในกองขยะ. คํวํ
ผ้าจีวร ได้แก่ ผ้าเก่าที่ได้จากกองขยะ.
คํวํ สวม ได้แก่ คล้อง.

คํวํ ไม่สมควรรับทักษิณาทาน
ความว่า ท่านมิใช่พระทักษิณเอยบุคคล
มีผู้เดียว มาแล้วจากที่ไหน สู่ที่พระ-
ทักษิณเอยบุคคลผู้ยิ่งเหล่านี้ นั่งแล้ว.

พระมหาสัตว์ ครั้นสดับคํานั้นแล้ว
เมื่อจะปราศรัยกับเขา ด้วยมุทิตาจิต
จึงกล่าวคาถาที่ ๒ ว่า

๒. “อาหารของท่านนี้ ที่เขาจัดไว้เป็น
ของมีเกียรติยศ คนทั้งหลายเคี้ยว
บริโภคและดื่มอาหารนั้น ท่านก็รู้
ข้าพเจ้าว่าอาศัยโภชนะ ที่คนอื่น
ให้เลี้ยงชีพ ขอให้จันทาลเช่น
สปากะ ได้ก่อนข้าวที่ยืนขึ้นรับ
เถิด”.

บรรดาคํ่าเหล่านั้น คํวํ จัดไว้
ได้แก่ ตกแต่งไว้. คํวํ มีเกียรติยศ

^๑ ฉ. คเวทํ.

ขชชเรติ ตัม ขชชนุติ เจว ภุณฺชนุติ จ
ปิวณฺติ จ กิการณา มยหัม กุชฺฌสิ.

อุตฺตสิฏฺฐปิณฺฑนุติ อุปฺตสิฏฺฐิตฺวา ลภิตพฺพ-
ปิณฺฑนัม อุฏฺฐาย จิตฺเทหิ วา ทิยฺยมานัม
เหฏฺฐา จตฺวา ลภิตพฺพปิณฺฑนัม.

ลภตัม สปาโกติ สปาโก จณฺฑาโลปิ
ลภตฺตุ. ชาตีสมฺปนฺนา หิ ยตฺถ กตฺถจि
ลภนฺติ, สปากจณฺฑาลสฺส ปน โภ
เทติ, ทุลฺลภปิณฺฑโศ อหัม, ตสฺมา เม
ชีวิทปวตฺตตฺถนฺตํ โภชนํ ทาเปหิ
กุมาราคิ.

ตโต มณฺฑุทโผย คาถมาห

๓. “อนนํ มมยิทํ ปกตํ พุราหฺมณานํ
อตุตฺตตฺถาย สทฺทหโต มมยิทํ^๑
อเปหิ เอตฺโต กิมิธฺฐจิตฺตสิ

คือ ถึงพร้อมด้วยบริวาร. คำว่า เคี้ยว
อาหารนั้น ความว่า ย่อมเคี้ยวอาหารนั้น
ด้วย บริโภคด้วย ดื่มด้วย เพราะเหตุไร
ท่านจึงโกรธข้าพเจ้า.

คำว่า ก้อนข้าวที่ยืนขึ้นรับ ได้แก่
ก้อนข้าวที่ยืนจึงได้ หรือก้อนข้าวที่เขา
ลุกขึ้นยืน ให้ยืนอยู่เบื้องต่ำจึงได้.

คำว่า คนจันฑาล เช่นสปากะจงได้
ความว่า ขอให้คนจันฑาลอย่างสปากะ
จงได้. เพราะว่าคนทั้งหลายผู้ถึงพร้อม
ด้วยชาติ ย่อมได้ในที่ทั่วไป. ก็ใครจะให้
แก่จันฑาลเช่นสปากะ ข้าพเจ้าเป็นผู้มี
ก้อนข้าวหาได้ยาก เพราะฉะนั้น ท่าน
จงให้โภชนาหาร เพื่อความเป็นไปแห่ง
ชีวิตของข้าพเจ้าเถิด กุมาร.

ลำดับนั้น มัณฑัพยกุมาร จึงกล่าว
คาถาว่า

๓. “ข้าวของนี้ เราจัดไว้สำหรับพวก
พราหมณ์ อาหารนี้เป็นของเรา
ผู้เชื่อมั่น เพื่อประโยชน์แก่ตน ท่าน

^๑ จ. มเมท.

น มาทิสา ตยหํ ททนต์ติ ชมมา”ติ.

ตตถ อตตตถายาติ อตตโน
 วุฑฺฒิตถาย. อเปหิ เอโตติ อิมมหา
 จานา อปคจฺฉ. น มาทิสาติ มาทิสา
 ชาตีสมนุหนานํ อุกิจฺจพฺรหฺมณานํ
 ทานํ เทนฺติ, น ตยหํ จณฺทาลสฺส,
 คจฺฉ ชมมาติ.

ตโต มหาสโต คาถมาห

๕. “ถเล จ นินฺเน จ วปนฺติ พีชํ
 อนุปเขตเต ผลมาสีสมานา^๑
 เอตาย สทฺธาย ททาทิ ทานํ
 อปฺเปว อารายเย ทกฺขิณฺเวยเย”ติ.

ตสฺสโต กุมาร สสฺสผลํ
 อาสีสมานา ตีสฺปิ เขตฺเตสุ พีชํ

จงหลีกไปจากที่นี่ ท่านยืนอยู่ที่นี้
 ทำไม แนะผู้ลามก คนทั้งหลาย
 เช่นเรา จะไม่ให้ท่าน”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เพื่อ
 ประโยชน์แก่ตน คือเพื่อต้องการความ
 เจริญแก่ตน. คำว่า จงหลีกไปจากที่นี่
 ความว่า จงออกไปจากที่นี่. คำว่า
 น มาทิสา ความว่า คนทั้งหลายเช่นเรา
 ย่อมให้ท่านแก่พราหมณ์ผู้อุทิศใจถึง
 พร้อมด้วยชาติ ย่อมไม่ให้ท่านแก่ท่านผู้
 จันทรกาล แนะคนลามก ท่านจงออกไป.

ลำดับนั้น พระมหาสัตว์จึงกล่าว
 คาถาว่า

๕. “คนทั้งหลายผู้หวังผล ย่อมหว่าน-
 พืชในที่ดอนบ้าง ในที่ลุ่มบ้าง ในที่
 ไม่ใช่เนาบ้าง ท่านจงให้ท่านด้วย
 ศรัทธานี้เถิด บางที่จะโปรด
 ทักขิไณยบุคคลให้ยินดี”.

เนื้อความพระคาถานั้นดังนี้ ดูก่อน
 กุมาร คนทั้งหลายผู้หวังผลข้าว ย่อม

^๑ ฉ. ผลมาสมานา.

วปนติ, ตตถ อติวฏฺฐิกาเล ฤเล สสฺสํ
 สมฺปชฺชติ, นิมนฺเน ปุติกัว โหติ,
 อนุปฺเขตเต ปน นทิจฺจ ตพากญฺจ
 นิสฺสาย กตํ โอฆเน วุยฺหติ
 มนุทวฏฺฐิกาเล ฤเล เขตเต วิปชฺชติ,
 นิมนฺเน โถกํ สมฺปชฺชติ อนุปฺเขตเต
 สมฺปชฺชเตว, สมฺมวฏฺฐิกาเล ฤเล เขตเต
 โถกํ สมฺปชฺชติ, อิตเรสุ สมฺปชฺชเตว
 ตสฺมา ยถา ผลมาสีสมานา ตีสุปี
 เขตเตสุ วปนฺติ, ตถา ตฺวปี เอตาย
 ผลสทฺธาย อากตาคตานํ สพฺเพสฺสเยว
 ทานํ เทหิ, อปฺเปว นาม เอว
 ททนฺโต ทกฺขิณฺเยเย อาราเชยฺยาสี
 ลเภยฺยาสีติ.

หว่านพืช ในเขตแม่ทั้ง ๓ บรรดาเขต
 เหล่านั้น ในเวลาฝนชุกมาก ข้าวใน
 เขตดอน ย่อมสมบูรณ์ ในเขตลุ่มย่อม
 เนาเสีย ส่วนในที่นอกเขต ข้าวที่บุคคล
 อาศัย แม่น้ำและเหมืองกระทำ ย่อมถูก
 ห้วงน้ำพัดพาไป ในเวลาฝนน้อย ข้าว
 ในเขตดอนย่อมวิบัติ ในเขตลุ่มย่อม
 สมบูรณ์เล็กน้อย ในที่นอกเขตก็สมบูรณ์
 เหมือนกัน ในเวลาฝนพอสมควรในเขต
 ดอนสมบูรณ์เล็กน้อย ในเขตนอกนั้นก็
 สมบูรณ์เช่นเดียวกัน เพราะเหตุนี้ คน
 ทั้งหลายผู้หวังผล ย่อมหว่านในเขตแม่
 ทั้ง ๓ ฉันใด แม้ท่านก็ฉันนั้น จงให้ท่าน
 แก่คนที่มาแล้วทั้งหมดทั่วไป ด้วยความ
 เชื่อในผลนี้เกิด ใจนเมื่อให้อย่างนี้ พึง
 ยังกักขีไถนยบุคคลให้ยินดี คือพึงได้
 กักขีไถนยบุคคล.

ตโต มนุชฺชโทยุ คากมาห

ลำดับนั้น มัณฑพยกุมารกล่าว
 คากาว่า

๕. “เขตตานิ มยหํ วิทิตานิ โลเก
 เยสาหํ พิชานิ ปติฏฺฐเปมิ
 เย พุราหมณา ชาติมนฺตูปปนฺนา
 ตานีธ เขตตานิ สุเปสฺลानी”ติ.

๕. “เราย่อมปลูกพืชทั้งหลายไว้ในเขต
 เหล่าใด เขตเหล่านั้นเรารู้แจ้งแล้ว
 ในโลก พุราหมณ์เหล่าใดเข้าถึง
 ชาติและมรดก เขตเหล่านั้นของ

หจก. ล้อเจริญอุควิปแมนท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมกถาชาดก ขุททกนิกาย บ-ท.๑๕-๒

พราหมณ์เหล่านั้น ชื่อว่าเป็นเขต
มีศีลเป็นที่รักดีในโลกนี้”.

ตตถ เยสาหนุตติ เยสุ อหัง.
ชาติมนุญฺอุปฺปนฺนาติ ชาตียา จ มนฺเตหิ
จ อุปฺปนฺนา.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เยสาห์
ตัดบทเป็น เยสุ อหัง คำว่า ชาติ-
มนุญฺอุปฺปนฺนา คือเข้าถึงชาติและมนต์
ทั้งหลาย.

ตโต มหาสตุโต เทว คากา
อภาสิ

แต่นั้น พระมหาสัตว์ได้กล่าว ๒
คาถาว่า

๖. “ชาติมโท จ อติมานิตา จ
โลภो จ โทโส จ มโท จ โมโห
เอเต อภุณา เยสุ วสนฺติ” สพฺเพ
ตานีธ เขตฺตานิ อเปสฺลანი.

๖. “ความเมาเพราะชาติ ๑ ความ
เย่อหยิ่ง ๑ ความอยากได้ ๑ ความ
ประทุษร้าย ๑ ความมัวเมา ๑
ความหลง ๑ กิเลสทั้งหมดนี้เป็น
โทษ มีใช้คุณ มีอยู่ในเขตเหล่าใด
เขตเหล่านั้น เป็นเขตไม่มีศีลเป็น
ที่รักดีในโลกนี้.

๗. ชาติมโท จ อติมานิตา จ
โลภो จ โทโส จ มโท จ โมโห
เอเต อภุณา เยสุ น สนฺติ สพฺเพ
ตานีธ เขตฺตานิ สฺเปสฺลანი”ติ.

๗. ความเมาเพราะชาติ ๑ ความ
เย่อหยิ่ง ๑ ความอยากได้ ๑ ความ
ประทุษร้าย ๑ ความมัวเมา ๑
ความหลง ๑ กิเลสทั้งหมดนี้เป็นโทษ
มีใช้คุณ ไม่มีอยู่ในเขตเหล่าใด

๑ น. จ สนฺติ.

อิติ โส มหาสตะเต ปุณฺปุณฺํ กเถนฺเต
 กุชฺฌิตฺวา “อัยํ อติพหุํ วิลปติ, กุหิ
 คตา อิเม โทวาริกา นยิมํ จณฺทาลํ
 นีหฺรนฺติ”ติ คาถมาห

๘. “กฺวตฺถ คตา อฺปฺไซติโย จ
 อฺปฺชฌาโย อถวา กณฺทกฺกุจฺฉิ
 อิมสฺส ทณฺทณฺจ วชณฺจ ทตฺวา
 กเล คเหตฺวา คลยาถ ชมฺมน”ติ.

ตตฺถ กฺวตฺถ คตาติ อิเมสุ ติสฺสุ
 ทฺวาเรสุ จปีตา อฺปฺไซติโย จ
 อฺปวชฺโณ จ ภาณฺทกฺกุจฺฉิ จาติ ตโย
 โทวาริกา กฺวตฺถ คตาติ อตฺถ.

เตปี ตสฺส วจันํ สุตฺวา
 เวเคนาคนฺตฺวา วนฺทิตฺวา “กึ กโรม
 เทวา”ติ อาหํสุ. “อัยํ โว ชมฺโม
 จณฺทาลอ ทิฏฺโฐ”ติ. “น ปสฺสาม เทว

อริยชนเหล่านั้น เป็นเขตมีศีลเป็นที่รักดี
 ทานที่ให้ในอริยชนเหล่านั้นมีผลมาก ท่าน
 ย่อมให้สวรรค์.

เมื่อพระมหาสัจจกล่าวบ่อย ๆ ด้วยประการ
 ฉะนี้ กุมารนั้นโกรธ คิดว่า “บุรุษนี้
 พุดมากนัก คนรักษาประตูเหล่านี้ไปไหน
 จึงไม่นำคนจันฑาลนี้ออกไป” จึงกล่าว
 คาถาว่า

๘. “อฺปฺไซติยะ อฺปฺชฌายะ และกัณฺท-
 กฺกุจฺฉิ ไปที่ไหนด ท่านจงลงอาชญา
 และเขียนตีคนจันฑาลนี้ จงไล่คอ
 คนลามกออกไป”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ไปไหน
 ความว่า คนรักษาประตู ๓ คน คือ
 อฺปฺไซติยะ อฺปฺชฌายะ และกัณฺทกฺกุจฺฉิ
 ที่อยู่ประจำประตูทั้ง ๓ นี้ไปที่ไหน.

คนรักษาประตูแม่เหล่านั้น ครั้น
 ฟังคำของกุมารนั้นแล้ว จึงรีบมาไหว้
 แล้วถามว่า “ท่านผู้ประเสริฐ พวกข้าพเจ้า
 จะทำอะไร”. กุมารจึงพุดว่า “พวกเอ็ง

หจก.ฉ้อเจริญอุทัยพันธ์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กุโตจิ อาคตภาวํ น ชานาม
 เทวา”ติ. “โกจิ เอส มายากาโร วา
 วิชชาจรโจโร วา ภวิสฺสติ, อิทานิ ก็
 ติญฺจธา”ติ. “ก็ กโรม เทวา”ติ.
 “อิมสฺส มุขเมว โปเถตฺวา ภินฺทนฺตา
 ทนฺทเวฬุเปสิกาหิ ปฏิจจมมํ
 อุปฺปาเทตฺวา วธฺยจ ทตฺวา คเล
 คเหตฺวา เอตํ ชมมํ คลยาณ, อิต
 นีหฺรธา”ติ. มหาสตุโต เตสฺ อตฺตโน
 สนฺติกํ อนาคเตเสวว อุปฺปตฺติวา
 อากาเส จิตฺว คากมาห

เห็นคนจันทาลลามกนี้ใหม่”. คนรักษา
 ประตูดตอบว่า “ท่านผู้ประเสริฐ พวก
 ข้าพเจ้าไม่เห็น ไม่ทราบว่า คนจันทาล
 มาจากไหน ท่านผู้ประเสริฐ”. กุมาร
 กล่าวว่า “คนผู้นี้อาจเป็นนักแสดงกลหรือ
 โจรวิชาวรรณคนใดคนหนึ่ง บัดนี้พวกเอ็ง
 หยุดทำอะไร”. คนรักษาประตูดตอบว่า
 “ข้าแต่ท่านผู้ประเสริฐ พวกข้าพเจ้าจะ
 ทำอะไร”. มณฑพัยกุมารกล่าวว่า
 “พวกเอ็งจงตบหน้า ทูบตีบุรุษนี้ จง
 ถลกหนังสันหลังด้วยท่อนไม้และเรียวไม้ไผ่
 ลงอาชญา จับบุรุษลามกนี้ใส่คอกไป จง
 นำออกจากที่นี่”. เมื่อคนรักษาประตูด
 เหล่านั้น ยังมาไม่ทันถึงสำนักของตน
 พระมหาสัตว์ก็เหาะขึ้นยืนอยู่ในอากาศ
 แล้วกล่าวคาถาว่า

๙. “คิริ นฺเชน ขณฺสิ
 อโย ทนฺเตภิ ขาทสิ
 ชาตเวทํ ปทหสิ
 โย อีสึ ปริภาสสิ”ติ.

๙. “ผู้ใดบริภาษฤาษี ผู้นั้นชื่อว่าขุด
 ภูเขาด้วยเล็บ ชื่อว่ากินก้อนเหล็ก
 ด้วยฟัน ชื่อว่าพยายามกินไฟ”.

ตตฺถ ชาตเวทํ ปทหสิติ อคฺคิ
 คิลิตฺตุ วายมสิ.

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า ชาตเวทํ
 ปทหสิ ความว่า ท่านพยายามกินไฟ.

หจก. ล้อเจริญอุคฺวิปเนนํ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิมญจ ปน คากั วตวา
มหาสโตปิ ปสฺสนุตสฺเสว มาณวสฺส
จ พุราหมณานญจ อากาเส ปกฺขนฺทิ.

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตุถา อาห

๑๐. “อิทํ วตวาน มาตงฺโค
อิสฺสิ สจฺจปรกฺกโม
อนฺตลิกฺขสฺมี ปกฺกามิ
พุราหมณานํ อุกฺกขตฺนฺ”ติ.

ตตฺถ สจฺจปรกฺกโมติ สภาวปรกฺกโม.

โส ปาจฺฉินทิสากิมฺโข คนฺตวา
เอกาย วิธิยา โอตริตฺวา “ปทวลญฺชํ
ปณฺณายตฺ”ติ อธิฏฺฐาย ปาจฺฉินทฺวาร-
สมีเป ปิณฺฑาย จรฺนฺโต มิสฺสภกตฺตํ
สงฺกทฺตฺตฺวา เอกิสฺสาย สาลาย
นิสีทิตฺวา มิสฺสภกตฺตํ ปรีกฺขฺยชฺชิ.
นกรเทวตา “อัย อมฺหากํ อัยยํ
วิเหเจตฺวา กเถตี”ติ อสฺหมานา
อาคมิสฺสุ. อถสฺส เชฏฺฐกยฺกฺโข
มณฺฑพฺยสฺส ทิวํ คเหตฺวา ปรีวตฺเตสิ.

ก็แลพระมหาสัตว์ ครั้นกล่าวคาถา
นี้แล้ว ก็เหาะไปในอากาศ เมื่อมาณพ
และพราหมณ์กำลังมองดูนั่นเอง.

พระศาสดา เมื่อจะทรงประกาศเนื้อความ
นั้น จึงตรัสว่า

๑๐. “ฤาษีชื่อมาตังคะ ผู้ถือศีลจะ ครั้น
กล่าวคำนี้แล้ว ก็เหาะไปในอากาศ
ขณะที่พราหมณ์ทั้งหลายมองดูอยู่”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้ถือศีลจะ
ได้แก่ ผู้รักษาความจริง.

มาตังคะฤาษีนั้นมุ่งหน้าสู่ทิศปราจีน
ไปลงที่ถนนสายหนึ่ง อธิษฐานว่า “ขอ
รอยเท้าจงปรากฏ” เทียบนิมิตตบาตไกล่
ประตูกิศปราจีน รวบรวมภัตตรอันระคน
กัน แล้วนั่งฉันภัตตรอันระคนกัน ที่ศาลา
แห่งหนึ่ง. เทวดารักษาพระนครพากัน
อดกลั้นไม่ได้ด้วยคิดว่า “กุมารนี้กล่าว
เบียดเบียนพระผู้เป็นเจ้าของเรา” จึงพา
กันมา. ครั้งนั้นยักษ์ผู้เป็นหัวหน้าจับ
คอมันต์พยกุมารนั้นปิด. เทวดาที่เหลือ

หจก. อ้อเจริญอุคฺวิปเม้นท์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เสสเทวดา เสสพราหมณานัน คีว ก็จับคอพราหมณ์ที่เหลือบิด.
คเหตวา ปรีวตเตสุ.

โพธิสตุเต มุหุจิตตตาย ปน “ตสฺส
ปุตโต”ติ ตํ น มาเรนฺติ, เกวลํ
กิลเมนฺติเยว. มนุชฺชพยสฺส สีสํ
ปรีวตเตตฺวา ปิฏฺฐิปสฺสากิมุขํ ชาตํ.
หตฺถปาทา อชฺชกา ฅทฺฐาว อฏฺฐํสุ.
อฏฺฐิณี กาลกตสฺเสว ปรีวตฺตีสุ. โส
ฅทฺฐสรีโร นิปชฺชติ. เสสพราหมณา
มุขเน เขฬํ วมนฺตา อปราปรี
ปรีวตฺตนฺติ. “อญฺเย ปุตฺตสฺส เต กิ
ชาตนฺ”ติ ทิฏฺฐมํคฺลิกาย อาโรจยีสฺสุ.
สา เวเคนาคนฺตฺวา ปุตฺตํ ทิสฺวา
“กิเมตนฺ”ติ วตฺวา คาถมาห

แต่เพราะเทวดามีมุทิตาจิตในพระโพธิสัตว์
จึงไม่ฆ่ากุมารนั้นให้ตาย โดยคิดว่า
“เป็นบุตรของพระโพธิสัตว์นั้น” เป็นแต่
ให้กุมารลำบากอย่างเดียวเท่านั้น. ศีรษะ
มันทักพยกุมารบิดไปอยู่ข้างหลัง. มือและ
เท้าเหยียดตรงแข็งกระด้าง. กระดูก
ทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปเหมือนกระดูก
คนตาย. เขานอนแข็งทื่อ. พราหมณ์
ที่เหลือบ มีน้ำลายไหลออกจากปาก
กลิ้งเกลือกไปมา. คนทั้งหลายได้บอกแก่
นางทิฏฐมังกลิกาวา “ข้าแต่พระแม่เจ้า
เกิดเรื่องอะไรแก่บุตรของท่าน”. นางได้
รีบมาดูบุตรกล่าวว่า “นี่เรื่องอะไรกัน”
แล้วกล่าวคาถาว่า

๑๑. “อาเวลิตํ ปิฏฺฐิโต อุตฺตมํคํ
พาหุํ ปสาเรติ อกมฺมเนยฺยํ
เสตานิ อกฺขิณี ยถา มตสฺส
โก เม อิมํ ปุตฺตมกาสิ เอวณฺ”ติ.

๑๑. “ศีรษะของเจ้าบิดไปข้างหลัง แขน
ของเจ้าเหยียดตรง ใช้การไม่ได้
นัยน์ตาทั้ง ๒ ของเจ้าขาวเหมือนกับ
คนตายแล้ว ใครกระทำบุตรนี้ของ
เราอย่างนี้”.

ตตถ อาเวตินนุติ ปริวตติตัม.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า อาเวติตัม
ได้แก่ปิดไปแล้ว.

อถสสา ตสมี จาเน จิตชนโ อาโรเจตุ
คาถมาห

ครั้งนั้น ชนที่ยืนอยู่ในที่นั้น เพื่อจะบอก
แก่นางจึงกล่าวคาถาว่า

๑๒. “อิธาคมา สมโณ ทุมมวาสิ
โอคลลโก^๑ ปัสุปีสาจโกว
สงฺการโจฬํ ปฏิมุญจ กณฺเฆ
โส เต อิมํ ปุตฺตมกาสิ เอวณฺ”ติ.

๑๒. “สมณะผู้นุ่งห่มผ้าเก่า เหมือนคน
เขี้ยวใจเหมือนปีศาจคลุกฝุ่น คล้อง
ผ้าขี้ริ้วที่ค่อ มาแล้ว ณ ที่นี้ เขา
ได้ทำบุตรนี้ของท่านอย่างนี้”.

สา ตํ สุตฺวา ว จินฺเตสิ
“อญฺณสเสตํ พลํ นตฺถิ, นิสฺสํสยํ
มาตงฺกปณฺฑิโต ภาวิสฺสติ, สมฺปนฺน-
เมตฺตาภาวโน โข ปน ธีโร น
เอตฺตกํ ชนํ กิลเมตฺวา คมิสฺสติ, กตรํ
นุโข ทิสํ คโต ภาวิสฺสติ”ติ. ตโต
ปฺจุฉนฺตึ คาถมาห

นางครั้งนั้นดับคำนั้นแล้ว จึงคิดว่า
“กำลังของคนอื่นเช่นนี้ไม่มี จักเป็น
มาตงกบัณฑิตโดยไม่ต้องสงสัย แต่เธอ
เป็นนักปราชญ์ อบรมเมตตาสมบูรณ์แล้ว
จักไม่ยังชนมีประมาณเท่านี้ให้ลำบากแล้ว
กลับไป เธอจักไปยังทิศไหนหนอ”.
ลำดับนั้น นางเมื่อจะถามจึงกล่าวคาถา
ว่า

๑๓. “กตมํ ทิสํ อคมา ภูริปญฺโณ
อกุขาถ เม มาณวา เอตมตฺถํ
คณฺตุวาน ตํ ปฏิกเรมุ อจฺจยํ

๑๓. “ผู้มีปัญญามากดูจແ່ນดิน ได้ไป
ยังทิศไหน ดูกรรมาณพทั้งหลาย
ท่านจงบอกข้อความนั้นแก่เรา เรา

^๑ ฉ. โอคลลโก.

อปุเปว นํ ปุตฺตํ ลภมุ ชีวิตนํ”ติ.

จักไปขอโทษท่าน บางที่เราจักได้
ช่วยชีวิตบุตร”.

ตตฺถ คนฺตฺวานาติ ตสฺส สนฺติกํ
คนฺตฺวา. ตํ ปฏิกเรมุ อจฺจนฺติ ตํ
อจฺจยํ ปฏิกริสฺสาม เทเสสฺสาม
ขมาเปสฺสาม นนฺติ.

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า ไป
ได้แก่ ไปยังสำนักของท่าน. คำว่า เรา
จะขอโทษท่าน ความว่า จักกระทำคืน
คือ จักแสดงโทษนั้น ได้แก่จักขอขมา
โทษท่าน.

ปุตฺตํ ลภมุติ อปุเปว นาม ปุตฺตสฺส
ชีวิตํ ลภเวยาม.

คำว่า ปุตฺตํ ลภมุ ความว่า บางที่เรา
อาจได้ช่วยชีวิตบุตร.

อถสฺสา ตตฺถ จิตา มาณวา
กถนฺตา กถมาหํสุ

ครั้งนั้น มาณพทั้งหลายที่ยืนอยู่ใน
ที่นั้นเมื่อจะบอกแก่นาง จึงกล่าวคาถา
ว่า

๑๔. “เวหาสยํ^๑ อคมา ภูริปญฺโญ
ปถทฺฐโน ปณฺณรเสว จนฺโท
อปีจาปี โส ปุริมํ ทิสํ อคจฺฉิ
สจฺจปฺปฏฺวิญฺโญ อิติ สาธฺรฺอุป”ติ.

๑๔. “ผู้มีปัญญามากดุจแผ่นดิน ได้ไป
ทางอากาศ เหมือนพระจันทร์
วันเพ็ญ สถิตอยู่ท่ามกลางอากาศ
อนึ่ง พระฤๅษีผู้มีมรรยาทดี ถือ
สัจจะนั้น ได้ไปทางทิศบูรพา”.

ตตฺถ ปถทฺฐโนติ อากาสปถ-
สงฺขาตสฺส อทฺฐโน มชฺเฌ จิตฺโต
ปณฺณรเส จนฺโท วย. อปีจาปี โสติ

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า ปถทฺฐโน
ความว่า สถิตอยู่ท่ามกลางทาง กล่าวคือ
ทางอากาศ เหมือนพระจันทร์ในวันเพ็ญ.

^๑ ฉ. เวหาสยํ.

อปีจ โข ปน โส ปุรตถิมิ ทิสํ คโต.

สา เตสํ วจันํ สุตฺวา “มม สามิกํ อุปฺชาเรสุสามิ”ติ สุวณฺณกมล-
 สุวณฺณสรกานิ คากหาเปตฺวา ทาสีคณ-
 ปริวฺตฺตา เตน ปทวณฺชสฺส
 อธิฏฺฐิตฏฺฐจันํ ปตฺวา เตนานุสาเรน
 กจฺจนฺตี ตสฺมี ปิจิกาย นิสิตฺติว
 ภูมฺชมาเน ตสฺส สนฺติกํ กนฺตฺวา
 วนฺทิตฺวา อฏฺฐาสิ.

โส ตํ ทิสฺวา โถกํ โอทนํ ปตฺเต
 จเปสิ. ทิฏฺฐมฺกฺลิกา สุวณฺณกมลเสน
 ตสฺส อุทกํ อทาสี. โส ตตฺถเว หตฺถํ
 ฐเวิตฺวา มุขํ วิกฺขฺวาเลสิ. อถ นํ सा
 “เกน เม ปุตฺตสฺส โส วิปฺปการो
 กโต”ติ ปุจฺจนฺตี คากมาห

๑๕. “อาเวลิตํ ปิฏฺฐิตโต อุตฺตมกํ
 พาหุํ ปสาเรติ อกมฺมเนยฺยํ
 เสตานิ อกฺขิณี ยถา มตสฺส
 โก เม อิมํ ปุตฺตมกาสิ เอวณฺ”ติ.

คำว่า อปีจปิ โส ความว่า อนึ่ง
 ฤๅษีนั้นไปแล้วสู่ทิศบูรพา.

นางสดับคำของมาณพเหล่านั้น
 แล้วคิดว่า “เราจักตรวจค้นสามีของเรา”
 แล้วให้คนถือหม้อน้ำทอง และขันทอง
 แวดล้อมด้วยหมู่ นางทาสี บรรลุถึง
 สถานที่ซึ่งอิษฐานเหยียบบรอยเท้าไว้
 เมื่อเดินไปตามรอยเท้า นั้น ก็ถึงสำนัก
 ของท่าน เมื่อท่านนั่งบริโภคอยู่บนตั่ง
 แล้วจึงได้ยืนไหว้อยู่.

มาตั้งคบัณฺฑิตมองเห็นนางจึงเหลือข้าวสุก
 ไว้ในบาตรน้อยหนึ่ง. นางทิฏฐมङฺกิกา
 ได้ถวายน้ำแก่ท่านด้วยหม้อทอง. ท่าน
 ล้างมือบัวปากในหม้อทองนั้น. ครั้งนั้น
 นางเมื่อจะถามท่านว่า “ใครกระทำ
 อาการอันน่าเกลียดนั้น แก่บุตรของเรา”
 จึงกล่าวคาถาว่า

๑๕. “ศิระชะของลูก บิดไปข้างหลัง แขน
 ของลูกเหยียดตรง ใช้การไม่ได้
 นัยน์ตาทั้งสองของลูก ขาวเหมือน
 คนตาย ใครมากระทำลูกนี้ของเรา
 อย่างนี้”.

หจก.ล้อเจริญอึควิปเมันท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อตถํ น ชานาติ อธิจฺจ เวเท.

ความเมาในพระเวท เรียนพระเวท
แล้วยังไม่รู้ประโยชน์.

นางทิฏฐมั่งคลีกากล่าวว่า

๑๙. อทฺธา หเว ภิกฺขุ มุหุตฺตเกน
สมุยฺหเตว ปุริสสฺส สญฺญา
เอกาปราริ ชม ภูริปณฺณ
น ปณฺชิตา โกธพลา ภวนฺตี”ติ.

๑๙. ข้าแต่ภิกษุ ความจำของบุรุษย่อม
หลงลืมได้ โดยครูเดียวเป็นแน่
ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญามากเสมอแผ่น-
ดิน ขอท่านโปรดอดโทษสักครั้ง
เถิด บัณฑิตทั้งหลายเป็นผู้ไม่มี
ความโกรธเป็นกำลัง”.

ตตฺถ ยกฺขชาติ นครปริกฺคาหกา
ยกฺขา. อนฺวาคตาติ อาคนฺตฺวา.^๑ อีสโย
สาธฺรฺรูปา คุณสมฺปนฺนาติ เอว
ชานามาติ อตฺโถ.

ยักษ์ซึ่งรักษาพระนคร ชื่อว่า
ยักษ์ ในคานานั้น. คำว่า อนฺวาคตา
ความว่า มาแล้ว. อธิบายว่า เราทราบ
อย่างนี้ว่า ฤาษีทั้งหลายผู้มีมรรยาดี
คือผู้สมบูรณ์ด้วยคุณ.

เตติ เต อีสันํ คุณฺโณ ฌตฺวา ปุตุตฺ
ทฺฏฺจจิตฺตํ กุปิตจิตฺตํ วิทิตฺวา. ตฺวณฺเวย
เมติ สเจ ยกฺขา กุปิตา เอวมกํสุ
กโรนฺตุ, เทวตา นาม ปานีโยพฺพุทฺก-
มตฺเตน สนฺตปฺเปตฺตุ สกฺกา, ตสฺมา
อหนฺเตสํ น ภายามิ เกวลํ ตฺวณฺเวย

คำว่า เต ความว่า ยักษ์ทั้งหลาย
เหล่านั้น รู้คุณของฤาษี รู้ว่าลูกของ
ท่านมีจิตประทุษร้ายมีจิตโกรธ. คำว่า
ตฺวณฺเวย เม ความว่า ถ้ายักษ์ทั้งหลาย
โกรธแล้ว ได้กระทำอย่างนั้นแล้ว จง
กระทำเถิด ชื่อว่าเทวดาอันเราอาจเพื่อ

^๑ ฉ. อนฺวาคตา.

ปลายนตถาย อมโตสธํ ทสฺสามิ”ติ
วตฺวา กาถมาห

๒๐. “อิทญฺจ มยฺหํ อุตฺตติฏฺฐปิณฺฑํ
ตว มณฺททโพย ภูณฺชตฺต อปฺปปญฺโณ
ยกุขา จ เต ปุตฺต^๑ น วิเหจเยยฺยํ
ปุตฺโต จ เต โหหิตี^๒ โส อโรโค”ติ.

ตตฺถ อุตฺตติฏฺฐปิณฺฑานฺติ อฺจุฉิฏฺฐก-
ปิณฺฑํ. อฺจุฉิฏฺฐปิณฺฑานฺติปิ ปาโร.

สา มหาสตุตฺตสฺส วจนํ สุตฺวา “เทถ
สามิ อมโตสธน”ติ สฺวณฺณสรกํ
อุปฺนาเมสิ. มหาสตุโต อฺจุฉิฏฺฐกณฺชิ-
กตฺตํ ตตฺถ อาสิณฺจิตฺวา “ปรจฺมณฺเณว
อิโต อฺปกุณฺมํ ตว ปุตฺตสฺส มุข
โอสิณฺจาเปตฺวา เสสํ จาฏฺยํ อุกฺกณ
มิสฺเสตฺวา เสสพฺรหฺมณฺนํ มุข
โอสิณฺจาเปหิ,^๓ สพฺพเพว นโรคา
ภวิสฺสนฺตี”ติ วตฺวา อฺปปติตฺวา

จกฺให้ยาอมตะ เพื่อขับไล่ยักษ์เหล่านั้นไป”
จึงกล่าวคาถาว่า

๒๐. “ก็สิ่งนี้ คือก่อนอาหารอันเป็นเดน
ของเรา มนต์ทัพยากรรมผู้ปัญญา
น้อยของเธอจงบริโภคนเสีย ยักษ์
ทั้งหลายจะไม่เบียดเบียนลูกของเธอ
และลูกของเธอ นั้น จักไม่มีโรค”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า อุตฺตติฏฺฐ-
ปิณฺฑํ คือ ก่อนอาหารอันเป็นเดน.
บาลีว่า อฺจุฉิฏฺฐปิณฺฑํ ก็มี.

นางได้สดับวาจา ของพระมหาสัตว์แล้ว
น้อมขันทองเข้าไปพร้อมพูดว่า “ข้าแต่ นาย
ขอท่านจงให้ยาอมตะเถิด”. พระมหาสัตว์
จึงล้างอาหารเดนลงในขันทอง กล่าวว่
“ก่อนอื่นเธอจงกรอกยาถึงหนึ่ง ลงใน
ปากลูกของเธอจากน้ำนี้ จงเจือส่วนที่เหลือ
กับน้ำในตุ่มแล้วกรอกปากพราหมณ์
ที่เหลือ พราหมณ์ทั้งหมดจักหายจาก
โรคแน่” แล้วก็เหาะไปยังหิมวันตประเทศ

^๑ น. น.

^๒ น. เสสตี.

^๓ น. โอสิณฺเจหิ.

หิมานุตเมว คโต. สปิ ตํ สรภํ
 สีเสนาทาย “อมโตสธํ เม ลทฺธน”ติ
 วทนต์ นินเวสนํ คนฺตฺวา ปจมํ
 ปุตุตฺสฺส มุเข กณฺชิกํ โอสินฺยจิ.
 ยกฺโข ปลายิ.

อิโตโร ปิสฺสุ ปุณฺณโต อฏฺฐาย
 “อมม กิเมตฺน”ติ อาห “ตยา กตํ
 ตฺวเมว ชานิสฺสฺสสิ, เอहि ตาต, ตว
 ทกฺขิณฺเอยานํ เตสํ ตํ วิปฺปการํ
 ปสฺสสาหิ”ติ. โส เต ทิสฺวา วิปฺปฏิสฺวาริ
 อโหสิ. อถ นํ มาตา “ตาต
 มนฺทพฺยกุมาร ตฺวํ พาลो ทานสฺส
 มหปฺพลฏฺฐานํ น ชานาสิ, ทกฺขิณฺเอยา
 นาม เอวรูปา น โหนฺติ, มาตงฺค-
 ปณฺทิตสทิสฺวา โหนฺติ, อิโต ปฏฺฐาย
 มา เอเตสํ ทฺสฺสึลลนํ ทานํ อทาสิ,
 สิลฺลวณฺตานํ เทหิ”ติ วตฺวา อาห

๒๑. “มณฺทพฺย พาลอสฺสิ ปริตฺตปณฺโณ
 โย ปุณฺณเขตฺตทานมโกวิโทสิ
 มหกฺกสาเวสฺสุ ททาสิ ทานํ

ตามเดิม. แม้นางก็ทูนขันทองนั้นมาด้วย
 ศีรษะพร้าอยู่ว่า “เราได้ย้อมตะแล้ว”
 ไปยังที่อยู่ แล้วกรอกน้ำข้าวเด็นลงใน
 ปากของลูกก่อน. ยักษ์หนีไปทันที.

ลูกของนางลูกขึ้นบัดฝุ่นกล่าวว่า
 “แม่ นี่เรื่องอะไรกัน”. นางจึงบอกว่า
 “เจ้าจ้กรู้กรรมที่เจ้ากระทำ ลูกเอ๋ยเจ้า
 จงมาดูอาการน่าเกลียดนั้นของทักษิไณย-
 บุคคลของเจ้า”. กุมารนั้นครั้งเห็น
 ทักษิไณยบุคคลเหล่านั้นแล้ว ก็มีความ
 เดือดร้อน. ครั้งนั้น มารดาพูดกับเขาว่า
 “พ่อมณฺทพฺยกุมาร เจ้าเป็นคนโง่เขลา
 ไม่รู้ฐานะแห่งทานมีผลมาก ธรรมดา
 ทักษิไณยบุคคลย่อมไม่เป็นเช่นนั้น ย่อม
 เป็นเช่นกับมาตงคบัณฑิตนั่นเอง จำเดิม
 แต่จะไป เจ้าอย่าให้ทานแก่คนผู้ทุศีล
 เหล่านั้น เจ้าจงให้แก่ผู้มีศีลทั้งหลายเถิด”
 แล้วกล่าวว่า

๒๑. “แน่ะพ่อมณฺทพฺยะ เจ้าเป็นคน
 โง่เขลา มีปัญญาน้อย ไม่ฉลาดใน
 บุญเขต บำเพ็ญทานในทักษิไณย-

หจก. ล้อเจริญฤทธิควิปเม้นท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กิลิฏจกมุเมสฺ อสณฺณเตสฺ.

บุคคลผู้มีกิเลสจุน้ำฝาดมาก มี
กรรมอันเศร้าหมอง ทั้งไม่สำรวม.

๒๒. ชฎา จ เกสา อชิณา นิวตฺตา
ชรุทปานํว มุขํ ปรุพฺหํ
ปชํ อิมํ ปสฺสถ ทุมฺมรูปิน^๑
ชฎาชิณํ น ตายเต อปฺปปณฺณํ.

๒๒. ผู้มุ่นผมและนุ่งหนังเสือ มีปากรุงรัง
เหมือนบ่อน้ำเก่า เธอจงดูหมู่สัตว์นี้
มีรูปน่าเกลียด ชฎาและหนังเสือ
ป้องกันคนมีปัญญาน้อยไม่ได้.

๒๓. เยสํ ราโค จ โทโส จ
อวิชฺชา จ วิราชิตา
ชีณาสวา อรหนฺโต
เตสฺ ทินฺนํ มหปฺพลน^๑ติ.

๒๓. ชนเหล่าใด สำรอกราคะโทสะและ
อวิชชาได้แล้ว หรือชนเหล่าใดเป็น
พระอรหันต์ มีอาสวะสิ้นแล้ว ทาน
ที่ให้ในชนเหล่านั้นนั้นมีผลมาก”.

ตตฺถ มหกกฺสาเวสฺสูติ มหากฺสาเวสฺ
มหนฺเตหิ รากกฺสาวาทิหิ สมณฺนาคเตสฺ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า มหกก-
สาเวสฺ ความว่า ผู้มีกิเลสจุน้ำฝาดมาก
คือประกอบด้วยกิเลสจุน้ำฝาดคือราคะ
เป็นต้นเป็นอันมาก.

ชฎา จ เกสาคิ ตาต มนฺทพฺพ
ตว ทกฺขิณฺเณยฺเยสฺ เอกจฺจันํ เกสา
ชฎา กตฺวา พนฺธา.

คำว่า มุ่นผม ความว่า แน่พ้อมัณฑพัยะ
บรรดาทักษิณฺเณยบุคคลของเจ้า บางพวก
ผูกผมทำเป็นชฎา.

อชิณา นิวตฺตาคิ สขุรานิ อชินจฺมฺมานิ
นิวตฺตา. ชฺรุทปานํวาคิ ตินฺคหเนน

คำว่า นุ่งหนังเสือ ความว่า นุ่งหนังเสือ
ที่ยังมีเล็บ. คำว่า เหมือนบ่อน้ำเก่า

^๑ ฉ. ทุมฺมรูปิ.

ชินฺณกุโป วิว มุขํ ทิมมสุตฺตาย ความว่า มีปากรุงรังเพราะมีหนวดยาว
ปรุพฺพหํ. เหมือนบ่อน้ำเก๋ารกด้วยดงหญ้า.

ปชํ อิมนฺติ อิมํ เอวรูปํ อนนฺยชิต- คำว่า หมูสัตว์นี้ ความว่า เธอจงดู
มณฺฑิตลฺลวเวสํ ปชํ ปสฺส.^๑ หมูสัตว์ผู้มีเพศเศร้าหมอง ยังไม่ได้ขัดสี
และตกแต่งเช่นนี้.

ชฎาชินนฺติ เอวรูปํ^๒ ชฎาชินํ อิมํ คำว่า ชฎาและหนังเสือ ความว่า ชฎา
อปฺปปณฺณํ ปชํ ตายิตฺตํ น สกุกฺกิตฺติ, และหนังเสือเห็นปานนั้น ยังไม่อาจ
สีลฉานตโปกมฺมาเนว อิมสํ สตฺตทานํ ป้องกันหมูสัตว์ผู้มีปัญญาอ่อนนี้ไว้ได้ ศีล
ปติฏฺฐาณิ โหนฺติ. ญาณ และการกระทำตบะ เท่านั้น
ย่อมเป็นที่พึงของสัตว์เหล่านี้ได้.

เยสฺสนฺติ ยสฺมา เยสํ เอเต คำว่า ชนเหล่าใด ความว่า เพราะ
รณฺชนทฺตฺสนมฺยุหนสฺภาวา รากาทโย เหตุว่า ชนเหล่าใดคลายคือปราศจาก
อฏฺฐจวตฺตูกา จ อวิชฺชา วิราชิตา ราคะเป็นต้น ซึ่งมีความกำหนัดความ
วิคตา วิคตตฺตฺตาเยว จ เอเตสํ ประทุษร้ายและความหลงเป็นสภาพ
กิเลสานํ เย ชีณาสวา อรหนฺโต, และอวิชชา ๘ ชนิด และชนเหล่าใดเป็น
เตสฺ กิณฺนํ มหฺปฺผลํ. พระอรหันต์มีอาสวะสิ้นแล้ว เพราะ
ปราศจากกิเลสเหล่านี้ ทานที่ให้ในชน
เหล่านั้น จึงมีผลมาก.

“ตสฺมา ตฺวํ ตาต อิตฺโต ปฏฺฐาย นางทิฏฐมัจฉลิกา กำชับว่า “เพราะเหตุ
เอวรูปานํ ทฺตฺสึลลานํ อทตฺวา โลก นั้นแหละ พ่อ จำเดิมแต่นี้ไป เธออย่าให้

^๑ ฉ. ปสฺสณ.

^๒ ฉ. เอคํ.

อฏฐสมาปตติลาภิโน ปญจาภิญญา
 ฐมมิกสมณพราหมณา จ ปจเจกพุทธา
 จ สนฺติ เตสํ ทานํ เทหิ, เอหิ
 ตาต, ตว กุลุปเก อมโตสธํ ปาเยตฺวา
 อโรเค กริสฺสามา”ติ วตฺวา
 อัจฉิฏฺฐกณฺธิกํ คาหาเปตฺวา อุกกจาภฺยํ
 ปกฺขิปิตฺวา โสพสนฺนํ พฺราหมณ-
 สหสฺसानํ มุขेषุ อาสิญฺจาเปสิ.
 เอเกโก ปัสฺสุ ปุณฺณโตว อฏฺฐหิ. อถ
 เต พฺราหมเณ “อิมหิ จณฺทาลุจฺฉิฏฺฐกํ
 ปิตนฺ”ติ อพฺราหมเณ กริสฺสุ. เต
 ลชฺชิตา พาราณสีโต นิกฺขมิตฺวา
 เมชฺฌรณฺจํ คนฺตฺวา เมชฺฌรณฺโถ
 สนฺติเก วสีสุ. มณฺทโพูย ปน ตตฺถเว
 วสิ.

ตทา เวตฺตวตฺตีนครํ นิสฺสาย เวตฺต-
 วตฺตีนทีตีเร ชาติมฺนฺโต นาเมโก
 พฺราหมเณ ปพฺพชิตฺวา ชาตี นิสฺสาย
 มหนฺตํ มานํ อกาสิ. มหาสตุโต
 “เอตฺสฺส มานํ ภินฺทิสฺสามิ”ติ ตํ
 จานํ คนฺตฺวา ตสฺส สนฺติเก

แก่คนทศีสเช่นนั้น สมณพราหมณ์
 ผู้ทรงธรรมและพระปัจเจกพุทธเจ้า ซึ่ง
 ได้สมาบัติ ๘ ทรงอภิญญา ๕ มีอยู่ในโลก
 จึงให้ท่านแก่ท่านเหล่านั้น มาเถิดพ่อ
 จึงให้พราหมณ์กลุ่มกะของเจ้าตีมยาอมตะ
 ให้หายโรค” ให้ถือน้ำข้าวเป็นเดนไปเท
 ใส่ในตุ่มน้ำ แล้วให้เอาไปกรอกลงใน
 ปากของพราหมณ์ ๑๖,๐๐๐ คน. พราหมณ์
 คนหนึ่ง ๆ ลุกขึ้นปัดฝุ่นไป. ครั้งนั้น
 นางทิฏฐมังกลิคาและบุตร ทำพราหมณ์
 เหล่านั้น ไม่ให้เป็นพราหมณ์โดยประกาศ
 ว่า “พราหมณ์เหล่านี้ดื่มน้ำข้าวที่เป็น
 เดนของคนจัณฑาล”. พวกเขามีความ
 ละอาย ออกไปจากเมืองพาราณสีไปสู่
 แคว้นแคว้นเมชณะ อาศัยอยู่ในสำนักของ
 พระเจ้าเมชณะ. ส่วนมณฑักพิยกุมาร
 อยู่ในที่เดิมนั่นเอง.

ในกาลนั้น พราหมณ์คนหนึ่งชื่อชาติมนต์
 อาศัยนครเวตตวดี บรรพชาแล้วที่ฝั่ง
 แม่น้ำเวตตวดี อาศัยชาติจึงถือตัวมาก.
 พระมหาสัตว์ดำริว่า “เราจักทำลาย
 มานะของพราหมณ์นี้” จึงไปสู่ที่นั่นแล้ว
 อยู่ที่เหนือกระแสน้ำใกล้เขา. วันหนึ่ง

บริษัทวิสตีด จำกัด (คุณชัชชนก สุตศก)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุปริโสเต วาสํ กปุเปสิ. โส เอกทิวสํ
 ทนฺตกฏจํ ขาทิตฺวา “อิทํ ชาติมนฺตสฺส
 ชฎาสฺ ลคฺคตฺ”ติ อธิฏฺจาย ตํ นทียํ
 ปาเตสิ. ตํ ตสฺส อุทกํ อางมนฺตสฺส
 ชฎาสฺ ลคฺคิ. โส ตํ ทิสฺวาว “นสฺส
 วสลา”ติ วตฺวา “กฺุโต อยํ กาทฺพกณฺณิ
 อากโต, อุปฺชาเรสุสามิ นนฺ”ติ
 อุทฺธํโสตํ คจฺจนฺโต มหาสตุตํ ทิสฺวา
 “กิชาติโกสิ”ติ ปุจฺฉิ. “จณฺทา-
 โลหมสฺมิ”ติ. “ตยา นทียํ ทนฺตกฏจํ
 ปาติตนฺ”ติ. “อาม มยา”ติ. “นสฺส
 วสล จณฺทาล กาทฺพกณฺณิ มา อิช
 วสิ, เหฏฺจาโสเต วสาหิ”ติ วตฺวา
 เหฏฺจาโสเต วสนฺเตนาปิ เตน ปาติเต
 ทนฺตกฏฺเจ ปฏฺิโสตํ อากนฺตฺวา ชฎาสฺ
 ลคฺคนฺเต โส “นสฺส วสล, สเจ อิช
 วสิสฺสสิ, สตุตฺเม ทิวเส สตุตฺธา มุทฺธา
 ผลิสฺสตี”ติ อาห.

มหาสตุโต “สจําหํ เอตสฺส
 กุชฺฉิสฺสามิ, สิลํ เม อรฺกฺขิตํ ภวิสฺสตี,
 อุปาเยเนวสฺส มานํ ภินฺทิสฺสามิ”ติ

ท่านเคี้ยวไม้สีฟัน ทำไม้สีฟันนั้นให้
 ตกลงในแม่น้ำโดยอธิษฐานว่า “ขอไม้
 สีฟันนี้จงติดที่ชฎาของชาติมนต์”. ไม้ นั้น
 ก็คล้องติดที่ชฎาของชาติมนต์ผู้กำลัง
 อาบน้ำ. เขาเห็นไม้ นั้นแล้วกล่าวว่า “แน่ะ
 อ้ายถ่อย แกจงฉิบหาย” แล้วคิดว่า
 “ตัวกาทกัณเณนี้มาจากไหน เราจัก
 ค้นหามัน” แล้วเดินไปเหนือกระแสน้ำ
 เห็นพระมหาสัตว์ จึงถามว่า “เจ้ามีชาติ
 อะไร”. พระมหาสัตว์ตอบว่า “เราเป็น
 ชาติจันทาล”. พราหมณ์ถามว่า “เจ้า
 ทิ้งไม้สีฟันลงในแม่น้ำหรือ” ท่านตอบว่า
 “ใช่เราทิ้ง”. พราหมณ์นั้นตวาดว่า
 “เจ้าคนถ่อย จันทาลกาทกัณเณนี้จง
 ฉิบหาย เจ้าอย่าอยู่ที่นี้จงอยู่ใต้กระแสน้ำ”
 ท่านแม้อยู่ใต้กระแสน้ำ ทิ้งไม้ชำระฟัน
 ลงไป กลับทวนกระแสน้ำมาคล้องติดที่
 ชฎาอีก จึงกล่าวว่า “ไอ้คนถ่อยเจ้าจง
 ฉิบหาย ถ้าเจ้าจกอยู่ที่นี้ในวันที่ ๗ ศีรษะ
 ของเจ้า จักแตกโดย ๗ เสียง”.

พระมหาสัตว์รำพึงว่า “ถ้าเราจัก
 โกรธดาบสนี้ เราก็จักไม่ใช่เป็นผู้รักษา
 ศील เราจักทำลายมานะดาบสโดยอุบาย

บริษัทวิสตีด จำกัด (คุณชัชชนก สุตศก)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตต ทิวเส สุริยคุคมนํ นิวาเรสิ.
 มนุสฺสา อุพฺพาพฺหา ชาติมนฺตตาปสํ
 อุปสงฺกมิตฺวา “ตุเมห ฆนฺเต
 สุริยสุสุคฺคณฺตํ น เทธา”ติ ปุจฺฉิสฺสุ.
 โส อาห “น เม ตํ กมฺมํ นทีตีเร
 ปเนโก จณฺหาโล วสติ, ตสฺเสตํ
 กมฺมํ ภาวิสฺสติ”ติ. มนุสฺสา มหาสตตํ
 อุปสงฺกมิตฺวา “ตุเมห ฆนฺเต
 สุริยสุสุคฺคณฺตํ น เทธา”ติ ปุจฺฉิสฺสุ.
 “อามาวุโส”ติ “กึการณา”ติ. “ตุมหาภิ
 กุลุปกตาปโส มํ นิรปราริ อภิสปิ,
 ตสฺมี อาคนฺตฺวา ขมาปนฺตฺถาย มม
 ปาเทสุ ปติเต สุริยํ วิสขุเชสุสามิ”ติ.

เต คนฺตฺวา ตํ กทฺถมนฺตา อาเนตฺวา
 มหาสตตสฺส ปาทมูลे นิปชฺชาเปตฺวา
 ขมาเปตฺวา อาหํสุ “สุริยํ วิสขุเชถ
 ฆนฺเต”ติ. “น สกฺกา วิสขุเชตฺุ,
 สจําหํ สุริยํ วิสขุเชสุสามิ, อิมสฺส
 สตตฺธา มุทฺธา ผลิสฺสติ”ติ. “อถ
 ฆนฺเต กิ กโรมา”ติ. โส “มตฺติกปิณฺฑํ

เทํนั้น” ในวันที่ ๗ จึงห้ามพระอาทิตย์
 ไม่ให้ขึ้น. พวกมนุษย์พากันเดือดร้อน
 เข้าไปหาชาติมนต์ดาบส แล้วถามว่า
 “ท่านผู้เจริญ พระคุณเจ้าไม่ให้พระอาทิตย์
 ขึ้นหรือ”. ดาบสตอบว่า “กรรมนั้นไม่ใช่
 เป็นกรรมของเรา แต่ดาบสจันทาล
 คนหนึ่งอาศัยอยู่ฝั่งแม่น้ำ เขาอาจกระทำ
 กรรมนั้นก็ได้”. พวกมนุษย์พากันเข้าไป
 หาพระมหาสัตว์แล้วถามว่า “ท่านผู้เจริญ
 พระคุณเจ้าไม่ให้พระอาทิตย์ขึ้นหรือ”.
 พระมหาสัตว์ตอบว่า “ใช่ ผู้เจริญ”.
 เขาถามว่า “เพราะเหตุอะไร”. ท่าน
 ตอบว่า “ดาบสประจำตระกูลของพวกเขา
 ท่านสาปแช่งข้าพเจ้าผู้ไม่มีความผิด เมื่อ
 เขามาหมอบลงที่เท้าข้าพเจ้า เพื่อขอ
 ขมาโทษ ข้าพเจ้าจักปล่อยพระอาทิตย์”.

พวกมนุษย์เหล่านั้น ไปจุดเอาดาบส
 นั้นมา ให้หมอบใกล้เท้ามหาสัตว์ ให้ขอ
 ขมาแล้วอ้อนวอนว่า “ท่านผู้เจริญ ขอ
 พระคุณเจ้า จงปล่อยพระอาทิตย์เถิด”.
 ท่านจึงบอกว่า “เราไม่อาจจะปล่อยได้
 ถ้าเราปล่อยพระอาทิตย์ไชร้ ศีรษะของ
 ดาบสนี้จักแตกโดย ๗ เสียง”. พวกมนุษย์

บริษัทวิธิตถิ์ จำกัด (คุณชิตชนก สุตตก)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาหารธา”ติ อาหาราเปตฺวา “อิมสฺส^๑
 ตาปสฺสฺส สีสฺเส จเปตฺวา ตาปสฺ
 โอตฺตาเรตฺวา อุกฺเก จเปธา”ติ
 จปาเปตฺวา สุริยํ วิสขุเชสิ. สุริยสฺมี
 หิ ปหตฺมตฺเต มตฺติกปิณฺโท สตฺตธา
 ภิชฺชิ. ตาปโส อุกฺเก นิมุชฺชิ.

ทั้งหลายพากันกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ
 ถ้าเช่นนั้น พวกเราจะทำอย่างไร”. ท่าน
 บอกว่า “พวกท่านจงนำเอาก้อน
 ดินเหนียวมา” ให้นำมาแล้ว จึงสั่งว่า
 “จงวางไว้บนศีรษะของดาบสแล้วให้
 ดาบสลงไปอยู่ในน้ำ” ให้พระดาบส
 ไปยืนอยู่ในน้ำ แล้วจึงปล่อยพระอาทิตย์.
 ก็เมื่อพระอาทิตย์เพียงส่องแสงเท่านั้น
 ก้อนดินเหนียวแตกแล้วโดย ๗ เสียง.
 ดาบสดำลงไปในน้ำ.

มหาสจฺโต ตํ ทเมตฺวา “กุหิ
 นุโข ตานิ โสฬสพฺราหฺมณสฺส สหฺสฺสานิ
 วสนฺตี”ติ อฺปฺชาเรนฺโต “เมชฺฌรณฺโณ
 สนฺตีเก”ติ ฌตฺวา “เต ทเมสฺสามิ”ติ
 อิทฺธิยา คนฺตฺวา นครสามนฺเต
 โอตริตฺวา ปตฺตํ อาทาย นคร
 ปิณฺทาย จริ.

พระมหาสัตว์ ครั้นทราบดาบส
 นั้นแล้ว พิจารณาเห็นว่า “พราหมณ์
 ๑๖,๐๐๐ เหล่านั้นอยู่ที่ไหนหนอ” ทราบแล้ว
 ว่า “อยู่ในสำนักของเมชฌราชา” จึง
 เหาะไปด้วยฤทธิ์ด้วยคิดว่า “เราจัก
 ทรมานพราหมณ์เหล่านั้น” จึงเหาะลง
 ไกลพระนครถือบาตรเที่ยวบิณฑบาต ใน
 พระนคร.

พฺราหฺมณา ตํ ทิสฺวา “อัย อิท
 เอกเทว ทิวเส วสนฺโตปิ อเมห
 อปฺปติฏฺเฐ กริสฺสตี”ติ เวเคน รณฺโณ

พวกพราหมณ์เห็นท่านแล้ว จึงปรึกษา
 กันว่า “ดาบสนี้แม้อยู่ที่นี้สิ้น ๑-๒ วัน
 จักกระทำให้พวกเราไม่มีที่พึ่ง” จึงรีบ

^๑ ฉ. อิม.

สนธิกั คนุตวา “มหाराช มายากาโร
เอโก วิชชาธโร โจโร อากโต,
คณฺหาเปถ นนฺ”ติ รณฺเณ อารุเจสุ.
ราชา “สาธฺ”ติ สมฺปฏฺิจฺฉิ. มหาสตุโต
มิสฺสสภมตฺตํ อาทาย อณฺเณตรํ กุฑฺฑํ
นิสฺสสาย ปิจิกาย นิสฺสินฺโน ภูณฺชติ.
อถ นํ อณฺเณววิหิตกํ อาหารํ
ปริภุณฺชมานเมว รณฺเณว ปหิตปฺริสา
อสิหา คิวํ ปหริตฺวา ชีวิทกฺขยํ
ปาเปสุ. โส กาลํ กตฺวา พุรหฺมโลเก
นิพฺพตฺติ. อิมสฺมี กิร ชาตเก โพรสิสตุโต
โกณฺชทมโก อโหสิ. โส เตเนว
ปรนียุตฺตภาเวเนว ชีวิทกฺขยํ ปาปฺุณิ.
เทวดา กุฑฺฉิตฺวา สกฺลเมชฺฌรณฺเณ
อุณฺ्हํ กุกฺกุลวสุสํ วสุสาเปตฺวา
รณฺเณจมรณฺจมกํสุ. เตเน วุตฺตํ

ไปเฝ้าพระราชา กราบทูลพระราชาว่า
“ข้าแต่มหाराช เจ้าโจรวิชชาธรเจ้า
มายาคณหนึ่งมาแล้ว ขอพระองค์จง
รับสั่งให้จับมันเสีย”. พระราชาทรงรับ
ว่า “ดี”. พระมหาสัตว์รับภัตที่ระคนกัน
แล้ว อาศัยฺฝาวเรือนแห่งหนึ่ง นั่งบริโภค
อยู่บนตั่ง. ครั้งนั้นท่านส่งจิตไปที่อื่น
บริโภคอาหารอยู่นั่นเอง บุรุษที่พระราชา
ทรงส่งไปพันคอด้วยดาบ จนถึงความ
สิ้นชีพ. ท่านทำกาละแล้วบังเกิดใน
พรหมโลก. ได้ยินว่า ในชาดกนี้
พระโพธิสัตว์ฝึกคนเลว. ท่านถึงความ
สิ้นชีวิตเพราะชวนชวายในกิจของคนอื่น
นั้น. พวกเทวดาโกรธแค้น จึงบันดาล
ฝนถ่านเพลิงอันร้อนให้ตกทั่วแคว้น
เมชณะ ได้ทำลายรัฐให้ล่มจม. เพราะ
เหตุนี้ท่านจึงกล่าวว่

“อุปฺพหจฺจมาโน^๑ เมชฺโณ
มาตงฺคสฺมี ยสฺสสิเน
สฺปาริสฺชชฺโช อุจฺฉินฺโน
เมชฺฌรณฺเณ ตทา อหฺ”ติ.

“พระเจ้าเมชณะ ได้ทรงประทุษร้าย
มาตงคบัณฑิตผู้เรื่องยศ ราชวงศ์
ของพระเจ้าเมชณะ ได้สาบสูญ
พร้อมทั้งบริษัท แต่กาลนั้นมา”.

^๑ ฉ. อุปฺพหจฺจ มนฺนเมชฺโณ.

สตถา อิมํ ฐมฺมเทสนํ อหริตฺวา พระศาสดา ครั้นทรงนำพระ-
 “น อิทาเนว, ปุพฺพเพปิ อุกฺเทโน ธรรมเทศนาคือมาแล้ว ตรัสว่า “ไม่ใช่
 ปพฺพชิตฺเต วิเหเจติเยวา”ติ วัตฺวา บัดนี้เท่านั้น แม้เมื่อก่อนพระเจ้าอุเทน
 ชาตกํ สโมธานฺสิ “ตทา มณฺชพฺโวย ทรงเบียดเบียนพวกบรรพชิตเหมือนกัน”
 อุกฺเทโน อโหสิ, มาตงฺคปณฺทิตฺโต ปน แล้วทรงประมวลชาดกว่า “มณฑัพยกุมาร
 อหเมว สมฺมาสมฺพุทฺโธ”ติ.

มาตงฺคชาดกวรรณนา ปจฺมา.

พรรณนามาตังคชาดก ที่ ๑ จบ.

๒. จิตตสมภูตชาตก (๔๕๘)

๒๔. “สพฺพํ นรานํ สผลํ สุจิณฺณํ
น กมฺมฺนา กิณฺจน โมฆมตฺถิ
ปสฺสามิ สมฺภูตํ มหानุภาวํ
สกมฺมฺนา ปุณฺณผลฺยุปฺปนฺนํ.
๒๕. สพฺพํ นรานํ สผลํ สุจิณฺณํ
น กมฺมฺนา กิณฺจน โมฆมตฺถิ
กจฺจินฺนุ จิตฺตสฺสปี เอวเมว
อิทฺโธ มโน ตสฺส ยถาปี มยฺหํ.
๒๖. สพฺพํ นรานํ สผลํ สุจิณฺณํ
น กมฺมฺนา กิณฺจน โมฆมตฺถิ
จิตฺตํปี ชานาหิ ตเถว เทว
อิทฺโธ มโน ตสฺส ยถาปี ตฺยฺหํ.

๒. จิตตสัมภูตชาตก (๔๕๘)

๒๔. “กรรมทุกอย่าง ที่นรชนทั้งหลาย
ประพฤติดีแล้วมีผล ขึ้นชื่อว่ากรรม
แม้เล็กน้อยจะสูญเปล่าไม่มีเลย เรา
มองดูตัวของเรา ชื่อสัมภูตจะมี
อานุภาพมาก ผู้เข้าถึงผลบุญเพราะ
กรรมของตน.
๒๕. กรรมทุกอย่าง ที่นรชนประพฤติดี
แล้วมีผล ขึ้นชื่อว่ากรรมแม้เล็กน้อย
จะสูญเปล่าไม่มีเลย ใจของเรา
สำเร็จแล้วแม้ฉันใด ใจของจิตต-
บัณฑิต (พี่ชายของเรา) ก็สำเร็จ
แล้วเหมือนกันฉันนั้นกระมังหนอ.
๒๖. ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ กรรม
ทุกอย่างที่นรชนประพฤติดีแล้ว มี
ผล ขึ้นชื่อว่ากรรมแม้เล็กน้อย จะ
สูญเปล่าไม่มีเลย ใจของพระองค์
สำเร็จแล้วแม้ฉันใด ขอพระองค์
โปรดทราบ แม้จิตตบัณฑิตก็ฉันนั้น
เหมือนกัน.

๒๗. ภวํ นุ จิตโต สุตมณฺเฑโต เต
 อุทาหุ เต โกจิ นํ เอตทกฺขา
 คาถา สุกีตา น มมตฺถิ กงฺขา
 ททามิ เต คามวโร สตณฺจ.
๒๗. จิตตบัณฑิตมีหรือหนอ เจ้าได้ยิน
 มาจากอื่น หรือใคร ๆ บอกเรื่องนี้
 แก่เจ้า เจ้าขบรังคาถาดีมาก เรา
 ไม่มีความสงสัย และเราให้บ้านส่วย
 ๑๐๐ แก่เจ้า.
๒๘. น จาหํ จิตโต สุตมณฺเฑโต เม
 อีสึ จ เม เอตมตฺถํ อสฺสิ
 คนฺตุวาน รณฺโณ ปฏิกายิ คากํ
 อปี นุ เต คามวโร ทเทยฺย.^๑
๒๘. ข้าพระพุทธเจ้าหาใช้จิตตบัณฑิตไม่
 ข้าพระพุทธเจ้าฟังมาแล้วจากคนอื่น
 และฤๅษีบอกเนื้อความนี้ แก่ข้า-
 พระพุทธเจ้า (สั่งไว้ว่า) เจ้าจงไป
 ขบคาถานี้ตอบถวายพระราชา
 พระราชา (ทรงพอพระทัย) ฟัง
 พระราชทานบ้านส่วย แก่เจ้าบ้าง
 กระจมั่ง.
๒๙. โยเชนฺตุ เม^๒ ราชรเถ
 สุกเต จิตตสิพฺพเน
 กจฺฉํ นาคานํ พนฺธถ
 คีเวยฺยํ ปฏิมุญฺจถ.
๒๙. ราชบุรุษทั้งหลาย จงเทียมราชรถ
 ของเรา จัดแจงให้ดี ผู้กวัดจัดสรร
 ให้งดงามวิจิตร จงผูกมัดสายประคด
 มงคลหัตถี นายหัตถาจารย์จงขึ้น
 ประจำที่คอ.
๓๐. อาหณฺณเร^๓ เภริมุทิงฺคสงฺขา^๔
 สีมานิ ยานานิ จ โยชยนฺตุ
๓๐. ราชบุรุษทั้งหลาย จงจัดหากลอง-
 ตะโพนและสังข์มา และจงจัดเทียม

^๑ น. อปี เต วโร อคฺคมโน ทเทยฺย.

^๒ น. เว. ^๓ น. อาหณฺณนฺตุ.

^๔ น. เภริมุทิงฺคสงฺเข.

อชฺเชวหํ อสฺสมตํ^๑ คมิสฺสํ
ยตฺถเว ทกฺขิสฺสมิสฺสี นิสินฺนํ.

๓๑. สุลทฺธลาโก วต เม อโหสิ
คาถา สุกฺกิตา ปรีสาย มชฺฌ
โสหํ อีสึ สีสฺวตฺตูปปนฺนํ
ทิสฺวา ปตีโต สฺสมโนหฺมสฺสมิ.

๓๒. อาสนํ อุกกํ ปชฺชํ
ปฏิคฺคณฺหาตุ โน ภวํ
อคฺฆเม ภวนฺตํ ปุจฺฉาม
อคฺฆมํ กุรฺตุ โน ภวํ.

๓๓. รมฺมณฺจ เต อาวสถํ กโรนฺตุ
นารีกณฺเหหิ ปรีจายสฺสุ
กโรหิ โอกาสมนฺนุคฺคหาย
อุโปปมํ อีสฺสรียํ กโรม.

ราชยานโดยเร็ว วันนี้เราจักไปยัง
อาศรม เป็นที่ซึ่งเราจักได้พบฤๅษี
ผู้นั่งอยู่แล้ว.

๓๑. เป็นลาภอันเราได้ดีแล้วหนอ ทารก
ขั้บร้องคาถาชัดเจนดี ในท่ามกลาง
บริษัท เรานั้นจะได้เห็นฤๅษีผู้
ประกอบด้วยศีลและวัตร ก็เบิกบาน
สำราญใจ.

๓๒. พระคุณเจ้าผู้เจริญ โปรดรับอาสนะ
น้ำและรองเท้าของข้าพเจ้า ข้าพเจ้า
ยินดีต้อนรับพระคุณเจ้าผู้เจริญในสิ่ง
ของมีค่า ขอพระคุณเจ้า จงฉลอง
ศรัทธาสิ่งของอันมีค่าของข้าพเจ้า
เถิด.

๓๓. พระคุณเจ้า จงก่อสร้างที่อยู่อาศัย
อันน่านรมย์ สำหรับพระคุณเจ้า
เถิด จงบำรุงบำเรอด้วยคณะ
นางงามเถิด จงให้โอกาส เพื่อ
อนุเคราะห์แก่ข้าพเจ้า เราแม่
ทั้ง ๒ จงครองความเป็นใหญ่นี้ร่วม
กันเถิด.

^๑ ฉ. อสฺสมํ คํ.

๓๔. ทิสฺวา ผลํ ทุจฺจริตฺตสฺส ราช
อโถ สฺขิณฺณสฺส มหาวิปากํ
อตฺตทานเมว ปฏิสัมมิสฺสํ
น ปตฺถเย ปตฺตปสฺสุ ฐนํ วา.

๓๕. ทเสวิมา วสฺสทสา
มจฺจันํ อิธ ชีวิตํ
อปฺปตฺตณฺเณว ตํ โอิธึ
นโพ ฌินฺโนว สฺสฺสติ.

๓๖. ตตฺถ กา นนฺทึ กา ชิทฺฐทา
กา รติ กา ฐเนสนา
กึ เม ปตฺเตหิ ทาเรหิ
ราช มุตฺโตสฺมิ พนฺธนา.

๓๗. โสหํ เอวํ ปชานามิ
มจฺจุ เม นปฺปมชฺชติ
อนฺตเกนาธิปฺนฺนสฺส
กา รติ กา ฐเนสนา.

๓๔. มหาบพิตร พระองค์ทรงเห็นผลแห่ง
ทุจจริตอย่างเดียว ส่วนอากมภาพ
มองเห็นผลแห่งสุจริต และทุจริตที่
สั่งสมไว้แล้วเป็นวิบากใหญ่ จึง
สำรวมตนเท่านั้น ไม่ปรารถนา
บุตร ปศุสัตว์และทรัพย์เลย.

๓๕. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย ในโลกนี้มี
๑๐ รอบปีเท่านั้น (๑๐๐ ปี) ยังไม่ทัน
ถึงกำหนดนั้น ย่อมเหือดแห้งไป
เหมือนไม้ที่ถูกตัดเหี่ยวแห้งไปอยู่
ฉะนั้น.

๓๖. เพลิดเพลินอะไรกัน สนุกอะไรกัน
ยินดีอะไรกัน แสวงหาทรัพย์อะไร
กันในชีวิตนั้น อากมภาพจะต้องการ
อะไรด้วยบุตรภรรยา มหาบพิตร
อากมภาพพ้นแล้วจากเครื่องจองจำ.

๓๗. อากมภาพนั้น ย่อมทราบอย่างนี้ว่า
มัจจุราชไม่พลาดไปจากเรา เมื่อ
บุคคลถูกมัจจุราชครอบงำแล้ว จะ
ยินดีอะไรกัน จะแสวงหาทรัพย์
อะไรกัน.

๓๘. ชาติ นรานํ อธมฺมา ชนินฺท
 จณฺทาลโยนิ ทฺวิปทกนิฏฺฐา
 สเกหิ กมฺเมหิ สุปาปเกหิ
 จณฺทาลคพฺภเว อวสิมฺห ปุพฺพเพ.
๓๘. มหาบพิตร ความเกิดของคนทั้ง-
 หลายไม่เป็นธรรม เมื่อก่อนเรา
 ทั้งหลาย กำเนิดจากคนจันฑาล
 เป็นสัตว์ ๒ ทำอันตำทราวมอยู่ใน
 กรรมของคนจันฑาล ด้วยกรรม
 อันชั่วช้าของตน.
๓๙. จณฺทาลาหุมฺหาวนฺตีสฺสุ
 มิกา เหนรณฺชเร ปติ
 อุกฺกุสา นมฺมทาตีเร
 ตยชช พฺราหฺมณชตฺติยา.
๓๙. เราทั้ง ๒ เป็นพวกจันฑาลใน
 แคว้นอวันตี เป็นเนื้ออยู่ที่แม่น้ำ
 เหนรัญชรา เป็นนกกอกอยู่ที่ฝั่ง
 แม่น้ำนัมมทา เราทั้ง ๒ นั้นวันนี้
 เป็นพราหมณ์และกษัตริย์.
๔๐. อุนฺนิยฺยติ ชีวิตมปฺปมายู
 ชรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว^๑ วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมานิ ทฺกขุทฺทฺรยานิ.
๔๐. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย มีอายุน้อย
 ถูกมรณะนำเข้าไปใกล้ เมื่อนรชน
 ถูกฆรานำเข้าไปแล้ว ไม่มีใคร ๆ
 จะเป็นที่ต้านทานได้ ดูกรพระเจ้า
 ปัญจาละ พระองค์จงทรงเชื่อคำ
 ของอาตมภาพ อย่าได้ทรงทำกรรม
 มีความทุกข์เป็นกำไรเลย.

^๑ ฉ. มเมค. เอวมุปริปี.

๔๑. อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมายู
 ชรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมานิ ทุกฺขปฺผลานิ.
๔๑. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย มีอายุน้อย
 ถูกภรรยานำเข้าใกล้ เมื่อนรชน
 ถูกชรานำเข้าไปแล้วไม่มีใคร ๆ จะ
 เป็นที่ต้านทานได้ ดูกรพระเจ้า
 ปัญจาละ พระองค์จงทรงเชื่อคำ
 ของอาตมภาพ อย่าได้ทรงทำกรรม
 อันมีผลเป็นทุกข์เลย.
๔๒. อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมายู
 ชรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมานิ รชฺสฺสิรานิ.
๔๒. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย มีอายุน้อย
 ถูกภรรยานำเข้าใกล้ เมื่อนรชน
 ถูกชรานำเข้าไปแล้วไม่มีใคร ๆ จะ
 เป็นที่ต้านทานได้ ดูกรพระเจ้า
 ปัญจาละ พระองค์จงทรงเชื่อคำ
 ของอาตมภาพ อย่าได้ทรงทำกรรม
 อันมีธูลีเปื้อนพระเศียรเลย.
๔๓. อุปนียยติ ชีวิตมปฺปมายู
 วณฺณํ ชรา หนฺติ นรฺสฺส ชียฺยโต
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมํ นิริยุปฺปตฺติยา.
๔๓. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย มีอายุน้อย
 ถูกภรรยานำเข้าใกล้ ชร่าย่อมฆ่า
 ผิวพรรณของคนแก่ ดูกรพระเจ้า
 ปัญจาละ พระองค์จงทรงเชื่อคำ
 ของอาตมภาพ อย่าได้ทรงทำ
 กรรมเพื่อเข้าถึงนรกเลย.
๔๔. อทุธา หิ สจฺจํ วจฺนํ ตเวทํ
 ยถา อีสึ ภาสสิ เอวเมตํ
๔๔. คำของท่านนี้เป็นความจริงแน่นอน
 แท้ คำนี้เป็นอย่างที่ท่านฤาษีกล่าว

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กามา จ เม สนฺติ อนปฺปรุปา
เต ทุจฺจชา มาทิสเกน ภิกฺขุ.

๔๕. นาโค ยถา ปงฺกมชฺเฌ พฺยสนฺโน
ปสฺสํ ถลํ นาภิสมฺภโถติ คนฺตุ
เอวมหฺ^๑ กามปงฺเก พฺยสนฺโน
น ภิกฺขุโน มคฺคมนุพฺพชามิ.

๔๖. ยถาปี มาตา จ ปิตา จ ปุตุตฺ
อนุสาสเร กิณฺติ สฺขี ภเวยฺย
เอวปี มํ ตฺวํ อนุสาส ภนฺเต
ยถา จิรํ เปจฺจ สฺขี ภเวยฺย.

๔๗. โน เจ ตฺวํ อุตฺสฺสฺสเส ชนินฺท
กาเม อิเม มานุสเก ปหาตุ
ธมฺมิพลี ปฏฺจปยสฺสุ ราช
อธมฺมกาโร จ เต มาหุ รมฺมเจ.

แต่ว่ากามของข้าพเจ้า มีไม่น้อย
ข้าแต่ภิกษุ กามเหล่านั้นคนอย่าง
ข้าพเจ้าจะได้ยาก.

๔๕. ข้าพเจ้าจมลงในหล่มของกาม ยัง
บวชตามทางของภิกษุไม่ได้เหมือน
ช้างจมอยู่ในกลางหล่ม ถึงมองเห็น
ที่เนินก็ไม่อาจไปได้.

๔๖. มารดาและบิดาจะพึงพร่ำสอนบุตร
โดยหวังว่า บุตรจะพึงมีความสุข
ได้อย่างไร ฉันทิด ข้าแต่พระคุณ-
เจ้าผู้เจริญ แม้ท่านก็พึงพร่ำสอน
ให้ข้าพเจ้าละโลกไปแล้ว พึ่งมี
ความสุขยังยืนได้ ฉันทันนั้นเกิด.

๔๗. มหาบพิตร หากว่าพระองค์ไม่
สามารถ จะทรงละกามของมนุษย์
เหล่านี้ได้ ขอพระองค์จงทรงเริ่ม
ตั้งพิธีกรรมอันชอบธรรมขึ้น และ
การกระทำอันไม่เป็นธรรม อย่า
ได้มีในแคว้นแคว้นของพระองค์เลย.

^๑ ฉ. เอวมปฺห.

๔๘. ทูตา วิธาวนตุ กิสา จตสุโส
นิมนติตา^๑ สมณพราหมณานัน
เต อนุนปาเนน อุปภูจหสสุ
วตเถน เสนาสนปัจจยเนน จ.
๔๘. ทูตทั้งหลาย จงท่องเที่ยวไปตลอด
๔ ทิศ เชื่อเชิญสมณพราหมณ์
ทั้งหลายมา พระองค์จงทรงบำรุง
พวกท่านด้วยข้าว น้ำ ผ้า และ
เสนาสนปัจจัย.
๔๙. อนุนเนน ปาเนน ปสนุนจิตโต
สนตปุပ္พ สมณพราหมณเณ จ
ทตฺวา จ ภูตฺวา จ ยถานุภาวํ
อนินฺทิตโต สคฺคมฺุเปหิ จานํ.
๔๙. อนึ่ง พระองค์มีพระทัยเลื่อมใส
ทรงเลี้ยงดูสมณพราหมณ์ให้อิ่มหนำ
สำราญด้วยข้าวและน้ำแล้ว ก็จง
ทรงบริจาคนและเสวยตามสมควร
เป็นผู้อันเทวดาและมนุษย์ไม่ติเตียน
ทรงเข้าถึงฐานะคือสวรรค์เกิด.
๕๐. สเจ จ ตํ ราช มโท สเหยย
นารีกเณหิ ปริวารยนตํ^๒
อิมเมว คากํ มนสิกรโหหิ
ภาเสหิ เจตํ ปริสาย มชฺเณ.
๕๐. มหาบพิตร และถ้าความมัวเมาพึง
ครอบงำพระองค์ ผู้ทรงแวดล้อม
ด้วยนางงาม จงทรงนึกถึงคาถานี้
ไว้ และจงตรัสคาถานี้ ในท่าม-
กลางบริษัท(ว่า).
๕๑. อพฺุโภกาสสโย ชนฺตุ
วชนฺตุยา ชีรปายิตโต
๕๑. สัตว์ผู้นอนอยู่กลางแจ้ง อันหญิง
จันทาลผู้เดินป่า ให้ดีมนม ปะปน

^๑ ฉ. นิมนตกา.

^๒ ฉ. ปริจารยณตํ.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฃ ป้อมเพชร)
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปริกณโณ สุวานเหหิ
 สุวาชช ราชชาติ วุจฺจติ”ติ.

จิตตสมภูตชาตกั หุตियံ.

ด้วยฝูงสุนัข สัตว์นั้นเขาเรียกว่า
 ราชา ในวันนี้”.

จิตตสัมภูตชาดก ที่ ๒.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนอมขวัญ ฉ ป้อมเพชร)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อตีเต อวนุตีรฎฐเจ อชฺชเชนียํ
 อวนุตีมหาราชา นาม รชฺชํ กาลเรสิ.
 ตทา อชฺชเชนียา พหิ จณฺฑาลกคามโก
 อโหสิ. มหาสตุโต ตตฺถ นิพฺพตฺติ.
 อปโรปิ สตุโต ตสฺเสว มาตุจฺฉาปฺตุโต
 หุตฺวา นิพฺพตฺติ. เตสฺส เอโก จิตฺโต
 นาม อโหสิ, เอโก สมฺภูโต นาม
 อโหสิ, เต อโกปิ วยปฺปตฺตา
 จณฺฑาลวํสโรวณํ นาม สิปปํ
 อุกฺคณฺหิตฺวา เอกทิวสํ “อชฺชเชนินคร-
 ทฺวาเร สิปปํ ทสฺเสสฺสามา”ติ เอโก
 อุตฺตรทฺวาเร สิปปํ ทสฺเสสิ, เอโก
 ปาจिनทฺวาเร สิปปํ ทสฺเสสิ.

ตสฺสมิณฺจ นกเร เทว ทิฏฺฐมฺงฺกลิกาโย
 อหฺลํ. เอกา เสฏฺฐิจิธา, เอกา
 ปุโรหิตธิธา, ตา พหุชาทนียโกชนีย-
 มาลาคนฺธาทีนึ คาหาเปตฺวา “อฺยุยานกึพฺ
 กึพิสฺสามา”ติ เอกา อุตฺตรทฺวาเรน
 นิภฺขมิ, เอกา ปาจिनทฺวาเรน, ตา
 เต จณฺฑาลปฺตุเต สิปปํ ทสฺเสนฺเต
 ทิสฺวา “เก เอเต”ติ ปุจฺฉิตฺวา
 “จณฺฑาลปฺตุตา”ติ สุตฺวา “อปสฺสฺสิตพฺพ-

ในอดีตกาล พระราชาทรงพระ
 นามว่าอวันตีมหาราช ครองราชสมบัติ
 อยู่ในกรุงอชเชนี แคว้นอวันตี. ครั้งนั้น
 บ้านจันฑาลอยู่ภายนอกกรุงอชเชนี.
 พระมหาสัตว์เกิดในบ้านจันฑาลนั้น.
 สัตว์แม่อื่นอีกเกิดเป็นบุตรน้องสาวของ
 มารดาพระมหาสัตว์นั่นเอง. ในกุมาร
 ทั้ง ๒ นั้น คนหนึ่งมีชื่อว่า จิตตะ คนหนึ่ง
 มีชื่อว่า สมภูตะ คนทั้ง ๒ นั้นเจริญวัย
 แล้วได้เรียนศิลปะชื่อจันฑาลวํสโรวณะ
 (ล้างวงศ์จันฑาล) วันหนึ่งกล่าวกันว่า
 “เราจักแสดงศิลปะที่ประตูนครอชเชนี”
 คนหนึ่งแสดงศิลปะที่ประตูทิศอุดร คนหนึ่ง
 แสดงศิลปะที่ประตูทิศปราจีน.

ก็ในนครนั้น มีหญิง ๒ คนผู้ถือการเห็น
 เป็นมงคล. คนหนึ่งเป็นธิดาของเศรษฐี
 คนหนึ่งเป็นธิดาของปุโรหิต หญิงทั้ง ๒
 นั้นต่างให้ถือของควรรเคี้ยว ควรรบริโภค
 ดอกไม้และของหอมเป็นต้นเป็นอันมาก
 โดยตั้งใจว่า “เราจักเที่ยวเล่นในอุทยาน”
 นางหนึ่งออกไปทางประตูทิศอุดร นาง
 หนึ่งออกไปทางประตูทิศปราจีน นาง
 ทั้ง ๒ นั้น เห็นบุตรคนจันฑาลกำลัง

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จณฺฑทาลา ชาตี ปฏิจฺฉาทเหตุวา สิปปํ
อุคฺคณฺหนตี”ติ สยฺยิตถ.

เตสุ จิตฺตปณฺฑิตสฺส สิปปํ นิฏฺฐิตํ,
สมฺภูตสฺส น ตาว นิฏฺฐิตํ.

อถกทิวสํ เอโก คามวาสี
พฺราหฺมโณ “วากํ กสิสฺสามิ”ติ
อาจริยํ นิมนฺเตสิ. ตเมว รตฺตี เทโว
วสฺสิตฺวา มคฺเค กนฺทราทีนิ ปุเรสิ.
อาจริโย ปาโตว จิตฺตปณฺฑิตํ
ปกฺโกสาเปตฺวา “ตาด อหํ คนฺตุํ น
สกุขิสฺสามิ ตฺวํ มาณเวหิ สทฺธิ
คนฺตฺวา มงฺคลํ วตฺวา ตฺเมหฺหิ ลทฺธํ
ภุญฺชิตฺวา อเมหฺหิ ลทฺธํ อหฺรา”ติ
เปเสสิ. โส “สาธฺว”ติ มาณวก
คเหตุวา อากโต. ยาว มาณวา
นุหายนฺติ เจว มุขานิ โธวฺนฺติ จ,
ตาว มนุสฺสา ปายาสํ วทฺธิตฺวา
“นิพฺพาทู”ติ ปฏฺจเปสฺสุ. มาณวา ตสฺมี
อนิพฺพเตเยว อากนฺตฺวา นิสฺสีทิสฺสุ.
มนุสฺสา ทกุขิโนทกํ ทตฺวา เตสํ
ปุโรโต ปาติโย จเปสฺสุ.

ชมพฺพทวิปฺวา “ข่าวว่าจณฺฑทาล ๒ คน
ปิดบังชาติกำเนิด คีทษาคิลปศาสตร”.

บรรดานักศึกษา ๒ คนนั้น จิตตบัณฑิต
คีทษาคิลปศาสตรสำเร็จ สัมภูตะเรียน
ยังไม่สำเร็จก่อน.

ต่อมาวันหนึ่งพราหมณ์ชาวบ้าน
คนหนึ่ง พรารภว่า “จักทำพิธีสวด”
จึงเชื้อเชิญอาจารย์. ในคืนนั้นนั่นเอง
ฝนตกยังล่ำらงเป็นต้นในหนทางให้เต็ม
แล้ว. อาจารย์จึงให้เรียกจิตตบัณฑิตมา
แต่เช้า ส่งเธอไปด้วยสั่งว่า “แน่ะพ่อ
เราจักไม่อาจไปได้ เจ้าจงไปกับมาณพ
ทั้งหลาย จงกล่าววมงคล บริโภคอาหาร
ที่เจ้าได้แล้วนำส่วนที่เราได้มาฝาก”. เธอ
รับคำว่า “ดีละ” พามาณพทั้งหลาย
เดินมาแล้ว. ชั่วเวลาที่มาณพทั้งหลาย
กำลังอาบน้ำและล้างหน้า พวกมนุษย์
พากันตักข้าวปายาสเตรียมไว้ โดยหวังว่า
“ข้าวปายาสจงเย็น” เมื่อข้าวปายาสนั้น
ยังไม่เย็นนั้นแล มาณพทั้งหลายพากัน
มาถึงนั่งแล้ว. พวกมนุษย์จึงถวายน้ำ
ทักษิณา วางภาชนะไว้เบื้องหน้ามาณพ
เหล่านั้น.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณณอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สมภูโต ลุฑฐธาตุโก วยิ หุตฺวา
 “สีตโล”ติ สญฺญาย ตํ ปายาสปิณฑํ
 อุกฺขิปิตฺวา มุเข จเปสิ. โส ตสฺส
 อาทิตฺตอโยคุโพ วยิ มุขํ ทหิ. โส
 กมฺปมานโ สติ อนุปฏฺจเปตฺวา
 จิตฺตปณฺทิตํ โอลิเกตฺวา จณฺฑาล-
 ภาสาย เอวํ “ขลฺ ขลฺ”ติ อาห.
 โสปี ตเถว สติ อนุปฏฺจเปตฺวา
 จณฺฑาลภาสาย เอวํ “นิกฺคละ-
 นิกฺคละติ”ติ อาห. มาณฺวา อญฺญมญฺญํ
 โอลิเกตฺวา “กัภาษา นามเสา”ติ
 วทิสฺสุ. จิตฺตปณฺทิตโต มงฺคลํ อภาสิ.

माणฺวา พหิ นิกฺขมิตฺวา วคฺควคฺคา
 หุตฺวา ตตฺถ ตตฺถ นิสีทิตฺวา ภาสํ
 โสเชนฺตา “จณฺฑาลภาสา”ติ ญตฺวา
 “อเร ทฺวฺจจณฺฑาลา ‘เอตฺตํ กาลํ
 พุราหฺมณมฺหา’ติ วตฺวา วญฺจยิตฺถา”ติ
 อุกฺโกปี เต โปถยิสฺสุ. อเถโก
 สปฺปริโส “อเปถา”ติ นินฺวาเรตฺวา
 “อโย ตุมฺหากํ ชาตียา โทโส. กจฺจถ
 กตฺถจि เทเสว ปพฺพชิตฺวา ชิวถา”ติ
 เต อุกฺโก อโยเชสิ. มาณฺวา เตสํ
 จณฺฑาลภาวํ อจฺริยสฺส อโรเจสฺสุ.

สัมภูตะดูเหมือนเป็นผู้มีนิสัยหยาบ ดัก
 ก้อนข้าวปายาสนั้นเข้าไปใส่ปากด้วยสำคัญ
 ว่า “เย็น”. ก้อนข้าวปายาสนั้นลวก
 ปากเขาคลายกับบริโภคก่อนเหล็กร้อน.
 เขาตัวสั้นอยู่ ยังสติไว้ไม่ได้ เหลียวดู
 จิตตบัณทิต พุดด้วยภาษาจันฑาล
 อย่างนี้ว่า “ขลฺ ขลฺ”. แม้จิตตบัณทิต
 นั้นก็ยังสติไว้ไม่ได้เช่นเดียวกัน กล่าว
 ด้วยภาษาจันฑาลอย่างนี้ว่า “นิกคละ
 นิกคละ”. มาณพทั้งหลายจึงมองกัน
 และกันแล้วพุดว่า “นั่นชื่อว่าภาษาอะไร”.
 จิตตบัณทิตกล่าวมงคลแล้ว.

माणพทั้งหลาย ครั้นออกไปภายนอก
 แล้วนั่งเป็นกลุ่ม ๆ ในที่นั้น ๆ วิเคราะห์
 ภาษาทราบชัดว่า “เป็นภาษาจันฑาล”
 จึงโวยตีเขาทั้ง ๒ โดยกล่าวว่า “เฮ้ย
 เจ้าจันฑาลร้าย เจ้าพุดหลอกลวงว่า
 ‘เราเป็นพราหมณ์’ ตลอดกาลเพียง
 เท่านั้น”. ครั้งนั้น มาณพคนหนึ่งเป็น
 สัตบุรุษ ห้ามว่า “พวกท่านจงหลีกไป”
 ส่งคนทั้ง ๒ ไปด้วยคำว่า “นี่เป็นโทษ
 แห่งชาติของท่านทั้ง ๒ ท่านจงไปบรรพชา
 ในประเทศแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นอยู่เถิด”.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิตเรปิ อรณฺโณ ปวิสิตฺวา
 อีสิปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา น จิรสฺเสว
 ตโต จวิตฺวา เนรณฺชราย ตีเร
 มิกิยา กุจฺฉิสฺมี นิพฺพตฺตีสฺสุ เต
 มาตูกุจฺฉิตโต นิกฺขนฺตกาลโต ปฏฺจาย
 เอกโตว วิจฺรนฺติ, วินา ภวิตฺตํ น
 สกโกนฺตติ. เต เอกทิวสํ โคจฺรํ
 คเหตฺวา เอกสฺมี รุกฺขมฺมุเล สีเสน สีลํ
 สิงฺเคน สิงฺกํ ตฺถนฺเตน ตฺถนฺทํ
 อลฺลียาเปตฺวา romeสมานะ^๑ จิต
 ทิสฺวา เอโก ลุทฺทโก สตฺตติ ขิปิตฺวา
 เอกปฺปหารเณว ชีวิตา โวโรเปสิ. ตโต
 จวิตฺวา นมฺมทานทีตีเร อุกฺกุสโยนินฺยํ
 นิพฺพตฺตีสฺสุ. ตตฺถาปิ เต วุฑฺฒิปฺปตฺเต
 โคจฺรํ คเหตฺวา สีเสน สีลํ ตฺถนฺเตน
 ตฺถนฺทํ อลฺลียาเปตฺวา จิต ทิสฺวา
 เอโก ยมฺมจิลุทฺทโก เอกปฺปหารเณว
 พนฺชิตฺวา วธิ. ตโต ปน จวิตฺวา
 จิตฺตปณฺหิตโต โกสมุพิยํ ปุโรหิตสฺส

มาณพทั้งหลาย บอกความที่คนทั้ง ๒
 นั้นเป็นจันทาลแก่อาจารย์แล้ว.

มาณพ ๒ คนแม่นอกนี้เข้าไปสู่ป่า
 บรรพชาเป็นฤๅษี ต่อมาไม่นาน จูติจาก
 อัดภานั้นแล้วบังเกิดในครรภ์ของแม่เนื้อ
 ที่ฝั่งแม่น้ำเนรณฺชราย. ตั้งแต่เวลาออกจาก
 ท้องแม่ เนื้อทั้ง ๒ ตัวนั้นยอมเที่ยวไป
 ด้วยกันไม่อาจพรากจากกันได้. วันหนึ่ง
 มันกำลังหาอาหารที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง
 ใช้ศีรษะดันกันใช้เขี้ยวกัดกัน ใช้จมูก
 สัมผัสกันยืนบนชันอยู่ พราณคนหนึ่ง
 เห็นแล้ว จึงพุ่งหอกใส่ปลิดชีวิตด้วยการ
 ประหารครั้งเดียวเท่านั้น. เนื้อ ๒ ตัวนั้น
 เคลื่อนจากอัดภานั้นแล้ว ไปเกิดใน
 กำเนิดนกออก ที่ฝั่งแม่น้ำนมมทานที.
 นก ๒ ตัวแม่นั้น ถึงความเจริญวัยกำลัง
 หาอาหารใช้ศีรษะดันกัน ใช้จะงอยปาก
 สัมผัสกันจับอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำนั้น พราณ-
 เบ็ดคนหนึ่งเห็นแล้วจึงตลบฆ่าเสียด้วย
 การประหารครั้งเดียวเท่านั้น. ส่วน
 จิตตปณฺหิตเคลื่อนจากอัดภานั้น แล้ว

^๑ ฉ. โรมนุชมาน.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณนอมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุตุโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ. สมภฺภูตปณฺฑิโต
 อุตฺตรปณฺฑิตจาลรณฺโณ ปุตุโต หุตฺวา
 นิพฺพตฺติ. เต นามคหณทิวสกาลโต
 ปฏฺจาย อุตฺตโน ชาตี อนุสฺสรีสุ.

สมภฺภูตปณฺฑิโต นินฺนตรํ สริตุํ
 อสกุโกนฺโต จตฺตถํ จณฺฑาลชาตีเมว
 อนุสฺสรตี. จิตฺตปณฺฑิโต ปฏิปาฏิยา
 จตฺตโส ชาตีโยตี. โส โสพสวสฺสกาเล
 นิกฺขมิตฺวา หิมานฺตํ ปวิสิตฺวา
 อิติปพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา ฌานาภิณฺณาโย
 นิพฺพตฺเตตฺวา ฌานสฺสฺเชน วิดีนาเมนฺโต
 วสิ. สมภฺภูโตปิ ปิตฺตอจฺเจเนน จตฺตํ
 อสฺสาเปตฺวา จตฺตมงฺกลกทิวเสเยว มหา-
 ชนมชฺฌเม มงฺกลกคิตํ กตฺวา อุตฺตานวเสน
 เทว คากา อภาสิ. ตํ สุตฺวา
 “อมฺหากํ กิร รณฺโณ มงฺกลกคิตนฺ”ติ
 โอโรธาปิ คณฺฐพฺพาปิ ตเมว คิตํ
 คายนฺตี. อนุภฺกเมน “रणฺโณ
 ปิยคิตนฺ”ติ สพฺเพปิ นครวาสีโน
 มนุสฺสา ตเมว คายนฺตี.

ไปเกิดเป็นบุตรของปุโรหิตในเมืองโกสัมพี.
 สัมภุตบัณฑิตไปเกิดเป็นพระราชโอรสของ
 พระราชา ทรงพระนามว่า อุตตร-
 ปัญจาละ จำเดิมแต่กาลแห่งวันตั้งชื่อ
 คนทั้ง ๒ นั้นระลึกชาติของตนได้.

สัมภุตบัณฑิตไม่สามารถระลึกชาติติดต่อกัน
 ระลึกได้เพียงชาติจันฑาลที่ ๔
 เท่านั้น. จิตตบัณฑิตระลึกได้ ๔ ชาติโดย
 ลำดับ. เธอออกไปแล้วในกาลมีอายุได้
 ๑๖ ปี แล้วเข้าไปสู่หิมวันตประเทศ
 บรรพชาเป็นฤๅษี อบรมฌานและ
 อภิญญาให้เกิด ยับยั้งอยู่ด้วยความสุข
 เกิดจากฌาน. ฝ่ายสัมภุตบัณฑิตให้ยก
 เศวตฉัตรครองราชสมบัติ โดยพระราช
 บิดาเสด็จสวรรคตแล้ว ได้ตรัสคาถา
 ๒ คาถา โดยทรงเปล่งอุทานเป็นเพลงขับ
 อันเป็นมงคลท่ามกลางมหาชนในวัน
 ฉัตรมงคลนั้นแล. ทั้งพระสนม ทั้งพวก
 ข้าราชการได้ฟังเพลงขับนั้นแล้วยอมขับเพลง-
 ขับนั้นเท่านั้น โดยถือว่า “ได้ยินว่า
 เป็นเพลงขับที่เป็นมงคลแห่งพระราชอาของ
 พวกเรา”. ต่อมามนุษย์ผู้อยู่ในพระนคร
 ทั้งหมดยอมขับเพลงขับนั้นเช่นเดียวกัน

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โดยถือว่า “เป็นเพลงขับที่โปรดปราน
ของพระราชาราช”.

จิตตปณฺฑิตโตปิ หิมวันตปุบฺเทเส
วสนฺโตเยว “กิณฺนุโข เม ภาติเกน
สมฺภูเตน ฉตฺตํ ลทฺธํ อุทาทุ น
ตาวา”^๑ อุปฺชาเรนฺโต ลทฺธภาวํ
ณฺตวา “นวรชฺชํ ตาว อิทานิ
คนฺตวา ตํ ปโปเชตฺตํ น สกฺขิสฺสสามิ,
มหลฺลกกกาลे นํ อุปสงฺกมิตฺวา ธมฺมํ
กเถตฺวา ปพฺพาเชสฺสามิ”^๑ จินฺเตตฺวา
ปณฺณาสวสฺसानิ อคนฺตวา รณฺโณ
ปฺตุตฺตธิตาหิ วทฺตฺตีกาเล อิทธิยา
อากาเสนาคนฺตวา รณฺโณ อุตฺตยาน
โอยตฺตริตฺวา มงฺกลสิลาปฏฺฐา สุวณฺณ-
ปฏฺฐิมา วิย นิสฺสีทิ. ตสฺสมี ขณฺเ อโก
ทวารโก รณฺโณ ตํ คีตํ คายนฺโต
ทวารุณิ อุทฺตรติ. จิตฺตปณฺฑิตโต ตํ
ปกฺโกสิ. โส อากนฺตวา วนฺทิตฺวา
อฏฺฐาสิ.

อถ นํ อาห “ตฺวํ ปาโต ปฏฺฐาย
อิมเมว คีตํ คายสิ, ก็ อณฺณํ น

ฝ้ายจิตตบัณฑิต เมื่ออยู่อาศัยใน
หิมวันตประเทศนั้นแล พิจารณาว่า
“สัมภูตะน้องชายของเราได้เสวตฉัตรแล้ว
หรือยังหนอ” ครั้นทราบว่าได้แล้วจึง
ดำริต่อไปว่า “เขาเพิ่งได้ราชสมบัติใหม่
เราไม่อาจจักไปตักเตือนเขาได้ในเวลานี้
เราจักเข้าไปหาเขา กล่าวธรรมแล้วให้
บรรพชาในเวลามีอายุมาก” จึงไม่ได้ไป
ตลอดเวลา ๕๐ ปี ในเวลาพระราชาทรง
เจริญด้วยพระโอรสและพระธิดาทั้งหลาย
จึงเหาะมาด้วยฤทธิ์ ลงที่พระราชอุทยาน
ของพระราชาราช นั่งที่พื้นแผ่นดินศิลาเป็น
มงฺกล คล้ายเป็นรูปทอง. ในขณะนั้น
เด็กคนหนึ่งร้องเพลงขับของพระราชาราชนั้น
เก็บพื้นอยู่. จิตตบัณฑิตเรียกเขามา.
เขามาไหว้ยืนอยู่แล้ว.

ครั้งนั้น จิตตบัณฑิตกล่าวกับเขาวา
“จำเดิมแต่เวลาเข้าเจ้าขับเพลงขับนี้อย่าง-

^๑ น. วา”ติ.

ชานาสี”ติ. “ภนฺเต อญฺญาณีปี พหุณี
ชานามิ, อิมานิ ปน เทว รณฺโณ
ปิยคีตานิ ตสฺมา อิมานเว คายามิ”ติ.
อตฺถิ โภจิ ปน รณฺโณ คีตสฺส
ปฏิกีตํ คายนฺโต”ติ. “นตฺถิ ภนฺเต”ติ.
“สกุขิสฺสสิ ปน ตวํ ปฏิกีตํ คายิตฺนุ”ติ.
“ชานนฺโต สกุขิสฺสามิ”ติ. “เตนหิ ตวํ
รณฺญา ทวีสุ คีเตสุ คายิตฺเตสุ อิหํ
ตติยํ กตฺวา คายสฺสุ”ติ คีตํ ทตฺวา
“รณฺโณ สนฺติกํ คนฺตฺวา คายิสฺสสิ,
ราชา เต ปสฺสีทิตฺวา มหนฺตํ อิสฺสรียํ
ทสฺสตี”ติ อญฺโยเชสิ.

โส สีมํ มาตุ สนฺติกํ คนฺตฺวา
อตฺตานํ อลงฺการาเปตฺวา ราชทวารํ
คนฺตฺวา “เอโก กิร ทารโก ตุมฺเหหิ
สทฺธิ ปฏิกีตํ คายิสฺสตี”ติ รณฺโณ

เดียว เจ้าไม่รู้เพลงอื่นหรือ” เขาบอกว่า
“ข้าแต่พระคุณเจ้า ข้าพเจ้ารู้แม่เพลงอื่น
เป็นอันมาก แต่เพลงขับทั้ง ๒ นี้เป็น
เพลงที่โปรดปรานของพระราชา เพราะ
ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขับร้องแต่เพลงนี้
อย่างเดียว”. จิตตบัณฑิตกล่าวว่า “ก็มี
ใครขับเพลงโต้ตอบกับพระราชาบ้าง
หรือ”. เขากล่าวว่า “ไม่มีเลยพระคุณ-
เจ้า”. พระฤๅษีพูดว่า “ก็เจ้าจักสามารถ
ขับโต้ตอบกับพระราชาหรือ”. เขากล่าว
ตอบว่า “เมื่อข้าพเจ้ารู้จักจักอาจขับ
โต้ตอบได้”. พระฤๅษีกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น
เมื่อพระราชา ทรงขับเพลงทั้ง ๒ แล้ว
เจ้าจงขับเพลงนี้ให้เป็นที่ ๓” แล้วจึงให้
เพลงขับโต้ตอบ แล้วส่งเขาไปโดยกล่าว
ว่า “เจ้าไปขับร้องยังสำนักของพระราชา
พระราชาจักทรงเลื่อมใสเจ้า แล้วจัก
โปรดพระราชทานอิสริยยศอันยิ่งใหญ่”.

เขารับไปสำนักมารดาให้แต่งตัวให้
แล้วไปถึงประตูพระราชวัง ให้กราบทูล
พระราชาว่า “ได้ยินว่าเด็กคนหนึ่งจัก
ขับเพลงโต้ตอบถวายพระองค์” เมื่อมี

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาโรจาเปตฺวา “อาคนฺตฺวา^๑ คายตุ”ติ
 วุตฺเต คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา “ตฺวํ กิร
 ตาต ปฏิกิํ คายิสฺสสี”ติ ปุญฺโ
 “อาม เทว”ติ สพฺพ^๒ ราชปริสํ
 สนฺนิปาตาเปตฺวา สนฺนิปิตฺตาย ปริสาย
 ราชานํ อาม “ตุเมห ตาวเทว
 ตุมฺหากํ คีตํ คายถ, อถาหํ ปฏิกิํ
 คายิสฺสามิ”ติ. ราชานํ เทว คากา
 อภาสิ

รับสั่งว่า “เขาจะมาขับร้องเกิด” ดังนี้
 จึงไปเฝ้าถวายบังคม ถูกตรัสถามว่า
 “แน่พ่อดียินว่าเจ้าจักขับร้องเพลง
 ไต่ตอบกับเราหรือ” จึงกราบทูลว่า
 “เป็นเช่นนั้น พระพุทธเจ้าข้า” แล้ว
 ประกาศให้ราชบริษัททั้งหมดประชุมกัน
 เมื่อราชบริษัทประชุมกันพร้อมแล้วจึง
 กราบทูลพระราชาว่า “ขอพระองค์ จง
 ทรงขับร้องเพลงขับของพระองค์ก่อนเกิด
 พระพุทธเจ้าข้า ภายหลังข้าพระองค์จึง
 จักขับร้องไต่ตอบ”. พระราชาได้ตรัส
 ๒ คากาว่า

๒๔. “สพฺพํ นรานํ สผลํ สุจิณฺณํ
 น กมฺมฺนา กิณฺจน โมชมตฺถิ
 ปสฺสามิหํ สมฺภูตํ มหานุภาวํ
 สกมฺมฺนา ปุณฺณผลูปปนฺนํ.

๒๔. “กรรมทุกอย่าง ที่นรชนทั้งหลาย
 ประพฤติดีแล้วมีผล ขึ้นชื่อว่ากรรม
 แม้เล็กน้อยจะสูญเปล่าไม่มีเลย เรา
 มองดูตัวของเราชื่อสัมภูตะ มี
 อานุภาพมาก ผู้เข้าถึงผลบุญเพราะ
 กรรมของตน.

๒๕. สพฺพํ นรานํ สผลํ สุจิณฺณํ
 น กมฺมฺนา กิณฺจน โมชมตฺถิ

๒๕. กรรมทุกอย่าง ที่นรชนประพฤติดี
 แล้วมีผล ขึ้นชื่อว่ากรรมแม้เล็กน้อย

^๑ ฉ. อากจฺฉ.

^๒ ฉ. อาม เทว, สพฺพํ ราชปริสํ สนฺนิปาเตถาคิ.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มหนต์ ยสํ ปตฺโต, กจฺจิ นฺโฆ เม
ภาตีกสฺส จิตฺตสฺสาปี เอวเมว มโน
อิทฺโธ สมิทฺโธติ.

ตสฺส คีตาวสาเน ทารโก
กายนฺโต ตติยํ คาทมาห

๒๖. “สพฺพํ นรานํ สผลํ สุจฺฉินฺณํ
น กมฺมฺนา กิณฺจน โมฆมตฺถิ
จิตฺตํปี ชานาหิ ตเถว เทว
อิทฺโธ มโน ตสฺส ยถาปี ตฺยฺหนุ”ติ.

ตํ สุตฺวา ราชา จตฺตถิ คาทมาห

๒๗. “ภวํ นุ จิตฺโต สุตมณฺณโต เต
อุทาทุ เต โกจิ นํ เอตทกฺขา
คาถา สุคิตา น มมตฺถิ กงฺขา
ททามิ เต คามวรั สตณฺจา”ติ.

นั้นโดยแท้ ใจแม้ของจิตตบัณฑิตพี่ชาย
ของเราสำเร็จแล้ว คือสมปรารถนา
อย่างนั้นเหมือนกันกระมังหนอ.

ในเวลาจบเพลงนิพนธ์ของพระองค์
แล้ว เด็กเมื่อจะขับเพลงถวาย จึงกล่าว
คาถาที่ ๓ ว่า

๒๖. “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ กรรม
ทุกอย่างที่นรชนประพฤติดีแล้ว มี
ผล ขึ้นชื่อว่ากรรมแม้เล็กน้อย จะ
สูญเปล่าไม่มีเลย ใจของพระองค์
สำเร็จแล้วแม้ฉันใด ขอพระองค์
โปรดทราบ แม้จิตตบัณฑิตก็ฉันนั้น
เหมือนกัน”.

พระราชารั้ทรงสดับค่านั้นแล้วจึงตรัส
คาถาที่ ๔ ว่า

๒๗. “จิตตบัณฑิตมีหรือหนอ เจ้าได้ยืม
มาจากอื่นหรือใคร ๆ บอกเรื่องนี้
แก่เจ้า เจ้าขบร้องคาถาดีมาก เรา
ไม่มีความสงสัย และเราให้บ้านส่วย
๑๐๐ แก่เจ้า”.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฅ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตตถ สุตมณฺญโต เตติ อหํ สมภุตสฺส
ภาตา จิตฺโต นามาติ วทนฺตสฺส
จิตฺตสฺเสว นุ เต สนฺติกา สุตฺนฺติ
อตฺโต.

โกจิ นนฺติ อุทาหุ มยา สมภุตสฺส
รณฺโณ ภาตา จิตฺโต ทิฏฺฐจฺเจติ โกจิ
เต เอตมตฺถํ อัจฺฉิ. สุกฺคิตฺติ
สพฺพธาปิ อโย คาธา สุกฺคิตฺตา นตฺถตฺถ
มม กงฺขา.

คามวรี สตฺถจฺจาติ คามวฺรานํ เต
สํ ตฺทามิตฺติ วทฺติ.

ตโต ทารโก ปญฺจมํ คาถมาห

๒๘. “น จาหํ จิตฺโต สุตมณฺญโต เม
อิสฺสี จ เม เอตมตฺถํ อสฺสิ
คณฺตฺวาน รณฺโณ ปฏฺฐิกาหิ คากํ
อปี นุ เต คามวรี^๑ ทเทยฺยา”ติ.

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า เข้าได้ยินมา
จากที่อื่น ความว่า เข้าได้ยินจากสำนัก
จิตตบัณฑิตซึ่งพูดว่า เราชื่อจิตตะพีชาย
สัมภุตะเอง หรือหนอ.

คำว่า โกจิ นํ ความว่า หรือใคร ๆ
บอกเรื่องนี้แก่เจ้าว่า เราเห็นจิตตบัณฑิต
พีชายของพระเจ้าสัมภุตะ. คำว่า เข้า
ขั้บร้องดีแล้ว ความว่า คาถานี้เจ้า
ขั้บร้องดีแล้วด้วยประการทั้งปวง เรา
หมดความสงสัยในเรื่องนี้.

คำว่า บ้านส่วย ๑๐๐ พระราชารับสั่งว่า
เราให้บ้านส่วย ๑๐๐ แก่เจ้า.

ลำดับนั้น เด็กจึงกล่าวคาถาที่ ๕ ว่า

๒๘. “ข้าพระพุทธเจ้าหาใช่จิตตบัณฑิต
ไม่ ข้าพระพุทธเจ้าฟังมาแล้วจาก
คนอื่น และฤๅษีบอกเนื้อความนี้
แก่ข้าพระพุทธเจ้า (สั่งไว้ว่า) เจ้า
จงไปขั้บคาถานี้ตอบ ถวายพระ-
ราชา พระราชา (ทรงพอพระทัย)

^๑ ฉ. อปี นุ เต วรี อคฺคมโน ทเทยฺย.

ฟังพระราชทานบ้านส่วย แก่เจ้า
บ้างกระมัง”.

ตตถ เอตมตถนุติ ตุมหากัง
อุยฺยาเน นิสินฺโน เอโก อีสึ มยฺหัง
เอตมตถัง อาจิกฺขิ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เนื้อ-
ความนี้ ความว่า ฤๅษีผู้หนึ่งนั่งอยู่ใน
พระราชอุทยานของพระองค์ บอกเรื่องนี้
แก่ข้าพระองค์.

ตํ สุตฺวา ราชา “โส มม
ภาตา จิตฺโต ภวิสฺสติ, อิทาเนว นัง
คนฺตฺวา ปสฺสิสฺสามิ”ติ ปุริเส
อาณาปนฺโต คาทาทฺวยมาห

พระราชากรั้นทรงสดับค่านั้นแล้ว
จึงทรงดำริว่า “ฤๅษีนั้นจักเป็นจิตต-
บัณฑิตพี่ชายของเรา เราจักไปพบเชอ
ณ บัดนี้” เมื่อจะมีพระราชโองการสั่ง
ราชบุรุษ จึงตรัส ๒ คาทาว่า

๒๙. “โยเชนฺตุ เม^๑ ราชรเถ
สุกเต จิตฺตสิพฺพเน
กจฺฉํ นาคานํ พนฺธถ
คิเวยฺยํ ปฏิมุญฺจถ.

๒๙. “ราชบุรุษทั้งหลาย จงเทียมราชรถ
ของเรา จัดแจงให้ตีผูกมัดจัดสรร
ให้งดงามวิจิตร จงผูกมัดสายประคด
มงคลหัตถี นายหัตถาจารย์จงขึ้น
ประจำที่คอ.

๓๐. อาหณฺณเร^๒ เภริมฺภิงฺคสงฺขา
สีฆานิ ยานานิ จ โยชยนฺตุ

๓๐. ราชบุรุษทั้งหลาย จงจัดหากลอง-
ตะโพนและสังข์มา และจงจัดเทียม

^๑ น. เว.

^๒ น. อาหณณนตุ.

อชฺเชวหํ อสฺสมตํ คมิสฺสํ
ยตุเถว ทกฺขิสฺสมิสฺสี นิสินฺนหนฺ”ติ.

ตตฺถ หญฺณนฺตฺติ อาหญฺณนฺตฺ.
อสฺสมตฺนฺตฺติ ตํ อสฺสมํ.

โส เอวํ วตฺวา รถํ อภिरุห
สีมํ คนฺตฺวา อุตฺยานทฺวาเร รถํ
จเปตฺวา จิตฺตปณฺทิตํ อุปสงฺกมิตฺวา
วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ นิสินฺโน ตฺถจฺมานโส
อฏฺฐมํ คาทมาห

๓๑. “สุลฺลทฺธลาโก วต เม อโหสิ
คาถา สุคิตา ปริสาย มชฺฌ
โสหํ อีสึ สีลวตฺตฺปนฺนํ
ทิสฺวา ปตีโต สฺมโนหฺมสมฺมี”ติ.

ตสฺสสตฺโถ สุลฺลทฺธลาโก วต, มยฺหํ
จตฺตมฺงคฺลทิวเส ปริสาย มชฺฌ คิตา
คาถา สุคิตา วต อโหสิ, สฺวาทํ
อชฺช สีลวตฺตฺปนฺนํ อีสึ ทิสฺวา

ราชยานโดยเร็ว วันนี้เราจักไปยัง
อาศรม เป็นที่ซึ่งเราจักได้พบฤาษี
ผู้นั่งอยู่แล้ว”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า หญฺณนฺตฺ
ได้แก่ จงนำมา. คำว่า อสฺสมตํ คือ
อาศรมนั้น.

พระราชานั้น ครั้นรับสั่งอย่างนั้น
แล้วก็เสด็จขึ้นราชรถรีบเสด็จไป โปรด
ให้พักราชรถไว้ ณ ทวารแห่งราชอุทยาน
แล้ว เสด็จเข้าไปหาจิตตปณฺทิต ทรง
ไหว้แล้วประทับนั่งอยู่ส่วนหนึ่ง ทรงมี
พระทัยเบิกบาน ตรัสคาถาที่ ๘ ว่า

๓๑. “เป็นลามก อันเราได้ดีแล้วหนอ
ทวารกัษัร้อองคาถาชัดเจนดี ใน
ท่ามกลางบริษัท เรานั้นจะได้เห็น
ฤาษีผู้ประกอบด้วยศีลและวัตร ก็
เบิกบานสำราญใจ”.

เนื้อความของคาถานั้นว่า เป็น
ลามกที่เราได้ดีหนอ ทวารกัษัร้อองคาถา
อันเป็นเพลงขับชัดแจ้งดีหนอ ณ ท่าม-
กลางบริษัท วันฉัตรมงคล เรานั้นจะได้

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปีติโสมนสฺสบุตฺโต ชาโตติ.

โส จิตฺตปณฺทิตสฺส ทิฏฺฐกาลโต
ปฏฺจาย โสมนสฺสบุตฺโต “ภาติกสฺส
เม ปลฺลงกํ อตุฏฺฐา”ติ อาทีนึ
อาณาปนฺโต นวมํ คาถมาห

๓๒. “อาสนํ อุทกํ ปชฺชํ
ปฏิบัติคณฺหาตุ โน ภวํ
อกุฆเ ภวนฺตํ ปุจฺฉามิ
อกุฆํ กุรุตุ โน ภวนฺ”ติ.

ตตฺถ อกุฆเตติ อติถิโน ทาทพฺพ-
ยุตฺตกสฺมี อกุฆเ ภวนฺตํ อาปุจฺฉามิ.
กุรุตุ โนติ อิมํ โน อกุฆํ ภวํ
ปฏิบัติคณฺหาตุติ.

เอวํ มธฺรปฏิสนฺถารํ กตฺวา
รชฺชํ มชฺฉเ ภินฺทิตฺวา เทนฺโต อิตฺรํ

พบฤาษีผู้ประกอบด้วยศีลและวัตรถึงความ
ปีติและโสมนัสแล้วในวันนี้.

พระเจ้าสัมภุตะทรงถึงความโสมนัส
จำเดิมแต่กาล ที่พระองค์ทรงเห็นจิตต-
บัณฑิต จึงมีพระราชโองการสั่งเป็นต้น
ว่า “จงปลาดบัลลังก์เพื่อพี่ชายของเรา”
แล้วตรัสคาถาที่ ๕ ว่า

๓๒. “พระคุณเจ้าผู้เจริญ โปรดรับ
อาสนะน้ำ และรองเท้าของข้าพเจ้า
ข้าพเจ้ายินดีต้อนรับพระคุณเจ้า
ผู้เจริญในสิ่งของมีค่า ขอพระคุณ-
เจ้า จงฉลองศรัทธาสิ่งของอันมีค่า
ของข้าพเจ้าเถิด”.

บรรดาคำเหล่านี้ คำว่า ในสิ่งของ
มีค่า ความว่า ข้าพเจ้าขอต้อนรับ
พระคุณเจ้าในของอันมีค่าอันควรจะพึง
ให้แก่ผู้เป็นแขก. คำว่า กุรุตุ โน
ความว่า พระคุณเจ้าจงโปรดรับของมีค่า
ของข้าพเจ้านี้.

พระราชชา ครั้นทรงทำปฏิสนฺถาร
อันอ่อนหวานอย่างนั้นแล้ว เมื่อจะทรง

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณอนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จณฺฑาลคพฺภ อวสิมฺห ปุพฺเพ.

เป็นสัตว์ ๒ ทำอันต่ำทรามอยู่ใน
กรรมของคนจณฺฑาล ด้วยกรรม
อันชั่วช้าของตน.

๓๙. จณฺฑาลาหุมฺหาวนฺตีสู
มิกา เหนรณฺชโร ปติ
อุกฺกุสา นมฺมทาตีเร
ตยชฺช พุราหฺมณชตฺติยา”ติ.

๓๙. เราทั้ง ๒ เป็นพวกจณฺฑาลใน
แคว้นอวันตี เป็นเนื้ออยู่ที่แม่น้ำ
เหนรณฺชรา เป็นนกออกอยู่ที่ฝั่ง
แม่น้ำนัมมทา เราทั้ง ๒ นั้นวันนี้
เป็นพราหมณ์และกษัตริย์”.

ตตฺถ ทฺวจฺจิตฺตสฺสาติ มหาราช ตฺวํ
สุจฺจิตฺตสฺเสว ผลํ ชานาสี, อหํ ปน
ทฺวจฺจิตฺตสฺสาปิ ผลํ ปสฺสามิเยว. มยํ
หิ อุโก ทฺวจฺจิตฺตผลฺเลน อิตฺโต จตฺตฺเถ
อตฺตภาเว จณฺฑาลโยนิยํ นิพฺพตฺตา,
ตตฺถ น จิโร สีลํ รกฺขิตฺวา ตสฺส
ผลฺเลน ตฺวํ ชตฺติยกฺกุเล นิพฺพตฺโต,
อหํ พุราหฺมณกฺกุเล เอวาทํ ทฺวจฺจิตฺตสฺส
จ ผลํ สุจฺจิณฺณสฺส จ ผลํ มหาวิปากํ
ทิสฺวา อตฺตานเมว สีลสํยเมน
ปฏิสํยมิสฺสํ, ปตฺตํ วา ปสฺสุ วา ธนํ
วา น ปตฺตฺถมิ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า
ทฺวจฺจิตฺตสฺส ความว่า มหาบพิตร
พระองค์ทรงทราบผลสุจฺจิตฺตเท่านั้น ส่วน
อวตมภาพเห็นผลของทฺวจฺจิตฺตด้วย เพราะ
ว่า เราทั้ง ๒ เกิดในกำเนิดจณฺฑาล
ในอตฺตภาพที่ ๔ จากนี้ด้วยผลของทฺวจฺจิต
พระองค์รักษาศีล ไม่นานในอตฺตภาพนั้น
ก็ทรงเกิดในตระกูลกษัตริย์ ด้วยผลของ
ศีลนั้น อวตมภาพเกิดในตระกูลพราหมณ์
อวตมภาพมองเห็นวิบากใหญ่อันเป็นผล
ของทฺวจฺจิตฺตและสุจฺจิตฺตอย่างนี้ จึงจักสำรวจ
ตนอย่างเดียวด้วยการสำรวจศีล อวตม-
ภาพจึงไม่ปรารถนาบุตร ปศุสัตว์ หรือ
ทรัพย์สินของสัตว์ทั้งหลาย.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทเสวิมา วสุทสาติ महाराज
 มนุททสกะ ชิตุทาทสกะ वन्दुणत्सक्
 พลทสกะ ปญญาทสกะ हानित्सक्
 ปพุกาทสกะ วงุทสกะ मोमुहत्सक्
 สยนทสกันนุติ อิมสั หิ ทสนุนัน
 ทสกันนั वसेन तसेव वसुत्तसा अिमं
 มจฺจันนั อิทฺ มนุสฺสโลกมฺหิ ชีวิทं,
 ตยิทํ นียเมन सपुषा ऐव ऐता
 ทสา न पापुणाति, ओषो
 อปฺปตฺตณฺเณว ตํ ओरि नपो चिनुनोव
 สฺสฺสฺสฺติ, येपि सगलं वसुत्तत्ตํ ชีวนฺติ,
 เตสํปิ मनुत्तसके पवत्ता रुपारुप-
 ธมฺมา विजुच्चिहित्ता आतपे
 ปกฺขิตฺตनโพ विय तत्तเถव सुสฺสนฺติ
 อนฺตรธายนฺติ, ตํ ओरि ओतिकุมิตฺวา
 ชิตุทาทสกะ न पापुणन्ति, दत्ता
 ชิตุทาทสกาทิสฺสु पवत्तानि
 वन्दुणत्सगातिनि.

ตตฺถาติ तसुमि ऐवं सुसुम्माने
 ชีวเต का पणुจกามकुणे निसฺสาย

คำว่า ทเสวิมา วสุทสา เป็นต้น
 ความว่า มหาบพิตร แท้จริงชีวิตของ
 สัตว์ทั้งหลายในมนุษยโลกนี้มีประมาณ
 ๑๐ รอบปีเท่านั้น ตามจำนวน ๑๐ รอบปี
 ๑๐ ครั้งเหล่านี้คือ ๑๐ ปีของวัยอ่อน ๑๐ ปี
 ของวัยคะนอง ๑๐ ปีของวัยงาม ๑๐ ปี
 ของวัยแข็งแรง ๑๐ ปีของวัยปัญญา ๑๐ ปี
 ของวัยเสื่อม ๑๐ ปีของวัยค่อม ๑๐ ปี
 ของวัยโง่ ๑๐ ปีของวัยหลง ๑๐ ปี
 ของวัยนอน ชีวิตนี้นั้นยังไม่ถึง ๑๐ รอบปี
 เหล่านี้ครบถ้วนตามกำหนด ที่แท้ชีวิต
 นั้นยังไม่ถึงกำหนดนั้นเลย ก็ชুবไปเหมือน
 ไม้้อที่ถูกตัดแล้ว ฉะนั้น แม้ชนเหล่าใด
 จะเป็นอยู่ตลอด ๑๐๐ ปีทั้งสิ้น รูปธรรม
 และอรูปธรรมของชนเหล่านั้น อันเป็นไป
 ใน ๑๐ ปีของวัยอ่อน ย่อมเหือดแห่ง
 อันตรธานไปในวันนั้นเอง เหมือนไม้้อ
 ที่ถูกตัดวางไว้กลางแดด ล่วงกำหนดนั้น
 แล้วก็ไม่ถึง ๑๐ ปีของวัยคะนอง ช่วง ๑๐ ปี
 ของวัยงามเป็นต้นอันเป็นไปใน ๑๐ ปี
 ของวัยคะนองเป็นต้นก็เช่นเดียวกัน.

คำว่า ตตฺถ ความว่า ในชีวิต
 อันเหือดแห่งไปอย่างนี้นั้น จะชื่นชม

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อภิณหทิ, กา กายกีฬาทิวเสน
ชิตุทา, กา โสมนสฺสวเสน รติ, กา
ธเนสินา, กี เม ปุตฺเตหิ ทาเรหิ,
มุตฺโตสฺมิ เอตมฺหา ปุตฺตทวารพฺพนาติ
อตฺโต.

เพราะอาศัยกามคุณ ๕ อะไรกัน หรือ
จะคะนองด้วยอำนาจการเล่นทางกาย
เป็นต้นอะไรกัน จะยินดีด้วยอำนาจความ
โสมนัสอะไรกัน จะแสวงหาทรัพย์อะไร
กัน อาตมภาพจะต้องการอะไร ด้วยบุตร
ภรรยาทั้งหลาย อาตมภาพพ้นแล้วจาก
เครื่องผูก คือบุตรภรรยา.

อนุตเคนาธิปฺพนฺสฺสาติ ชีวิตนฺตฺกเรน
มจฺจุณา อภิภูตฺสฺส. ทฺวิปทกนิฏฺฐาติ
ทฺวิปทานํ อนฺตเร ลามกา. อวสิมฺหาติ
เทวปี มยฺ อวสิมฺหา.

คำว่า เมื่อบุคคลถูกมัจจุราชครอบงำ คือ
เมื่อบุคคลถูกมัจจุราชผู้กระทำที่สุดแห่งชีวิต
ครอบงำแล้ว. คำว่า เป็นสัตว์ ๒ เท่า
ผู้ต่ำทราม คือเป็นสัตว์ผู้ลามกในจำพวก
สัตว์ ๒ เท่าทั้งหลาย. คำว่า อวสิมฺหา
ความว่า เราแม้ทั้ง ๒ คนได้อยู่แล้ว.

จณฺฑาลาหุมฺหาติ มหาราช อิตฺโต
ปฺพุเพว จตฺตถํ ชาตี อวนฺตฺิรภูเจ
อุชฺเชนฺนึนฺนเร จณฺฑาลา อหุมฺหา ตฺโต
จวิตฺวา เนรณฺชราย นทฺยิยา ตฺิเร
อุโกปิ มิกา อหุมฺหา ตตฺถ เทวปี
อเมห เอกสฺมิ รุกฺขมฺมูลे อณฺณมณฺณํ
นิสฺสาย จิตฺเต เอโก ลุทฺทโก เอกเณว
สฺตติปฺปหาเรน ชีวิตา โวโรเปสิ
ตฺโต จวิตฺวา นมฺมทาตีเร กุรฺรา
อหุมฺหา ตตฺตราปิ โน นิสฺสาย

คำว่า เราทั้ง ๒ เป็นพวกจันฑาล
ความว่า มหาบพิตร ชาดกที่ ๔ แต่ชาตินี้
เราทั้ง ๒ เป็นคนจันฑาลอยู่ในกรุง
อุชเชนี แคว้นอวันตี ครั้นจติจากนั้น
แล้ว เราทั้ง ๒ มาเป็นเนื้อ ที่ฝั่งแม่น้ำ
เนรัญชรา เราทั้ง ๒ ยืนชิดกันที่โคน
ต้นไม้แห่งหนึ่ง ที่ฝั่งแม่น้ำนั้น นาย
พรานคนหนึ่งปลงเรา จากชีวิตด้วย
การพุ่งหอกทีเดียว เราครั้นจติจากนั้น
แล้ว มาเป็นนกออกที่ฝั่งแม่น้ำนัมมทา

อรรถกถาชาดก ขุททกนิกาย ป-ท.๑๙-๕

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนมขวัญ ฦ ป้อมเพชร)
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จิตเต เอโก เนสาโท เอกปุปหาเรเนว
 พนฺธิตฺวา ชีวิตกฺขยํ ปาเปสิ ตโต
 จิตฺวา เต มยํ อชฺช พฺราหฺมณ-
 ขตฺติยา ชาตา อหํ โกสมุพฺปิยํ
 พฺราหฺมณกฺุเล นิพฺพตฺโต ตวํ อิธ
 ราชา ชาโตติ.

เอวมสฺส อตีตา^๑ ลามกา ชาติโย
 ปกาเสตฺวา อิทาเนว อิมิสฺสาปิ
 ชาติยา อายุสงฺขารปริตฺตกํ^๒ ทสฺเสตฺวา
 ปุณฺณเวสฺสุ อุตฺตสาหํ ชเนนฺโต จตฺสฺโส
 คาถา อภาสิ.

๔๐. “อุปฺนียฺยติ ชีวิตมฺปฺปมายํ
 ชรูปนิตฺสฺส น สนฺติ ตาณา
 กโรหิ ปณฺจาล มเมว^๓ วากุยํ
 มากาสิ กมฺมานิ ทุกฺขุทฺทฺรยานิ.

แม่ในที่นั้น นายพรานคนหนึ่ง จับเรา
 ผู้ยืนชิดกัน ช่าแล้ว ด้วยการประหารที่
 เดียวเหมือนกัน. เราทั้ง ๒ นั้น ครั้น
 จุตจากนั้นแล้ว มาเกิดเป็นพราหมณ์
 และกษัตริย์ในวันนี้ คืออาตมภาพเกิดใน
 ตระกูลพราหมณ์ในนครโกสุมพิ พระองค์
 ทรงเป็นพระราชาในนครนี้.

จิตตบัณฺฑิต ครั้นทูลประกาศชาติ
 อันเลวทรามที่ล่วงมาแล้วแก่พระราชา
 อย่างนี้แล้ว บัดนี้ไปจะทูลแสดงสภาวะ
 แห่งชาติแม่นี้ (ว่า) มีอายุสังขารน้อย
 เมื่อจะให้ทรงเกิดพระอุตสาหะในบุญทั้ง-
 หลาย จึงได้กล่าว ๔ คาถาว่า

๔๐. “ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายมีอายุน้อยถูก
 มรณะนำเข้าไปใกล้ เมื่อนรชนถูกชรา
 นำเข้าไปแล้ว ไม่มีใคร ๆ จะเป็นที่
 ต้านทานได้ ดูกรพระเจ้าปัญจาละ
 พระองค์จงทรงเชื่อคำของอาตม-
 ภาพ อย่าได้ทรงทำกรรมมี
 ความทุกข์เป็นกำไรเลย.

^๑ ฉ. อตีเต.

^๒ ฉ. อายุสงฺขารปริตฺตกํ.

^๓ ฉ. มเมต. เอวมุปรีปี.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนอมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๔๑. อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายู
 ชรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมานิ ทุกฺขปฺผลานิ.

๔๑. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายมีอายุน้อย ถูก
 มรณะนำเข้าไปใกล้ เมื่อนรชนถูกชรา
 นำเข้าไปแล้ว ไม่มีใคร ๆ จะเป็นที่
 ด้านทานได้ ดูกรพระเจ้าปัญจาละ
 พระองค์ จงทรงเชื่อคำของ
 อาตมภาพ อย่าได้ทรงทำกรรมอัน
 มีผลเป็นทุกข์เลย.

๔๒. อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายู
 ชรูปนิตฺตสฺส น สนฺติ ตาณา
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมานิ รชฺสสิรานิ.

๔๒. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายมีอายุน้อย ถูก
 มรณะนำเข้าไปใกล้ เมื่อนรชนถูกชรา
 นำเข้าไปแล้ว ไม่มีใคร ๆ จะเป็นที่
 ด้านทานได้ ดูกรพระเจ้าปัญจาละ
 พระองค์จงทรงเชื่อคำของอาตม-
 ภาพ อย่าได้ทรงทำกรรมอันมีฐิติ
 เปื้อนพระเศียรเลย.

๔๓. อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายู
 วณฺณํ ชรา หนฺติ นรฺสฺส ชียฺยโต
 กโรหิ ปญฺจาล มเมว วากุญฺ
 มากาสิ กมฺมํ นิรยุปฺปตฺติยา”ติ.

๔๓. ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายมีอายุน้อย ถูก
 มรณะนำเข้าไปใกล้ ชราย่อมฆ่า
 ผิวพรรณของคนแก่ ดูกรพระเจ้า
 ปัญจาละ พระองค์จงทรงเชื่อคำ
 ของอาตมภาพ อย่าได้ทรงทำ
 กรรมเพื่อเข้าถึงนรกเลย”.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตตถ อุปนียยตีติ महाराज इति
 शिवं मरुं उपकुञ्चति इति हि
 देसं सदतानं उपपमायुं सरसप्रित्त-
 तायपि जित्प्रित्ततायपि प्रित्तं
 सुरियकुमने तिनकुके सुसुवापिनृतुसित्तं.

न सन्ति ताणाति न हि श्राय
 मरुं उपनित्सुस पुत्ततायो ताणा
 नाम โหนति. ममेव वाक्यनुति ऐत्
 मम वज्जं.

माกาसीति मा रूपातिकामकुณहेतु ปमात्
 อาปชชิต्वा निरยาทีสุ ทุกขवत्तุนานि
 กम्मानी อกาสิ.

ทุกขปผลานีติ ทุกขวิปากานि.
 रक्षसिरानीति गिलेसरुचेन ओकिण्णसिसानि.

वण्णनति चिरमानसुस नरसुस
 सरिरवण्णं श्रा โหนति. निरुပ္पत्तियाति

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ถูก
 มรณะนำเข้าใกล้ ความว่า มหาบพิตร
 ชีวิตนี้ ย่อมเข้าใกล้ความตาย เพราะว่า
 ชีวิตของสัตว์เหล่านั้นมีอายุน้อยคือนิด-
 หน่อย เพราะมีความยินดีน้อยบ้าง
 เพราะมีการดำรงอยู่น้อยบ้าง เหมือน
 หยาดน้ำค้างบนยอดหญ้า ในเวลา
 พระอาทิตย์ขึ้น ฉะนั้น.

คำว่า ไม่มีใคร ๆ จะเป็นที่ต้านทานได้
 ความว่า สำหรับผู้ถูกชรา นำเข้าไปสู่
 ความตาย ชื่อว่าพวกบุตรเป็นต้นที่จะเป็น
 ที่ต้านทานย่อมไม่มีเลย. คำว่า คำของ
 อาตมภาพ คือคำเช่นนี้ของอาตมภาพ.

คำว่า อย่าได้กระทำ ความว่า อย่าได้
 ทรงถึงความประมาทกระทำกรรมอันเป็น
 ทางเพิ่มทุกข์ในอบาย มีนรกเป็นต้น
 เพราะเหตุกามคุณมีรูปเป็นต้นเลย.

คำว่า อันมีผลเป็นทุกข์ คืออันมีวิบาก
 เป็นทุกข์. คำว่า อันมีฐดีเปื้อนพระเศียร
 คือมีพระเศียรหมักหมมไปด้วยฐดีคือกิเลส.

คำว่า ผิวพรรณ ความว่า ชราย่อมฆ่า
 ผิวพรรณร่างกายของคนแก่. คำว่า เพื่อ

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฅ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ให้ข้าพเจ้าละโลกไปแล้ว . . . ฟังมี
ความสุขยังยืนได้ ฉะนั้นเกิด”.

ตตถ อนุปุปฺปาติ อปริตฺตชาติกา
พหู อปริมิตา. เต ทูจฺจา มาทิส-
เกนาติ ภาติก ตวั กิเลส ปหาย
จิตฺ, อหํ ปน กามปงฺเก นิมฺกุโค,
ตสฺมา มาทิสเนว เต กามา ทูจฺจา.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า มีไม่น้อย
คือ ไม่น้อย ได้แก่ มาก คือนับไม่ได้.
คำว่า กามเหล่านั้นคนอย่างข้าพเจ้าจะ
ได้ยาก ความว่า ข้าแต่ท่านพี่ ท่านละ
กิเลสทั้งหลายดำรงอยู่ แต่ข้าพเจ้าจมลง
ในหล่มของกาม เพราะเหตุนั้น กาม
เหล่านั้น คนอย่างข้าพเจ้านั้นแล ละได้
ยาก.

นาโค ยถาติ อิมินา อตฺตโน
กามปงฺเก นิมฺกุคภาวสฺส อูปมํ
ทสฺเสติ. ตตฺถ พุยฺสนฺโนติ วิสนฺโน
วิสฺตโต อนุปฺปวิญฺโจะ. อยเมว วา
ปาโร. มกฺคณฺติ ตุมฺหากํ โอวาทา-
นุสฺสาสนิมกฺคํ.

พระราชาทรงแสดงคำเปรียบอาการที่
พระองค์เป็นผู้จมอยู่ในหล่มแห่งกาม ด้วย
คำนี้ว่า นาโค ยถา (แปลว่าเหมือน
ช้าง...) เป็นต้น. ในคำเหล่านั้น คำว่า
พุยฺสนฺโน แปลว่า จม คือเกี่ยวข้อง
ได้แก่ตามเข้าไป. อีกนัยหนึ่งปาฐะก็
อย่างนี้เหมือนกัน. คำว่า ทาง ได้แก่
ทางคือคำตักเตือนพร้าสอนของท่านทั้ง-
หลาย.

นानุพฺพชามิติ ปพฺพชิตฺุ น สกฺโกมิ,
อิเชว ปน เม จิตฺสฺส โอวาทํ
เทถาติ. อนุสฺสาธเรติ อนุสฺสาเสณฺติ.

คำว่า บวชตามไม่ได้ ความว่า ข้าพเจ้า
ไม่สามารถจะบรรพชาได้ แต่ว่า ท่าน
จงโปรดให้โอวาทแก่ข้าพเจ้าทั้งดำรงอยู่

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ในเทศนี้แน่แท้ละ. คำว่า อนุสาสเร คือ
พราสาอน.

อก นั มหาสตุโต อาห

ลำดับนั้น พระมหาสัตว์กুলพระ-
ราชานันว่า

๔๗. “โน เจ ตวุ อสุสหเส ชนินท
กาเม อิเม มานุสเก ปหาตุ
ธมมิพลี ปฏจปยสสุ ราช
อธมมกาโร จ เต มาหุ รฎเจ.

๔๗. “มหาบพิตร หากว่าพระองค์ไม่
สามารถ จะทรงละกามของมนุษย์
เหล่านี้ได้ ขอพระองค์จงทรงเริ่ม
ตั้งพิธีกรรมอันชอบธรรมขึ้น และ
การกระทำอันไม่เป็นธรรม อย่าได้
มีในแคว้นแคว้นของพระองค์เลย.

๔๘. ทูตา วิธาวนตุ ทิสา จตสฺโส
นิมนติตา^๑ สมณพฺราหมณานัน
เต อนุนปาเนน อฎจหสสุ
วตุเถน เสนาสนปจฺจเยน จ.

๔๘. ทูตทั้งหลาย จงท่องเที่ยวไปตลอด
๔ ทิศ เชื้อเชิญสมณพราหมณ์
ทั้งหลายมา พระองค์จงทรงบำรุง
พวกท่าน ด้วยข้าว น้ำ ผ้า และ
เสนาสนปัจจัย.

๔๙. อนุนเนน ปาเนน ปสนนจิตฺโต
สนุตปฺปย สมณพฺราหมเณ จ
ทตฺวา จ ฎตฺวา จ ยถานฎาวัน
อนินฺทิตโต สคฺคมฺเปหิ จานัน.

๔๙. อนึ่ง พระองค์มีพระทัยเลื่อมใสทรง
เลี้ยงดูสมณพราหมณ์ ให้อิ่มหนำ
สำราญด้วยข้าวและน้ำแล้ว ก็จง
ทรงบริจาคน้ำและเสวยตามสมควร

^๑ ฉ. นิมนตกา.

เป็นผู้อันเทวดาและมนุษย์ไม่ติเตียน
ทรงเข้าถึงฐานะคือสวรรค์เกิด.

๕๐. สเจ จ ตํ ราช มโท สเหยย
นารีกณฺเหหิ ปริวารยฺนตํ^๑
อิมเมว คากํ มนสิกโรหิ
ภาเสหิ เจตํ ปริสาย มชฺเณ.

๕๐. มหาบพิตร และถ้าความมัวเมาเพียง
ครอบงำพระองค์ ผู้ทรงแหวดล้อม
ด้วยนางงาม จงทรงนึกถึงคาถานี้
ไว้ และจงตรัสคาถานี้ในท่ามกลาง
บริษัท(ว่า).

๕๑. อพฺโปกาสสโย ชนฺตุ
วชนฺตฺยา ชีรปายิตโต
ปริกิณฺโณ สุวานเหหิ
สุวาชฺช ราชชาติ วุจฺจตี^๑ติ.

๕๑. สัตว์ผู้นอนอยู่กลางแจ้ง อันหญิง
จันทาลผู้เดินป่าให้ตีมนม ปะปน
ด้วยฝูงสุนัข สัตว์นั้นเขาเรียกว่า
ราชา ในวันนี้”.

ตตฺถ น อุตฺตาสฺสเสติ น อุตฺตสฺสสิ.
ธมฺมิพลินฺตฺติ ธมฺเมน สเมน อนตฺติริตฺตพลี
คณฺหาติ อตฺถโถ.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า น
อุตฺตาสฺสเส ได้แก่ไม่ทรงอาจ. คำว่า
พลีกรรมอันชอบธรรม ความว่า จงทรง
ยึดถือพลีกรรมอันมิใช่เงิน โดยธรรม
โดยสม่ำเสมอ.

อธมฺมกาโร จ เตติ โปราณกราชฺหิ
จปีตํ วินิจฺฉยธมฺมํ ภินฺทิตฺวา ปวตฺตทา
อธมฺมกิริยา.

คำว่า อธมฺมกาโร จ เต ความว่า
กิริยาอันไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นไปทำลาย
วินิจฉัยธรรม อันพระราชาในครั้งโบราณ
ทั้งหลาย ทรงกำหนดไว้แล้ว.

^๑ ฉ. ปริจารยณฺตํ.

นิมนติตาติ ธมฺมิกสมณพฺรหฺมณเ
นิมนเตตฺวา ปกฺโกสกา. ยถาภูทวณฺติ
ยถาพลํ ยถาสตี. อิมเมว คาทนฺติ
อิทานิ วตฺตพฺพํ สนฺธายาห.

ตตฺรายนํ อธิปฺปาโย “มหาราช สเจ
ตํ มโท อภิภเวยฺย, สเจ เต
นาริกณฺเหหิ ปริวฺตสฺส รูปาทโย วา
กามคฺุณฺเ รชชสฺสุํ วา อารพฺภ
มาโน อฺุปฺปชเชยฺย, อเถว จินฺเตยฺยาสี
อหํ ปุเร จณฺทาลโยนียํ นิพฺพตฺโต
จณฺนสฺส ตินฺกฺกุฏิมตฺตสฺสาปิ อภาวา
อพฺโภกาสสโย อโหสี, ตทา หิ เม
มาตา จณฺทาลี อรณฺณํ ทารุพฺพณฺนาทินํ
อตฺถาย คจฺจณฺตี มํ กุกฺกุรคณฺสฺส
มชฺฌเ อพฺโภกาเส นิปฺชฺชาเปตฺวา
อตฺตโน ชีรํ ปาเยตฺวา คจฺจติ, โสหํ
กุกฺกุเรหิ ปริวาริโต เตหิเยว สทฺธิ
สุนฺชียา ชีรํ ปิวิตฺวา วทฺถมิโต, เอวํ
นิจจจฺุใจ หุตฺวา อชฺช ราชา นาม
ชาโตติ อิติ โข ตวํ มหาราช
อิมินา อตฺถเนน อตฺตานํ โอวทฺถโต
“โย โส ปุพฺพเ อพฺโภกาสสโย ชนฺตุ

คำว่า เชื่อเชิญ ความว่า ร้องเชิญ
สมณะ และพราหมณ์ผู้ทรงธรรมทั้งหลาย.
คำว่า ตามสมควร ได้แก่ตามกำลัง
คือตามสติ. คำว่า คาทานี้ จิตตบัณฑิต
กล่าวหมายถึงคาถาที่ตนพึงกล่าวในบัดนี้.

ในคาถานั้นมีอธิบายดังนี้ “มหาบพิตร
ถ้าว่าความมัวเมาพึงครอบงำพระองค์
หากว่า พระองค์ผู้ทรงแวดล้อมด้วยหมู่
นางงามทั้งหลาย จะพึงบังเกิดมานะขึ้น
เพราะทรงปรารภกามคุณมีรูปเป็นต้นก็ดี
เพราะทรงปรารภความสุขในราชสมบัติ
ก็ดี เมื่อเป็นเช่นนั้น พระองค์พึงทรง
ระลึกว่า “เมื่อก่อนเราเกิดในกำเนิด
จันทาล ได้นอนกลางแจ้ง เพราะไม่มี
แม้เพียงกระท่อมหญ้าที่มุงบัง ก็ใน
กาลนั้น หมิงจันทาลมารดาของเรา
เมื่อจะไปป่าเพื่อหาฟืนและผักเป็นต้น ให้
เราอนดีมนมของตนในกลางแจ้ง
ท่ามกลางฝูงสุนัขแล้วจึงไป เรานั้น
ห้อมล้อมด้วยฝูงสุนัขเดิบโตแล้ว เพราะ
ดื่มน้ำนมของนางสุนัขกับพวกสุนัขนั้น-
แหละ เรามีชาติเลวทรามอย่างนี้ แต่
วันนี้ชื่อว่าเป็นพระราช มหาบพิตร

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อรณณ^๑ วนนุตติยา จณฑทาลิยา
อิโตจโตจ อนุสณฺจรณุตติยา สุนชียา จ
ซีร์ ปายิตโต สุนเขหิ ปริกิณฺโณ
วฑฺฒิตโต โส อชฺช ‘ราชา’ติ
วุจฺจตี”ติ อิมํ คากํ ภาเสยฺยาสีติ.

เอวํ มหาสตุโต ตสฺส โอวาทํ
ทตฺวา “ทินฺโน เต มยา โอวาทो,
อิทานิ ตวํ ปพฺพช วา, มา วา,
อตฺตนาเว อตฺตโน กมฺมสฺส วิปากํ
ปฏฺวิเสวิสฺสตี”ติ วตฺวา อากาเส
อุปฺปติตฺวา ตสฺส มตฺถเก ปาทรชฺ
ปาเตนฺโต หิมวณฺตเมว คโต. ราชาปิ
ตํ ทิสฺวา อุปฺปนฺนสฺเวโค เขฎฺฐปฺตตสฺส
รชฺชํ ทตฺวา พลนิกายํ นีวตฺตาเปตฺวา
หิมวณฺตานิมุโข ปายาสี. มหาสตุโต
ตสฺสาคมนํ ฆตฺวา อีสึคณฺปริวฺโต
อาคณฺตฺวา ตํ อาทาย คณฺตฺวา
ปพฺพชาเซตฺวา กสิณฺปริกมฺมํ อาจิกฺขิ.
โส ฌานานิกุญฺญา นิพฺพตฺเตสิ. อิติ
เต อุโกปี พุรหฺมโลกปรายนา อहेสุ.

พระองค์เมื่อจะตรัสสอนพระองค์ ด้วย
ข้อความนี้ ดังนี้แล ก็พึงตรัสคาถานี้ว่า
‘เมื่อก่อนสัตว์นั้นใจ นอนกลางแจ้ง ต่อม
น้ำนมหญิงจันทาล ผู้เดินป่า และน้ำนม
นางสุนัขที่วิ่งเล่นผ่านไปมา ปะปนคือ
เติบโตมากับฝูงสุนัข สัตว์นั้น เขา
เรียกว่า ‘พระราช’ ในวันนี้”.

ครั้นพระมหาสัตว์ถวายโอวาทแก่
พระราชา นั้น อย่างนี้แล้ว จึงทูลว่า
“อาตมภาพถวายโอวาทแก่พระองค์แล้ว
บัดนี้ พระองค์จะทรงบรรพชาหรือไม่
ทรงบรรพชาก็ตาม ก็จักทรงเสวยผลแห่ง
การกระทำของพระองค์ด้วยพระองค์เอง”
ดังนี้ แล้วเหาะขึ้นไปในอากาศ ให้ฝูงสุ
แห่งทำตกลงบนพระเศียรของท้าวเธอ
ไปสู่หิมวันตประเทศตามปกติ. ฝ่ายพระ
ราชาทรงเห็นเหตุการณ์นั้นแล้วเกิด
ความสังเวชสลดพระทัย มอบราชสมบัติ
แก่พระราชโอรสองค์ใหญ่ ให้พลนิกาย
กลับพระนคร เสด็จดำเนินบ่ายพระพักตร์
ไปยังหิมวันตประเทศ. พระมหาสัตว์ทราบ
การเสด็จมาของท้าวเธอ จึงแหวดล้อม

^๑ น. อรณณ.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณถนอมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. สีวิราชชาตก (๔๕๕)

๕๒. “ทูเร อปสฺสํ เถโรว
จกฺขุํ ยาจิตฺตมาคโต
เอกเนตฺตา ภวิสฺสาม
จกฺขุํ เม เทหิ ยาจิตฺโต.
๕๓. เกนานุสิฏฺฐโจ อิตฺตมาคโตสิ
วณิพฺพโก จกฺขุปถานิ ยาจิตฺตํ
สุทฺถุจฺจํ ยาจสิ อุตฺตมจํ
ยมาหุ เนตฺตํ ปุริเสน ทฺถุจฺจํ.
๕๔. ยมาหุ เทเวสุ สุขมฺปตฺติ
มชฺวาติ นํ อาหุ มนุสฺสโลกเก
เตนานุสิฏฺฐโจ อิตฺตมาคโตสฺมิ
วณิพฺพโก จกฺขุปถานิ ยาจิตฺตํ.
๕๕. วณิพฺพโก มยฺห วณิ อนุตฺตรํ
ททาหิ เม^๑ จกฺขุปถานิ ยาจิตฺโต
ททาหิ เม จกฺขุปถํ อนุตฺตรํ
ยมาหุ เนตฺตํ ปุริเสน ทฺถุจฺจํ.

๓. สีวิราชชาตก (๔๕๕)

๕๒. “ข้าพเจ้า เปรียบเหมือนพระเถระ
อยู่ไกล มาแล้วเพื่อทูลขอดวง
พระเนตร เราทั้งหลายจักเป็นผู้มี
ดวงตาข้างเดียว พระองค์ถูก
ข้าพเจ้าทูลขอแล้ว ขอจงประทาน
พระเนตรแก่ข้าพเจ้าเถิด.
๕๓. ดูกรวณิพก ใครบอกให้ท่านมา ณ
ที่นี่เพื่อขอดวงตา ท่านมาขอดวงตา
อันเป็นอวัยวะสูงสุด อันแสนยาก
จะบริจาค ที่เขาพูดกันว่าดวงตา
อันคนสละได้ยาก.
๕๔. เขาเรียกผู้ใดในทวโลกว่า สุขัมบดี
เขาเรียกผู้นั้น ในมนุษยโลกว่า
มชฺวา ผู้นั้นบอกข้าพเจ้าผู้วณิพก
จึงมา ณ ที่นี่ เพื่อขอดวงตา.
๕๕. ข้าพเจ้าเป็นวณิพก การขอของ
ข้าพเจ้าประเสริฐ ท่านจงทรง
ประทานดวงพระเนตร แก่ข้าพเจ้า
ผู้ขออยู่เถิด จงประทานดวงพระ-

^๑ น. เ.ศ.

๕๙. ยุตฺต เทว รเถ เทหิ
อาชานีเย จลฺงกเต
นาเค เทหิ มหาราช
เหมกปฺปนवासเส.
๖๐. ยถา ตํ สีวียो สพฺเพ
สโยคฺคา สรธา สทา
สมนฺตา ปริกเรยฺยุ
เอวํ เทหิ รเถสภ.
๖๑. โย เว ทสฺสนฺติ วตฺวาน
อทาเน กุรุเต มโน
ภุมฺยํ โส ปติตํ ปาสํ
คิวยํ ปฏิมุญฺจติ.
๖๒. โย เว ทสฺสนฺติ วตฺวาน
อทาเน กุรุเต มโน
ปาปา ปาปตโร โหติ
สมปฺตโต ยมสาธนํ.
๖๓. ยํ หิ ยาเจ ตํ หิ ทเท
ยํ น ยาเจ น ตํ ทเท
๕๙. ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาท
พระองค์จงประทานราชรถอันเทียม
แล้ว จงประทานม้าอาชาไนย
อันทรงเครื่องแล้ว จงประทาน
พญาช้าง อันประดับด้วยทองเกิด
พระเจ้าข้า.
๖๐. ข้าแต่กษัตริย์ผู้องอาจบนรถรบชาว
นครสีวีทั้งหลายทั้งปวง พร้อมทั้ง
ราชยาน พร้อมทั้งราชรถ จะพึง
ห้อมล้อมพระองค์ได้เนื่อง ๆ ฉันทิด
พระองค์จงพระราชทานฉันทันเกิด
พระเจ้าข้า.
๖๑. ผู้ใดพูดว่าจักให้ แล้วกลับใจไม่ให้
ผู้นั้นเหมือนควาบบ่วงที่ตกเหนือภาค
พื้น มาสวมที่คอ.
๖๒. ผู้ใดพูดว่าจักให้ แล้วกลับใจไม่ให้
ผู้นั้นเร็วยิ่งกว่าคนแล้ว เข้าถึงแดน
พญายม.
๖๓. เขาขอสิ่งใดควรให้สิ่งนั้น ไม่ควร
ให้สิ่งไม่ได้ขอ พราหมณ์ขอสิ่งใด

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สวาทํ ตเมว ทสฺสามิ
 ยํ มํ ยาจติ พุราหมโณ.

กะเรา เราจักให้สิ่งนั้นเท่านั้น.

๖๔. आयुं नु वण्णं नु सुखं पलं नु
 ก็ ปตฺถยาโน นุ ชนินฺท เทสิ
 กถณฺหิ ราชา สิวินํ อนุตฺตโร
 จกฺขุณี ทชฺชา ปรโลกเหตุ.

๖๔. ข้าแต่พระจอมชน พระองค์ทรง
 ปราบณาอะไรหนอ คือ อายุ
 ผิวพรรณ ความสำราญ กำลัง
 พระกาย จึงโปรดประทาน(ดวงตา)
 เพราะอะไรหนอ พระราชาผู้
 ประเสริฐยิ่งของชาวสீวี จึงทรง
 ประทานดวงพระเนตร เพราะเหตุ
 เห็นแก่ปรโลก.

๖๕. นวาทเมตํ ยสฺสา ททามิ
 น ปุตฺตมิจฺเจ น ธนํ น รฏฺฐํ
 สตณฺจ ฆมฺโม จริโต ปุราโณ
 อิจฺเจว ทาเน รมติ^๑ มโน มม.

๖๕. เราบริจาคดวงตานี้ เพราะยศ
 ก็หาไม่ เรามีได้ปราบณาบุตร
 มิได้มุ่งทรัพย์ มิได้หวังแค้นแค้น
 แต่เราประพฤติธรรมโบราณ ของ
 เหล่าสัตบุรุษ ใจของเรายินดีแล้ว
 ในการบริจาคเป็นล้นพ้น ด้วย
 ประการฉะนี้.

น เม เทสฺสา อุโก จกฺขุ
 อตฺตานํ เม น เทสฺสียํ
 สพฺพญฺจตุํ ปิยํ มยฺหํ

ดวงตาทั้ง ๒ ของเรา ไม่เป็นที่รัก
 ก็หาไม่ ตนของเราไม่เป็นที่รักก็
 หาไม่ พระสัพพัญญุตญาณของเรา

^๑ น. รมติ.

- ตสฺมา จกฺขุมทาสิหฺ. เป็นที่รักยิ่งกว่า เพราะเหตุนั้น เรา จึงบริจาคดวงตา.
๖๖. สขา จ มิตฺโต จ มมาสิ สีวิก ๖๖. ดูกรสีกะ ท่านเป็นทั้งสหาย เป็น
 สฺสิกฺขิตฺโต สาธุ กโรหิ เม วโจ ทั้งมิตรของเรา ศึกษามาดีแล้ว ดีละ
 อุตฺตริตฺวา จกฺขุณี มมํ ชิคฺชีโต ท่านจงทำตามคำของเรา ท่านจง
 หตฺถสฺส จเปหิ วณิพฺพกสฺส. ควักดวงตาของเรา ผู้กำลังเพ่ง
 แล้ววางไว้ที่มือของวณิพก.
๖๗. โจทิตฺโต สิวีราเชน ๖๗. นายแพทย์สีกะ อันพระราชา
 สิวีกิโก วจันํ กโร ทำตาม
 รณฺโณ จกฺขุณี อุตฺตริตฺวา พระดำรัส ควักดวงพระเนตรของ
 พฺราหฺมณสฺสฺสปนามยิ พระราชา มอบให้แก่พราหมณ์
 สจกฺขุ พฺราหฺมโณ อาสิ พราหมณ์กลับเป็นผู้มีจักษุ ส่วน
 อนโร ราชานํ อูปาวิสฺส. พระราชากลับเป็นผู้บอด.
๖๘. ตโต โส กติปาหสฺส ๖๘. ๒-๓ วันต่อจากวันนั้นมา เมื่อ
 อปรุเพหฺสฺ จกฺขุสฺส ดวงพระเนตรงอกขึ้นแล้ว พระราชา
 สุตํ อามนฺตยิ ราชานํ ผู้ครองแคว้นแห่งชวานครสีวี มี
 สิวินํ รณฺจวฑฺฒโน. รับสั่งเรียกนายสารถีมาเฝ้า.
๖๙. โยเชหิ สารถิ ยานํ ๖๙. ดูกรสารถี ท่านจงจัดเทียมยาน
 ยุตฺตณฺจ ปฏิวายฺย และเมื่อจัดเทียมแล้ว จงแจ้งให้
 อุกฺขณฺณมฺหิ กจฺฉาม ทราบ เราจักไปบริเวณอุทยาน
 โปกฺขรณฺโณ วณานิ จ. สระโบกขรณีและป่า.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณถนอมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๗๐. โส จ โปกฺขรณิตีเร
 ปลฺลนฺเกน อฺปาวิสิ
 ตสฺส สกฺโก ปาตุรหุ
 เทวราชา สุขมฺปติ.
๗๑. สกฺโกหฺมสมฺมิ เทวินฺโท
 อากฺโตสมฺมิ ตวนฺติเก
 วรํ วรฺสฺสุ ราชิสฺสิ
 ยงฺกิลฺลิจิ มนฺสิจฺฉสิ.
๗๒. ปหุคฺ^๑ เม ฌนํ สกฺก
 พลํ โกโส ฌนฺปฺปโก
 อนฺธสฺส เม สโตทานิ
 มรณฺณญเวย รุจฺจติ.
๗๓. ยานิ สจฺจฺจานิ ทิปฺทินท^๒
 ตานิ ภาสฺสฺสุ ขตฺติย
 สจฺจํ เต ภาณฺมานสฺส
 ปฺน จกฺขุ ภาวิสฺสติ.
๗๔. เย มํ ยาจิตฺตฺมายนฺติ
 นานาโคตฺตา วณฺิพฺพกา
๗๐. พอพระราชาธิบดีโดยบัลลังก์ ที่
 ริมฝั่งสระโบกขรณีแล้ว ท้าวสักก-
 เทวราชสุขุมบดี ก็ปรากฏพระองค์
 ต่อพระราชา.
๗๑. ข้าพเจ้าเป็นท้าวสักกะจอมเทพ มา
 ในสำนักของท่าน ดูกรพระราช-
 ฤาษี พระองค์จงขอพรอย่างใด
 อย่างหนึ่ง ที่ทรงปรารถนาใน
 พระทัย.
๗๒. ข้าแต่ท้าวสักกะ ทรัพย์ของข้าพเจ้า
 เพียงพอ กำลังไพร่พลและพระคลัง
 ก็มีไม่น้อย เมื่อข้าพเจ้าเป็นคน
 ตาบอดในบัดนี้ ข้าพเจ้าพอใจ
 ความตายอย่างเดียว.
๗๓. ดูกรกษัตริย์ผู้เป็นใหญ่ในทวีป คำ
 เหล่าใดเป็นคำสัตย์ ท่านจงกล่าว
 คำเหล่านั้น เมื่อท่านกล่าวคำสัตย์
 ดวงตาใหม่จักมี.
๗๔. วณิพกเหล่าใดมา เพื่อจะขอเรา
 วณิพกเหล่านั้นมีโคตรต่าง ๆ กัน

^๑ ฉ. ปหุคฺ.

^๒ ฉ. ทวีปฺทินท.

- โยปี มํ ยาจเต ตตถ
 โสปี เม मनโส ปีโย
 เอเตน สจฺจวชฺเชน
 จกฺขุ เม อุปฺปชฺชถ.
๗๕. ยํ มํ โส ยาจิตฺตุ อากา
 เทหิ จกฺขุนฺติ พุราหมเณ
 ตสฺส จกฺขุณี ปาทาสี
 พุราหมณฺสฺส วณิพฺพโต.
๗๖. ภียโย มํ อาวสิ ปีติ
 โสมนสฺสญฺจนปฺปกํ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน
 ทฺติยํ เม อุปฺปชฺชถ.
๗๗. ธมฺเมเน ภาสิตา คากา
 สีวีนํ รฏฺฐวทฺธมน
 เอตานิ ตว เนตฺตานิ
 ทิพฺพานิ ปฏฺทิสฺสเร.
๗๘. ติโรกฺกุกฺกํ ติโรเสถ
 สมตฺติคฺคยฺห ปพฺพตํ
 สมนฺตา โยชนสฺตํ
 ทสฺสนํ อนุโฆนฺตุ เต.
- (เป็นที่รักของเรา) วณิพกแม่ใจ
 ขอดวงตาเรา แม้วณิพกนั้นเป็น
 ที่รักแห่งใจของเรา ด้วยการกล่าว
 คำสัจนี้ ขอดวงตาจงเกิดขึ้นแก่
 เราเถิด.
๗๕. พราหมณฺนั้นใจ มาอ่อนวอนเรา
 ว่า ท่านจงให้ดวงตาเถิด เราก็ค
 ould ุบริจาดวงตา แก่พราหมณ
 วณิพกคนนั้นแล้ว.
๗๖. ปีติและโสมนัสไม่น้อยเกิดขึ้นแก่เรา
 โดยยิ่งด้วยการกล่าวคำสัจนี้ ขอ
 ดวงตาข้างที่ ๒ จงเกิดขึ้นแก่เรา
 เถิด.
๗๗. ดูกรท่านผู้ครองแคว้นแห่งชาวนคร
 สีวี ท่านภาษิตคากาโดยธรรม
 ดวงพระเนตรของท่านเหล่านี้ จึง
 ปราบกฏคล้ายของทิพย์.
๗๘. ขอให้ดวงเนตรของท่าน จงสำเร็จ
 การเห็นตลอดระยะทาง ๑๐๐ โยชน์
 โดยรอบ ทะลุนอกฝา นอกกำแพง
 คีลา และบรรพต.

คณะกรรมการและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๗๙. โภณิธ วิตตํ น ทเทยฺย ยาจิโต
 อปี วิสิฏฺฐํ สุปิยํปี อตฺตโน
 ตทิงฺฆม สพฺเพ สีวโย สมากตา
 ทิพฺพานิ เนตฺตานิ มมชฺช ปสฺสณ.
๗๙. ใครเล่าในโลกนี้ ถูกขอ จะไม่ให้สิ่ง
 ที่ชอบใจของตน ทั้งที่วิเศษ ทั้งที่
 แสนจะรัก เราขอเตือนชาวสีวี
 ทั้งปวงที่ประชุมกัน ท่านจงดู
 ตาทิพย์ทั้งหลายของเราในวันนี้.
๘๐. ติโรกุกุฑํ ติโรเสถํ
 สมตฺติคฺคยฺห ปพฺพตํ
 สมนฺตนา โยชนสฺตํ
 ทสฺสนํ อนุโณนฺติ เม.
๘๐. การบริจาทานเมล็ดผลให้เราเห็น
 ตลอดระยะทาง ๑๐๐โยชน์ โดยรอบ
 ทะลุนอกฝา นอกกำแพงศิลา และ
 บรรพต.
๘๑. น จากมตฺตนา ปรมตฺติ (กิญฺจิ)
 มจฺจันํ อิธ ชีวีเต
 ทตฺวาน มานุสํ จกฺขุ
 ลทฺธํ (เม) จกฺขุ อมานุสํ.
๘๑. อะไรของสัตว์ในชีวิโลกนี้ที่จะยิ่งไป
 กว่าประมาณการบริจาท ไม่มี
 เราให้ตามมนุษย์แล้ว ก็ได้ตามิใช่
 ของมนุษย์.
๘๒. เอตํปี ทิสฺวา สีวโย
 เทถ ทานานิ ภูณฺชถ
 ทตฺวา จ ภูตฺวา จ ยถาณฺภาวํ
 อนินฺทิตา สกฺคฺมฺเปถ จานนฺ”ติ.
๘๒. ชาวนครสีวีทั้งหลาย พวกท่านเห็น
 เหตุแม้นี้แล้ว จงให้ทาน จงบริโภคน
 เกิด บุคคลให้ทานและบริโภคนตาม
 ความสามารถแล้ว จะไม่ถูกติเตียน
 ย่อมเข้าถึงฐานะคือสวรรค์”.

สีวิราชชาดกํ ตติยํ.

สีวิราชชาดก ที่ ๓.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณณอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. สีวิราชชาดกวรรณนา (๔๕๕)

ทุเร จ^๑ วสั เถโรวาทิ อิทํ
 สตุถา เขตวเน วิหรนุโต อสทิสทานํ
 อารพุก กเถสิ. ตํ อฏฐกนิปาเต
 สีวิราชชาดเก วิตุถาริตเมว.

ตทา ปน ราชา สตุตเม ทิวเส
 สพพปริกขาเว ทตฺวา อนุโมทนํ ยาจิ.
 สตุถา อวตฺวา^๒ ปกุกามิ. ราชา
 ภูตฺตปาตราโส วิหารํ คนฺตฺวา “กสมฺมา
 ฆนฺเต อนุโมทนํ น กริตฺตา”ติ
 อาห. สตุถา “อปริสุทฺธา มหาราช
 ปริสา”ติ วตฺวา “น เว กทริยา
 เทวโลกํ วชนฺตี”ติ คาถาย ฌมฺมํ
 เทเสสิ. ราชา ปลีทิตฺวา สตสฺสสฺสคฺค-
 นิเกน สีเวยฺยเกน อุตฺตราสงฺเคเนว
 ตถาคตํ ปุเชตฺวา นครํ ปาวิสิ.
 ปุณทิวเส ภิกฺขุ ฌมฺมสภายํ กถํ
 สมฺมุจฺจาเปสุ “อาวุโส โกสฺลราชา

๓. พรรณนาสีวิราชชาดก (๔๕๕)

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ที่พระ-
 เขตวันมหาวิหาร ทรงปรารภอสทิสถาน
 จึงตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า เปรียบ-
 เหมือนพระเถระอยู่ไกล ดังนี้ เป็นต้น.
 เรื่องอสทิสถานนั้น กล่าวไว้พิสดารแล้ว
 ในสีวิราชชาดก ในอฏฐกนิบาต.

ก็ครั้งนั้น พระราชาทรงถวาย
 เครื่องบริขารครบทุกอย่างในวันที่ ๗ แล้ว
 จึงทูลขออนุโมทนา. พระศาสดาไม่ตรัส
 อะไรเลยเสด็จหลีกไป. พระราชาเสวย
 พระกระยาหารเข้าแล้ว เสด็จไปสู่
 พระวิหารกราบทูลว่า “พระองค์ไม่ทรง
 ทำอนุโมทนาเพราะเหตุไร พระพุทธเจ้า
 ข้า”. พระศาสดาตรัสตอบว่า “ดูกร
 มหาราช บริษัทของพระองค์ไม่บริสุทธิ์”
 แล้วทรงแสดงธรรมด้วยคาถาเป็นต้น
 ว่า “คนตระหนี่ทั้งหลาย ย่อมไม่ถึง
 เทวโลก”. พระราชาทรงเลื่อมใสแล้ว
 ทรงบูชาพระตถาคตเจ้า ด้วยผ้าอุตตรา-

^๑ ฉ. ทุเร อปสฺสํ.

^๒ ฉ. อกตฺวา.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อสทิสทาน์ ทตฺวา ตาทิเสนาปี ทาเนน
 อติตฺโต, ทสพเลน ฌมฺเม เทสิเต, ปุณ
 สตสหฺสฺสคฺคฺมณิกํ สีเวยฺยกํ วตฺถํ
 อทาสิ, ยาว อติตฺโต วตาวุโส
 ทาเนน ราชา”ติ. สตุถา อากนฺตฺวา
 “กาย นฺตุถ ภิภฺขเว เอตฺรหิ กถาย
 สนฺนิสินฺนา”ติ ปุจฺฉิตฺวา “อิมาย
 นามา”ติ วุตฺเต “น ภิภฺขเว
 พาทิรภณฺฑํ นาม สุกินฺนํ, โปราณก-
 ปณฺฑิตา สกลชฺมฺพุทฺธิปํ อุนฺนงฺคลํ
 กตฺวา เทวสิกํ ฉสตสหฺสฺสปริจฺจาเคน
 ทานํ ททมานาปี พาทิรกทาเนน
 อติตฺตา, ‘ปิยสฺส ทาตา ปิยํ ลภตี’ติ
 สมฺปตฺตา ยาจกานํ อกฺขิณี
 อูปฺปาฏฺเฏตฺวา อทํสุ”ติ วตฺวา อติตํ
 อาหาริ

สงค์ แคว้นสี่วิ มีราคานับได้ ๑๐๐,๐๐๐
 กหาปณะ แล้วเสด็จเข้าพระนคร. ในวัน
 รุ่งขึ้นภิกษุทั้งหลายสนทนากันในธรรม-
 สภาว่า “แน่คุณ พระเจ้าโกศลทรง
 บำเพ็ญอสทิสทานแล้ว หากทรงอิมพระทัย
 ด้วยทาน แม้เช่นนั้นไม่ ครั้นพระศพล
 ทรงแสดงธรรมแล้ว ก็ได้ถวายผ้าอัน
 เกิดจากแคว้นสี่วิ มีค่านับได้ ๑๐๐,๐๐๐
 กหาปณะ ดูกรอาวุโส พระราชาไม่ทรง
 อิมพระทัย ด้วยการบริจาคทานเพียงไร
 หนอ”. พระศาสดาเสด็จมาแล้ว ตรัส
 ถาว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลายขณะนี้พวก
 เธอประชุมสนทนากันด้วยเรื่องอะไรหนอ”
 เมื่อภิกษุกราบทูลว่า “เรื่องชื่อนี้” จึง
 รับสั่งว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่า
 สิ่งของภายนอก พระราชาทรงถวาย
 ดีแล้ว หากมิได้ บัณฑิตในปางก่อนทำ
 ชาวชมพูทวีปทั่วไปไม่ต้องให้ทำไร่นา ให้
 ทานด้วยการบริจาคทรัพย์วันละ ๖๐๐,๐๐๐
 กหาปณะ ก็หาอิมด้วยการบริจาค
 ส่วนภายนอกไม่ กลับควักดวงเนตรให้
 แก่ยากผู้มาถึง ด้วยคิดว่า ‘ผู้ให้ของ
 ที่รักยอมได้ของที่รัก’ แล้วทรงนำอดีต
 นิทานมาว่า

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อดีตเต สีวิรฎเจ อริฎจปุรนครเร
 สีวิมหาราเช รชช กาเรนเต มหาสตุโต
 ตสฺส ปุตุโต หุตฺวา นิพฺพตฺติ.
 “สฺวิกุมาโร”ติสฺส นามํ กรีสฺสุ. โส
 วยฺยปุตุโต ตกฺกสิลํ คนฺตฺวา อุกฺกหิต-
 สิปปํ อากนฺตฺวา ปิตุ สิปปํ
 ทสฺเสตฺวา อุปฺรชชํ ลภิตฺวา อปรภาเค
 ปิตุจฺจเยน ราชา หุตฺวา อคติคมนํ
 ปหาย ทส ราชธมฺเม อโกเปตฺวา
 ธมฺเมน รชชํ กาเรนฺโต จตฺตฺสุ
 นครทฺวาเรสุ นครมชฺเฌ นิเวสนทฺวาเร
 จาติ ฉ ทานสาลาโย กาเรตฺวา
 เทวสิกํ ฉสตสฺสพฺริจฺจาเคน
 มหาทานํ ปวตฺเตสิ. อฎฺฐมีจาตุทฺทสี-
 ปณฺณรสีสุ จ นิจฺจํ ทานสาละ
 คนฺตฺวา ทานํ โอลเกสิ.

ในอดีตกาล เมื่อพระราชาทรง
 พระนามว่าสีวิมหาราช ทรงครองราช-
 สมบัติในพระนครอริฎฐบุรี ณ แคว้น
 สิวี พระมหาสัตว์เกิดเป็นพระราชโอรส
 ของพระองค์. พระประยูรญาติ ถวาย
 พระนามเธอว่า “สีวิราชกุมาร”. เธอ
 ถึงความเจริญพระชนมพรรษาแล้ว
 เสด็จไปทรงศึกษาศิลปศาสตร์ ยังนคร
 ตักสิลา เสด็จกลับมาทรงแสดง
 ศิลปศาสตร์ถวายพระราชบิดา แล้ว
 ทรงได้ตำแหน่งพระอุปราช ต่อมาเมื่อ
 พระราชบิดาเสด็จสวรรคตแล้ว ทรงเป็น
 กษัตริย์ ทรงละการถึงอกติ ไม่ทำให้
 ทศพิธราชธรรมเสื่อมเสีย ทรงครอง
 ราชสมบัติโดยธรรม โปรดให้สร้าง
 โรงทาน ๖ แห่ง คือที่ประตูเมืองทั้ง ๔
 ท่ามกลางพระนคร และประตูพระราช-
 นิเวศน์ ทรงบำเพ็ญมหาทานด้วยการ
 บริจาคพระราชทรัพย์วันละ ๖๐๐,๐๐๐
 กหาปณะ และเสด็จไปยังโรงทาน
 ทอดพระเนตรการบริจาคตาน ในวัน
 ๘ ค่ำ ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำเนื่องนิจ.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส เอกทา ปุณฺณมีทิวเส ปาโตว
 สมฺมุสฺสิตเสตจฺจตุเต ราชปลฺลงเก นิสินฺโน
 อตุตฺตนา ทินฺนทานํ อวชฺเชนฺโต
 พาหิรวตฺถุ อตุตฺตนา อทินฺนํ นาม
 อทิสฺวา “มยา พาหิรวตฺถุ อทินฺนํ
 นาม นตฺถิ, น มํ พาหิรทานํ
 โตเสติ, อหํ อชฺฌตฺติกทานํ ทาทุกาโม
 อโห วตฺตชฺช มม ทานสาละ คตกาเล
 โกจิเทว ยาจโก พาหิรวตฺถุ อยาจิตฺวา
 อชฺฌตฺติกสฺส นามํ คณฺเหยฺย สเจ
 หิ เม โกจิ ททยมฺสสฺส นามํ
 คณฺเหยฺย กณฺเยน อูริ ปหริตฺวา
 ปสนฺนอฺกฺกโต สนาละ ปทุมํ อุกฺกฺกธฺรฺนโต
 วย โลหิตพิณฺทุนิ ปกฺกฺกมฺรนฺตํ ททยํ
 นีหริตฺวา ทสฺสามิ, สเจ สรีรมฺสสฺส
 นามํ คณฺเหยฺย, อวเลขนสตฺถกเณ
 เตลสิงฺกํ ลิกฺขนฺโต วย สรีรมฺสํ
 โอตาเรตฺวา ทสฺสามิ, สเจ โลหิตสฺส
 นามํ คณฺเหยฺย, ยนฺตมฺุเข ปกฺกฺกนฺทิตฺวา
 อุนฺนิตภาชนํ ปุเรตฺวา โลหิตํ ทสฺสามิ,
 สเจ วา ปน โกจิ “เคเห เม
 กมฺมํ นปฺปวตฺตติ, เคเห เม
 ทาสกมฺมํ กโรหิ”ติ มํ วทฺเยย,
 ราชเวสํ อปเนตฺวา พาหิรี กตฺวา

ครั้งหนึ่งในวันเพ็ญตอนเช้า พระ
 ราชาทรงประทับนั่งเหนือราชบัลลังก์
 ภายใต้เศวตฉัตร ทรงรำพึงถึงทานที่
 พระองค์ทรงบำเพ็ญ มองไม่เห็นสิ่ง
 ภายนอกอะไรที่พระองค์ยังไม่ทรงบริจาค
 จึงทรงดำริว่า “วัตถุภายนอกชื่อว่าเรา
 ไม่ได้บริจาค ไม่มี การบริจาคสิ่งภายนอก
 ไม่ทำเราให้ยินดี เราใคร่บริจาคทาน
 ภายใน โอบนอ ในวันนี้ เวลาเราไปถึง
 โรงทาน ขอยาจกคนใด ๆ อย่าขอวัตถุ
 ภายนอกเลย พึงอ้างถึงชื่อสิ่งภายในเถิด
 เพราะว่าถ้าใคร ๆ พึงอ้างถึงชื่อแห่ง
 เนื้อหทัยเรา เราก็จะฆ่าแหละอูระด้วย
 พระขรรค์นำดวงหทัย ออกให้ทั้งหยาด
 โลहितกำลังไหล เหมือนถอนดอกปทุมขึ้น
 ทั้งก้านจากน้ำใส ถ้าใคร ๆ อ้างถึงชื่อ
 เนื้อในกาย เราก็จักฆ่าแหละเนื้อในกาย
 ให้เหมือนขูดจันทน์แดง ด้วยศัสตรา
 สำหรับขูด ถ้าอ้างนามแห่งโลहित เราก็
 จักวิ่งเข้าหาเครื่องยนต์ให้เต็มภาชนะที่
 รองรับแล้วให้โลहित หนึ่ง ถ้าใคร ๆ พึง
 ปราศรัยกับเราว่า ‘การงานในเรือน
 ข้าพเจ้าติดขัด เจ้าจงทำหน้าที่ทาสใน
 เรือนของข้าพเจ้า’ เราจักละเพศกษัตริย์

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อดุตานัง สาเวตฺวา ทาสกมฺมํ กริสฺสามิ,
 สเจ เม โกจิ อุกฺขินฺนํ นามํ
 คณฺเหยฺย ตาลมិณฺขํ นีหรนฺโต วยิ
 อุกฺขินิ อูปฺปาฏฺเตวาทสฺสามิ”ติ
 จินฺเตสิ.

อิติ โส

“ยํ กิณฺจิ มานุสํ ทานํ
 อทินฺนํ เม น วิชฺชติ
 โยปิ ยาเจยฺย มํ จกฺขุ
 ทเทยฺยํ อวิกมฺปิโต”ติ.

จินฺเตตฺวา โสพฺสฺหิ คณฺโธทกมฺภฺเห
 นฺหายิตฺวา สพฺพาลงฺการปฏิมณฺฑลิตฺโต
 นานคฺครสโกชนํ ภูณฺชิตฺวา อลงฺกต-
 หตฺติกฺขนฺธวรกโต ทานคฺคํ อคมาสิ.

สกุโก ตสฺส อชฺฌาสยฺม วิทิตฺวา
 “สิวิราชา อชฺช ‘สมปฺตฺตยาจกานํ
 จกฺขุ นิ อูปฺปาฏฺเตวาทสฺสามิ”ติ
 จินฺเตสิ, “สกุขิสฺสติ นฺโช ทานํ
 ทาคุ, อุกาหุ โน”ติ จินฺเตตฺวา
 ตสฺส วิมฺสนตฺถาย ชราชินฺณปฺตฺโต

ให้เป็นคนนอกตำแหน่งแล้วประกาศตน
 ทำหน้าที่ทาส ถ้าใคร ๆ อ้างชื่อถึง
 ดวงตาทั้งหลายของเรา เราก็จกควก
 ดวงตาให้คล้ายกับควกจาวตาลออก
 ฉะนั้น”.

เพราะเหตุนั้น พระราชานั้น จึง
 ทรงดำริว่า

“ทานอันเป็นส่วนของมนุษย์อย่างใด
 อย่างหนึ่งที่เราไม่ให้แล้ว ไม่มีเลย
 แม้ผู้ใดเพียงขอดวงตาเรา เราไม่
 หวาดหวั่น จะให้ดวงตาแก่ผู้นั้น”.

จึงทรงสนานพระกายด้วยน้ำหอม ๑๖ หม้อ
 ทรงประดับพระกายด้วยเครื่องอลังการ
 ทั้งปวงเสวยพระกระยาหารอันมีรสเลิศ
 ต่าง ๆ แล้วจึงเสด็จขึ้นคอช้างที่ตกแต่ง
 แล้วเสด็จไปยังโรงทาน.

ท้าวสักกะทรงทราบอัธยาศัยของพระองค์
 แล้ว ทรงดำริว่า “วันนี้พระราชาสีวิ
 ทรงดำริว่า ‘เราจกควกดวงพระเนตรให้
 แก่ยากผู้มาหา’ พระองค์จักอาจ
 บริจาคทานหรือไม่หนอ” หวังจะทดลอง
 พระทัยของพระองค์. จึงแปลงเป็นเหมือน

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อนุธพurahมโณ วย หุตฺวา รมฺโณ
 ทานคฺคํ คมนกาลเอ กสมฺมึ อุนฺนตป-
 ปเทเส หตฺถํ ปสาเรตฺวา ราชาหํ
 ชยาเปตฺวา อฏฺฐาสึ. ราชา ตทภิมุขํ
 วารณํ เปเสตฺวา “พฺราหฺมณ กึ
 วเทสึ”ติ ปุจฺฉิ. อถ หํ สกฺโก
 “มหาราช ตว ทานชฺฌาสยตํ นิสฺสาย
 สมุคฺคเตน กิตฺติโฆเสน สกฺลโลกสน-
 นิวาโส นินฺนตฺรํ ผุฏฺโฐ, อหฺนฺจ
 อนฺโร, ตฺวํ ทฺวิจกฺขุ”ติ วตฺวา จกฺขุ
 ยาจนฺโต ปจฺมํ คาถมาห

๕๒. “ทฺูเร อปฺสฺสํ เถโรว
 จกฺขุ ยาจิตฺตฺมาคโต
 เอกเนตฺตา ภวิสฺสาม
 จกฺขุ เม เทหิ ยาจิตฺโต”ติ.

ตตฺถ ทฺูเรติ อิตฺโต ทฺูเร จ
 วสนฺโต. เถโรติ ชฺราชาธิณฺณตฺเถโร

พฺราหฺมณแกจฺกษุบอด เวลาพฺรราชา
 เสตฺจไปโรงทานไต้ยีนชฺมึอถววยชฺยมฺกค
 แกพฺรราชาบนเนินสูงแห่งหนึ่ง. พฺร-
 ราชา ทรงใสชางมุงไปยงพฺราหฺมณนั้
 ตรัสถามว่า “แนะพฺราหฺมณ ทานพุด
 อะไร”. ลำดับนั้น ท้าวสักกะจึงตรัสกับ
 พระองค์ว่า “ข้าแต่มหาราช โลกสนนิवास
 ทัวไประบือตลอดกาลด้วยกิตฺติศัพทฺที่
 พุงฺขจรไปเพเราะอาศัยเหตุที่พระองค์ทรง
 พอพระทัยในการบริจาคทาน ส่วน
 ข้าพเจ้าก็ตาบอด พระองค์ก็มีพระเนตร
 ทั้ง ๒” เมื่อจะทูลขอพระเนตร จึงกล่าว
 คาถาแรกว่า

๕๒. “ก็ข้าพเจ้า เปรียบเหมือนพระเถระ
 อยู่ไกล มาแล้วเพื่อทูลขอดวง-
 พระเนตร เราทั้งหลายจักเป็นผู้มี
 ดวงตาข้างเดียว พระองค์ถูก
 ข้าพเจ้าทูลขอแล้ว ขอจงประทาน
 พระเนตรแก่ข้าพเจ้าเถิด”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ทฺูเร
 ความว่า ข้าพเจ้าอยู่ไกลจากที่นี่. คำว่า

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วีย. เอกเนตฺตาทิ เอกํ เนตฺตํ
มยฺหํ เทหิ, เอวํ เทวปี เอกเนตฺตา
ภวิสฺสามาติ.

ตํ สุตฺวา มหาสฺสโต “อิทาเนวาทํ
ปาสาทะ นิสินฺโน มนฺเตตฺวา”^๑
อาคโต, อโห เม ลาโภ, อชฺเชว
เม มโนโรถ มตฺถกํ ปาปฺณิสฺสติ
อทินฺนปฺพุพฺพํ ทานํ ทสฺสามิ”ติ
ตฺถจฺจมานโส ทฺติยํ กาลมาห

๕๓. “เกนานุสิฏฺฐโจ อธิมาคโตสิ
วณิพฺพก จกฺขุปถานิ ยาจิตฺตุ
สุทฺถุจฺจํ ยาจสิ อุตฺตมมฺกํ
ยมาหุ เนตฺตํ ปฺริเสน ทฺถุจฺจนฺ”ติ.

ตตฺถ วณิพฺพกาติ ตํ อาลปติ.
จกฺขุปถานีติ จกฺขุณเมตํ นาม.

เถโร ได้แก่ เหมือนพระเถระผู้แก้ด้วย
ความชรา. คำว่า ผู้มีดวงตาข้างเดียว
ความว่า พระองค์จงประทานเนตร
ข้างหนึ่งแก่ข้าพเจ้า เมื่อเป็นอย่างนี้เรา
ทั้ง ๒ จักมีดวงตาค้นละข้าง.

พระมหาสัจจวํ ทรงสดับคำทูลนั้น
แล้ว มีพระทัยยินดีว่า “เรานั่งพิจารณา
อยู่ที่ปราสาทมาเดี๋ยวนี้เอง เป็นลาภของ
เราหนอ ความปรารถนาแห่งใจของเรา
จักถึงที่สุดวันนี้ แล้วเราก็จักให้ทานที่ไม่
เคยให้” แล้วตรัสพระคาถาที่ ๒ ว่า

๕๓. “ดูกรวณิพก ใครบอกให้ท่านมา
ณ ที่นี้เพื่อขอดวงตา ท่านมาขอ
ดวงตา อันเป็นอวัยวะสูงสุด อัน
แสนยากจะบริจาค ที่เขาพูดกัน
ว่า ดวงตาอันคนสละได้ยาก”.

พระราชาทรงเรียกพราหมณ์ว่า
วณิพก ในพระคาถานั้น. คำว่า จกฺขุ-
ปถานิ นี้เป็นชื่อของตา.

^๑ ฉ. จินเตคฺวา.

- ยมาหุติ ยํ ปณฺทิตา ทุจฺจนฺติ กถนฺติ. คำว่า ยมาหุ ความว่า บัณฑิตพูดถึง
ดวงตาได้ว่า สละได้ยาก.
- อิโต ปรี อุตฺตานสมฺพนฺธกาธา คาถาเชื่อมความที่ง่ายต่อจากนี้ไปควร
ปาลินเยเนว เวทิตพฺพา. ทราบตามนัยบาลีนั้นแหละ.
๕๔. “ยมาหุ เทเวสุ สุขมฺปตฺติ
มฆวาติ นํ อากุ มนุสฺสโลก
เตนานุสฺสิฏฺโฐ อิศฺมาคโตสฺมิ
วณิพฺพโก จกฺขุปถานิ ยาจิตฺตุ.” ๕๔. “เขาเรียกผู้ใดในท้าวโลกว่าสุขัมบดี
เขาเรียกผู้นั้น ในมนุษย์โลกว่า
มฆวา ผู้นั้นบอกข้าพเจ้าผู้วณิพก
จึงมา ณ ที่นี้ เพื่อขอดวงตา.
๕๕. วณิพฺพโก มยฺห วณิ อนฺตุตฺรํ ๕๕. ข้าพเจ้าเป็นวณิพก การขอของ
ททาทิ เม^๑ จกฺขุปถานิ ยาจิตฺโต
ททาทิ เม จกฺขุปถํ อนฺตุตฺรํ
ยมาหุ เนตฺตํ ปูริเสน ทุจฺจขฺ. ข้าพเจ้าประเสริฐ ท่านจงทรง
ประทานดวงพระเนตร แก่ข้าพเจ้า
ผู้ขอยู่เกิด จงประทานดวง
พระเนตรอันประเสริฐ ซึ่งเขา
พูดกันว่า ดวงตาอันคนสละได้ยาก
แก่ข้าพเจ้าเกิด.
๕๖. เยน อตฺถเนน อากณฺณิ ๕๖. ท่านมาแล้ว เพราะประโยชน์ใด
ยมตฺถมภิปตฺถยํ
เต เต อิชฺฉนฺตุ สงฺกปฺปา
ลภา จกฺขุณี พุราหฺมณ. ปรารถนาประโยชน์ใด ความดำริ
ถึงประโยชน์เหล่านั้น จงสำเร็จแก่
ท่าน ดูกรพราหมณ์ ท่านจงได้
ดวงตาเกิด.

^๑ น. เต.

๕๗. เอกนฺเต ยาจมานสฺส
 อุกฺขานิ ททามหํ
 ส จกฺขุมา คจฺฉ ชนสฺส เปกฺขโต
 ยทิจฺฉเส ตฺวํ ตทเต สมิชฺฌตฺตฺติ.

ตตฺถ วณิพฺพโกติ ยาจโก.
 ยาจโตติ ยาจนฺตสฺส. วณินฺตติ ยาจนํ.

เตติ เต ตว ตสฺส อตฺถสฺส สงฺกปฺปนํ
 สงฺกปฺปา. ส จกฺขุมาติ โส ตฺวํ มม
 จกฺขุหิ จกฺขุมา หุตฺวา.

ยทิจฺฉเส ตฺวํ ตทเต สมิชฺฌตฺตฺติ ยํ
 ตฺวํ มม สนฺติกา อิจฺฉสิ, ตํ เต
 สมิชฺฌตฺตฺติ.

ราชา เอตฺตํ กเถตุวา “อิธเว
 มยา อุกฺขินิ อูปฺปาญฺเจตุวา ทาคฺคํ
 อสารถุปนํ”ติ จินฺเตตุวา พฺรหฺมณํ
 อาทาย อนฺเตปฺรํ คนฺตฺวา ราชาสเน

๕๗. เมื่อท่านขอข้างเดียว ข้าพเจ้าให้
 ๒ ข้าง ท่านจงมีดวงตาไปต่อหน้า
 คนผู้เห็นอยู่ ขอให้สิ่งที่ท่าน
 ประารถนาจงสำเร็จแก่ท่าน”.

ผู้ขอชื่อว่า วณิพก ในพระคาถา
 นั้น. คำว่า ยาจโต คือ ผู้ขออยู่. คำว่า
 วณิ คือการขอ.

คำว่า เต ความว่า ความดำริ คือ
 ความตริตรองถึงประโยชน์นั้นเหล่านั้น
 จงสำเร็จแก่ท่าน. คำว่า มีดวงตา ความว่า
 ท่านนั้น จงเป็นผู้มีดวงตา ด้วยดวงตา
 ทั้งหลายของข้าพเจ้า.

คำว่า ขอให้สิ่งที่ท่านประารถนาจงสำเร็จ
 แก่ท่าน ความว่า ท่านหวังสิ่งใดจาก
 สำนักของข้าพเจ้า สิ่งนั้นจงสำเร็จแก่
 ท่านเถิด.

พระราชารับสั่งเพียงเท่านั้นแล้ว
 ทรงดำริว่า “การที่เราควักดวงตาให้ใน
 ที่นี้ไม่สมควร” จึงพาพราหมณ์เสด็จไป
 ภายในพระราชวังประทับนั่งเหนือพระ

คณะกรรมการนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นีสิติตวา สีวิกั นาม เวชชั ราชอาสนั โปรดให้หานายแพทย์ชื่อ
 ปกุกุโสภาเปตวา “อกุขินี เม โสเธหิ”ติ สีวิกะมา รับสั่งว่า “จงชำระดวงตา
 อาห. “อมุหากั กิร ราชา อกุขินี ของเราให้สะอาด”. ได้เกิดโกลาหล
 อุปุปาฏเฐตวา พุราหมณสุส ทาดุกาโม”ติ อย่างเดียวกัน ทัวทั้งพระนครว่า “ข่าว
 สกลนคเร เอกโกลาหลั อโหสิ. ออก ว่าพระราชอาของพวกเราทรงประสงค์จะ
 เสนาปติอาทโย ราชवलลภา จ ควักพระเนตร พระราชทานแก่
 นาครา จ โอโรธา จ สพเพ พราหมณ”. ครั้งนั้น เหล่าราชพัลลภ
 สนนิปติตวา ราชานั นิวาเรนโต มีเสนาบดีเป็นต้น พวกชาวเมืองและ
 ติสฺโส คากา อโวจุ พระสนมทั้งปวง พากันประชุม เมื่อจะ
 ทูลทัดทานพระราชอา จึงได้กล่าว ๓
 คากาว่า

๕๘. “มา โน เทว อทา จกขุ
 มา โน สพเพ ปรกุกริ
 ธนั เทหิ มหาราช
 มุตตา เวพูริยา พหู.

๕๘. “ข้าแต่พระองค์ผู้ประเสริฐ อย่า
 ได้ประทานพระเนตร ของพวกข้า-
 พระองค์เลย อย่าทรงทอดทิ้ง
 ข้าพระองค์ทั้งปวงเลย ข้าแต่
 มหาราช พระองค์จงพระราชทาน
 ทรัพย์ แก้วมุกดา แก้วไพฑูรย์
 ให้มากเถิด พระเจ้าข้า.

๕๙. ยุตเต เทว รเถ เทหิ
 อาชานิเย อลงกเต
 นาเค เทหิ มหาราช
 เหมกปฺปนิवासเส.

๕๙. ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาท
 พระองค์ จงประทานราชรถอัน
 เทียมแล้ว จงประทานม้าอาชาไนย
 อันทรงเครื่องแล้ว จงประทาน

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๖๐. ยถา ตํ สีวียो सपुपे
 सोयकुका सरुगा सता
 समनुदा प्रिकरेयुं
 ऐवं तेहि रणेसुमा”ति.

ตตถ ปรกกริตี ปริจจชि. อกขิสฺ
 หิ ทินฺเนสฺ ราชฺชํ ตวํ น กาเรสฺสสิ,
 อญฺเญ ราชา ภาวิสฺสติ, ऐवं ตยา
 มยํ ปริจจตฺตา นาม ภาวิสฺสามาติ
 อธิปฺปาเยเนว อาหฺส.

ปริกเรยฺยุนฺติ ปริวาเรยฺยु. ऐवं तेहिति
 ยถา ตํ อวิกฺลจกฺขุํ สีวียो จิรํ
 ปริวาเรยฺยु, ऐवं तेहि, ธนเมวสฺส
 เทहि, มา อกฺขินิ, อกฺขิสฺ หิ ทินฺเนสฺ,
 น ตํ สีวียो ปริวาเรสฺสนฺติติ.

พญาช้าง อันประดับด้วยทองเกิด
 พระเจ้าข้า.

๖๐. ข้าแต่กษัตริย์ผู้องอาจบนรถรบชาว
 นครสีวี่ทั้งหลายทั้งปวง พร้อมทั้ง
 ราชยานพร้อมทั้งราชรถ จะพึง
 ห้อมล้อมพระองค์ได้เนื่อง ๆ ฉันทไฉน
 พระองค์จงพระราชทานฉันทนั้นเกิด
 พระเจ้าข้า”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ปรกกริ
 คือทอดทิ้ง. ชนทั้งหลายพากันกราบทูล
 แล้วโดยความประสงค์ว่า เพราะเมื่อ
 พระองค์ประทานดวงพระเนตรแล้ว
 พระองค์จักครองราชสมบัติไม่ได้ คนอื่น
 จักเป็นพระราชา เมื่อเป็นอย่างนั้น
 ชื่อว่าพระองค์ทรงทอดทิ้งข้าพระองค์
 ทั้งหลาย.

คำว่า ปริกฤกเรยฺยु คือ แวดล้อม. คำว่า
 ऐवं เทहि ความว่า ชาวสีวี่ทั้งหลาย
 พึงแวดล้อมพระองค์มีพระเนตรไม่วิกลได้
 สิ้นกาลนาน ฉันทไฉน พระองค์จงโปรด
 ประทานฉันทนั้นเกิด จงประทานทรัพย์
 แก่เขาเท่านั้น อย่าประทานดวงพระเนตร

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สมปโตโตเยว นาม โหติ.

ยณฺหิ ยาเจติ ยํ ยาจโก ยาเจยฺย,
ทายโกปิ ตเมว ทเทยฺย, น อยาจิตํ,
อยณฺจ พฺราหฺมโณ มํ จกฺขุํ ยาจติ,
น มุตฺตาทิกํ ฐนํ, ตเทว สุวาทํ
ทสฺสามิติ วทติ.

อต นํ อมจฺจา “กึ ปตฺเตตฺวา
จกฺขุณิ เทสิ”ติ ปุจฺจนฺตฺวา คากฺมาหํสุ

๖๔. “อายุํ นุ วณฺณํ นุ สุขํ พลํ นุ
กึ ปตฺตยาโน นุ ชนินฺท เทสิ
กถณฺหิ ราชา สิวิํ อนุตฺตโร
จกฺขุณิ ทชฺชา ปรโลกเหตุ”ติ.

ตตฺถ ปรโลกเหตุติ มหาราช
กถํ นาม ตุมฺหาทีโส ปณฺทิตปุริโส

ความว่า ชื่อว่าถึงอุสสทนรก อันเป็นเขต
อยู่ในอำนาจของพญายม.

คำว่า เขาขอสิ่งใด พระราชาตรัสว่า
ผู้ขอพึงขอสิ่งใด แม้ผู้ให้พึงให้เฉพาะ
สิ่งนั้น ไม่ควรให้สิ่งที่มีได้ขอ และ
พราหมณ์นี้ก็ขอดวงตาเรา ไม่ใช่ขอทรัพย์
มีแก้วมุกดาเป็นต้น เราจักให้สิ่งนั้น
เท่านั้น.

ครั้งนั้น อ้ามาตย์ทั้งหลาย เมื่อ
จะทูลถามพระราชา นั้น ว่า “พระองค์
ทรงปรารถนาอะไร จึงประทานดวง
พระเนตร” จึงกล่าวคาถาว่า

๖๔. “ข้าแต่พระจอมชน พระองค์ทรง
ปรารถนาอะไรหนอ คืออายุ
ผิวพรรณ ความสำราญ กำลัง
พระกาย จึงโปรดประทาน (ดวง
พระเนตร) เพราะอะไรหนอ พระ
ราชาผู้ประเสริฐยิ่งของชาวสิวิ จึง
ประทานดวงพระเนตร เพราะเหตุ
เห็นแก่ปรโลก”.

บรรดาค่าเหล่านั้น คำว่า เพราะ
เหตุเห็นแก่ปรโลก ความว่า ข้าแต่

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สนธิภูจิกั อีสสรียั ปหาย ปรโลกเหตุ
จกขุณี ทเทยยาติ.

มหाराชเจ้า เหตุไฉนบุรุษผู้เป็นบัณฑิต
เช่นกับพระองค์ จึงทรงละความเป็นใหญ่
อันเป็นปัจจุบันเสีย แล้วประทานดวง
พระเนตร เพราะเหตุเห็นแก่ปรโลก.

อถ เนลั กถนุโต ราชา คากมาห

ลำดับนั้น พระราชาเมื่อจะทรงแถลงแก่
อำมาตย์เหล่านั้น จึงตรัสพระคาถาว่า

๖๕. “นวาหเมตั ยสสา ททามิ
น ปุตตมิจเจ น ฌนั น รฎจัน
สตญจ ฌมโม จริโต ปุราโน
อิจเจว ทาเน รมติ^๑ มโนมมา”ติ.

๖๕. “เราบริจาสดวงตานี้ เพราะยศ
ก็หาไม่ เรามิได้ปรารถนาบุตร
มิได้มุ่งทรัพย์ มิได้หวังแว่นแคว้น
แต่เราประพฤดิธรรมโบราณ ของ
เหล่าสัตบุรุษ ใจของเรายินดีแล้ว
ในการบริจาคเป็นล้นพ้น ด้วย
ประการฉะนี้”.

ตตถ นวาหนติ น เว อหัง.
ยสสาติ ทิพพสสุ วา มนุสสสุ วา
ยสสสุ การณา.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า นวาห
แยกบทเป็น น เว อหัง. คำว่า ยสสา
ความว่า เพราะเหตุแห่งยศที่เป็นทิพย์
หรือเป็นมนุษย์.

น ปุตตมิจเจติ อิมสสุ จกขุทานสสุ
ผลเน นวาหัง ปุตตัง อิจจามิ, น
ฌนั, น รฎจัน, อปิจ สตัง

คำว่า มิได้ปรารถนาบุตร ความว่า เรา
มิได้ปรารถนาบุตร เพราะผลแห่งการ
บริจาสดวงตานี้ ทรัพย์ก็ไม่ปรารถนา

^๑ น. รมติ.

ปณฺฑิตานํ สพฺพญญุโฬิสฺสตฺตานํ เอส
 อาจิณฺณสมาจิณฺโณ โปราณกมฺภุโค,
 ยทฺธิํ ปารมีปุรณํ นาม, น หิ
 ปารมีโย อปุเรตฺวา โฬธิปลฺลงฺเก
 โฬธิสฺตโต สพฺพญญุตํ ปาปุณฺตีตุ
 สมตฺโต นาม อตฺถิ, อหฺนฺจ ปารมีโย
 ปุเรตฺวา พุทฺโธ ภวิตฺถกาโม.

อิจฺเจว ทานํ รมฺติ มโน มมาตี
 อิมินา การณฺน มม มโน ทานํเยว
 นีรโตตี วทตี.

สมฺมาสมฺพุทฺโธปิ ธมฺมเสนาปตี-
 สารีปุตฺตตฺเถรสุส จรียาปิฏกํ เทเสนฺโต
 “มยฺหํ ทฺวีหิปี อภฺวีหิ สพฺพญญุต-
 ญาณเมว ปิยตรนฺ”ติ ทิเปตฺตุ

“น เม เทสุสา อุโก จกฺขุ
 อตฺตานํ เม น เทสุสิยํ
 สพฺพญญุตํ ปิยํ มยฺหํ
 ตสฺมา จกฺขุมทาสิหนฺ”ติ.

อาห.

แวนแคว้นก็ไม่ปรารถนา ชื่อว่าการ
 บำเพ็ญบารมีเป็นทางโบราณที่สัตบุรุษ
 ทั้งหลาย คือพระสัมพันธุญโฬิสต์ผู้
 บัณฑิต สังสมประพฤติกันมา. ด้วยว่า
 พระโฬิสต์ผู้มีได้บำเพ็ญบารมีแล้ว ชื่อว่า
 สามารถบรรลุพระสัมพันธุญตญาณ ที่
 โฬธิปลล้งกก็ไม่มี ก็เราใคร่บำเพ็ญบารมี
 เป็นพระพุทเจ้า.

คำว่า อิจฺเจว ทานํ รมฺติ มโน มม
 พระราชาตรัสว่า ด้วยเหตุนี้ใจของเรา
 ยินดีในทานเป็นล้นพ้น.

แม้พระสัมมาสัมพุทเจ้า เมื่อจะ
 ทรงแสดงจรียาปิฏก แก่พระธรรม-
 เสนาบดีสารีบุตร เพื่อจะทรงชี้แจงว่า
 “พระสัมพันธุญตญาณเป็นที่รักกว่าดวงตา
 แม้ทั้ง ๒ ของเรา” จึงรับสั่งว่า

“ดวงตาทั้ง ๒ ของเรา ไม่เป็นที่รัก
 ก็หาไม่ ตนของเราไม่เป็นที่รักก็
 หาไม่ พระสัมพันธุญตญาณของเรา
 เป็นที่รักยิ่งกว่า เพราะเหตุนั้น
 เราจึงบริจาคดวงตา”.

คณฺหฺครุและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณณนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มหาสตุตสฺส ปน กถํ สุตฺวา
อมจุเจสฺส อปฺปฏิภาณฺสฺส จิตฺเตสฺส,
มหาสตุโต สีวิกํ เวชฺชํ คากาย
อชฺฌภาสิ

๖๖. “สขา จ มิตฺโต จ มมาสิ สีวิก
สุสิกฺขิตฺโต สาธุ กโรหิ เม วโจ
อุทฺทริตฺวา จกฺขุณี มมํ ชีคีสโต
หตฺถฺเตสฺส จเปหิ วณิพฺพกสฺสา”ติ.

ตสฺสตุโต สมฺม สีวิก ตฺวํ มยฺหํ
สหาโย จ มิตฺโต จ เวชฺชสิปฺเปว
สุสิกฺขิตฺโต, สาธุ เม วจณํ กโรหิ,
มม ชีคีสฺเตตฺวา^๑ อุปฺชาเรนฺตสฺส
โอบฺโลเกนฺตสฺเสว ตาลพืชฺช^๒ วีย เม
อกฺขีนิ อุทฺทริตฺวา อิมสฺส ยาจกสฺส
หตฺถฺเตสฺส จเปหิตฺติ.

อกถ นํ สีวิกโก อาห “จกฺขุทธานํ
นาม ภาริยํ, อุปฺชาเรหิ เทวา”ติ.
“สีวิก อุปฺচারิตํ มยา, ตฺวํ มา
ปฺปณฺจํ กโรหิ, มา มยา สทฺธิ

ก็เมื่ออำมาตย์ทั้งหลาย พังพระดำรัส
ของพระมหาสัตว์แล้ว ไม่กล้าตอบ
ได้ยี่หนึ่งเฉย. พระมหาสัตว์จึงได้ตรัสกับ
นายแพทย์สีวิกะด้วยพระคาถาว่า

๖๖. “ดูกรสีวิกะ ท่านเป็นทั้งสหาย
เป็นทั้งมิตรของเรา ศึกษามาดีแล้ว
ดีละ ท่านจงทำตามคำของเรา
ท่านจงควักดวงตาของเรา ผู้กำลัง
เฟ่ง แล้ววางไว้ในมือของวณิพก”.

เนื้อความแห่งคาถานั้นว่า แน่
สหายสีวิกะ ท่านเป็นทั้งสหายเป็นทั้ง
มิตรของเรา ศึกษาวิชาแพทย์มาดีแล้ว
ดีละ ขอท่านจงทำตามคำของเรา
เมื่อเรากำลังเฟ่งคือจ้องมองดู ท่านจง
ควักดวงตาของเราเหมือนควักจาวตาล
แล้ววางไว้ในมือของยาจกนี้.

ครั้งนั้น นายแพทย์สีวิกะกราบทูล
พระองค์ว่า “ขึ้นชื่อว่าการบริจาดวง
พระเนตรเป็นของหนัก ขอพระองค์จง
ทรงไคร่ครวญเถิดพะย่ะค่ะ”. พระราชา

^๑ น. ชีคีสโต.

^๒ น. ตาลมิมยฺช.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พหู กเถฮี”ติ. โส จินฺเตสิ “อยุตฺตํ
 มาทิสฺสฺส สฺสฺสฺกฺขิตฺสฺส เวชฺชสฺส รณฺโณ
 อุกฺขิสฺส สตฺถปาตฺนฺน”ติ. โส นานา-
 เกสฺชชานิ ฌลิตฺวา เกสฺชชรสฺจฺจนฺเณน
 นิลุปลํ ปริภาเวตฺวา ทกฺขินฺนฺกฺขิ
 อุปฺปัสฺมาเปสิ. อุกฺขิ ปริวตฺติ. ทุกฺขา
 เวทนา อุปฺปชฺชติ. “สฺลลฺกฺเขหิ
 มหาราช ปฏฺฐิปากตฺกํ กรณํ มยฺหํ
 ภาโร”ติ. “อเปหิ ตาต, มา ปปญฺจ
 กริ”ติ. โส ปริภาเวตฺวา ปุณฺปิ
 อุปฺปัสฺมาเปสิ. อุกฺขิ อุกฺขิกฺกุปฺโต มุจฺฉิ.^๑
 พลวตฺรา เวทนา อุกฺทปาที.
 “สฺลลฺกฺเขหิ มหาราช, สกฺโกมฺหํ
 ปฏฺฐิปากตฺกํ กาดฺน”ติ. “อเปหิ ตาต,
 มา ปปญฺจ กริ”ติ. โส ตตฺติยวาระ
 ชรตฺรํ ปริภาเวตฺวา อุปฺนาเมสิ. อุกฺขิ
 โอสฺธพฺเลน ปรีพฺภมิตฺวา อุกฺขิกฺกุปฺโต
 นิกฺขมิตฺวา นหารุสฺสฺสฺตฺถเกน โอลมฺพฺมานํ
 อฏฺฐจาสิ. “สฺลลฺกฺเขหิ นรินฺท, ปุณ
 ปากตฺกกรณํ มยฺหํ พฺลน”ติ. “ปปญฺจ
 มา กริ”ติ. อธิมตฺตา เวทนา
 อุกฺทปาที. โลหิตกํ ปคฺขมฺรติ, นีวตฺถ-

รับสั่งว่า “แน่ะสีวิกะ เราใคร่ครวญแล้ว
 ท่านอย่าทำการชกช้า อย่าพูดมากกับ
 เรา”. หมอสีวิกะนั้นคิดว่า “หมอผู้เรียน
 มาดีแล้วเช่นเราไม่ควรจะควักดวงพระ-
 เนตรด้วยศัสตรา”. เขาจึงบดเภสัชชนิด
 ต่าง ๆ ผสมดอกอุบลเขียวด้วยผงรส
 เภสัชอื่นแล้วป้ายพระเนตรเบื้องขวา.
 พระเนตรกลับกลอกไปมา. เกิดทุกข-
 เวทนา. เขากราบทูลว่า “โปรดทรง
 กำหนดดูเถิดมหาราชเจ้า การกระทำให้
 เป็นปกติเป็นหน้าที่ของข้าพระองค์”. พระ
 ราชารับสั่งว่า “แน่ะพ่อ จงหลีกเลี่ยง
 อย่าทำการชกช้า” จึงผสมยาป้าย
 พระเนตรต่อไป. ดวงพระเนตรปูดขึ้น
 จากหลุม (เบ้า) พระเนตร. เกิดเวทนา
 มากยิ่งขึ้น เขากราบทูลว่า “ข้าแต่
 มหาราช ขอพระองค์จงทรงใคร่ครวญดู
 ข้าพระองค์สามารถทำคืนให้เป็นปกติได้”.
 พระราชา รับสั่งว่า “จงหลีกเลี่ยงไปพ่อ
 เจ้าอย่าทำชกช้า”. ในวาระที่ ๓ เขาจึง
 ผสมยาให้แรงขึ้นน้อมเข้าไป. พระเนตร
 กลับกลอกอยู่ไปมาด้วยกำลังโอสถแล้ว

^๑ ฉ. มุจฺฉิ.

สาฎกานี โลहितเน เตมีสุ. โอโรธา
จ อมจจา จ รณโณ ปาทมูเล
ปติตวา “เทว อกฺขินี มา เทหิ”ติ
มหาปริเทวํ ปริเทวีสุ.

หลุดออกจากหลุม (เป้า) พระเนตรห้อย
อยู่ด้วยสายพระนหารุ (เส้นเอ็น). เขา
จึงกราบทูลว่า “ข้าแต่พระจอมนรินทร์
ขอพระองค์จงทรงไคร่ครวญ การทำให้
คืบเป็นปกติอีกเป็นความสามารถของข้า-
พระองค์”. พระราชารับสั่งว่า “เจ้า
อย่าทำการชักช้า”. ทุกขเวทนามี
ประมาณยิ่งบังเกิดขึ้น. โลहितไหลออก
พระภุษาเปียกชุ่มด้วยพระโลหิต พระสนม
และอำมาตย์ทั้งหลาย หมอบเฝ้าแทบ
บาทมูลของพระราชา กราบทูลรำพัน
เป็นอย่างมากกว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้
ประเสริฐ ขอพระองค์อย่าทรงบริจาค
ดวงพระเนตรเลย”.

ราชา เวทน์ อธิวาเสตวา
“ตาด มา ปปญจํ กรี”ติ อาห.
โส “สาธฺ เทวา”ติ วามหตุเถน
อกฺขี ธาเรตวา ทกฺขินหตุเถน สตุถกํ
อาทาย อกฺขิสตุตกํ ฉินฺทิตฺวา อกฺขี
คเหตฺวา มหาสตุตสฺส หตุเถ จเปสิ.
โส วามกฺขินา ทกฺขินกฺขี โอลเกตฺวา
เวทน์ อธิวาเสตวา “เอหิ
พฺร่าหฺมณา”ติ พฺร่าหฺมณํ ปกฺโกสิตฺวา

พระราชาทรงอดกลั้นทุกขเวทนา
แล้วตรัสว่า “แน่ะพ่อ เจ้าอย่าทำการ
ชักช้า”. นายแพทย์สี่วิกะรับพระราช-
โองการว่า “ดีแล้ว” แล้วรองรับพระเนตร
ไว้ด้วยมือซ้าย ถือศัสตราด้วยมือขวา
ตัดสายขั้วพระเนตรแล้ววางไว้ที่มือพระ-
มหาสัตว์. ท้าวเธอทอดพระเนตรดู
พระเนตรเบื้องขวาด้วยพระเนตรเบื้องซ้าย
ทรงอดกลั้นทุกขเวทนาแล้ว ตรัสเรียก

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“มม อิโต อุกุขิตโต สตกุณเณ
 สหสฺสกุณเณ สดสฺสหสฺสกุณเณ สพุพฺพญฺญต-
 ญาณเมว ปิยตรํ, ตสฺส อิทํ เม
 ปจฺจโย โหตุ”ติ วตฺวา พุราหมณสฺส
 อุกุขี อทาสี. โส ตํ อุกุขิปิตฺวา
 อตฺตโน อุกุขิมฺหิ จเปสึ.

ตํ ตสฺसानุภาเวน วิกสิตนึลุปฺปลํ วิย
 หุตฺวา ปตฺติฏฺจาสิ. มหาสตุโต วามกุขินา
 ตสฺส ตํ อุกุขี ทิสฺวา “อโห
 สุกินนํ มยา อุกุขิทานนุ”ติ อนฺโต
 สมุคฺคตาย ปิตฺติยา นีรนฺตรํ ผุฏฺโจะ^๑
 หุตฺวา อิตรํปี อุกุขี อทาสี. สกฺโก
 ตมฺปิ อตฺตโน อุกุขิมฺหิ จเปตฺวา
 ราชนิเวสนา นิกุขมิตฺวา มหาชนสฺส
 โอลเณตสฺเสว นครา นิกุขมิตฺวา
 เทวโลกเมว คโต.

พราหมณ์มาว่า “มาเกิดพราหมณ์” รับสั่ง
 ไปว่า “พระสัพพัญญุตญาณเท่านั้นเป็น
 ที่รักกว่าดวงตาของเรานี้ตั้ง ๑๐๐ เท่า
 ๑,๐๐๐ เท่า ๑๐๐,๐๐๐ เท่า ขอผลแห่ง
 การบริจาคของเรานี้ จงเป็นปัจจัยแก่
 พระสัพพัญญุตญาณนั้นเกิด” ได้ทรง
 บริจาคดวงพระเนตรแก่พราหมณ์. เขา
 ได้ยกดวงพระเนตรนั้นทาบที่ดวงตา
 ของตน.

ด้วยอานุภาพแห่งท้าวสักกะนั้น ดวง
 พระเนตรนั้นเป็นเหมือนดอกกุบลเขียว
 อันบานแย้มกลีบ ประดิษฐานอยู่. พระ
 มหาสัตว์ทอดพระเนตรดวงเนตรนั้นของ
 พราหมณ์นั้น ด้วยพระเนตรเบื้องซ้าย
 อันพระปิตีชาบชานอยู่ภายในสัมผัสแล้ว
 เนื่อง ๆ โดยรำพึงว่า “โอ เราบริจาค
 ทานดวงตาดีแล้วหนอ” จึงได้พระราช-
 ทานดวงพระเนตรอีกข้างหนึ่ง. ท้าวสักกะ
 ทรงทาบพระเนตร แม้นั้นที่ดวงตาของตน
 แล้วออกไปจากพระราชนิเวศน์ เมื่อ
 มหาชนกำลังมองดูอยู่นั้นเอง ออกจาก
 เมืองไปสู่เทวโลก.

^๑ ฉ. ผุโฏ.

“รถัง โยเชหิ”ติ อาห.

อมจจา ปนสฺส รณน คนฺตุ
 อทตฺวา สุวณฺณสิวิกาย นํ เนตฺวา
 โปกฺขรณฺตีเร นิสิตฺทาเปตฺวา อารกฺข
 สํวิธาย ปฏิภุมฺมึสุ. ราชฺชา ปลฺลฺงเก
 นิสินฺโน อตฺตโน ทานํ อวชฺเชสิ.
 ตสฺมี ขณฺเ สกฺกสฺส อาสนํ อุณฺห
 อโหสิ. โส อวชฺเชนฺโต ตํ การณํ
 ทิสฺวา “มหาราชสฺส วรํ ทตฺวา
 จกฺขุ ปฏิปากตฺกํ กริสฺสามิ”ติ
 จินฺเตตฺวา ตตฺถ อากนฺตฺวา
 มหาสตฺตสฺส อวิทุเร อปฺราปรํ จกฺกมิ.

ตมตฺถํ ปกาเสนฺโต สตฺถา อิมํ
 คากา อาห

๖๘. “ตโต โส กติปาหสฺส
 อฺปรุเพฺหสุ จกฺขุสุ
 สุตํ อามนฺตฺยิ ราชฺชา
 สิวินํ รฏฺจวทฺถมโน.

อุจฺจาระ ทานจฺงมฺกเชือกให้เรา” ตรัส
 เรียกนายสารถีมา รับสั่งว่า “เจ้าจง
 เทียมราชรถ”.

แต่อำมาตย์ทั้งหลายไม่ให้พระองค์เสด็จ
 ไปด้วยราชรถ นำพระองค์เสด็จไปด้วย
 วอทอง ให้ประทับที่ริมฝั่งสระโบกขรณี
 ถวายอารักขา แล้วถอยออกไป. พระ
 ราชชาประทับนั่งเหนือราชบัลลังก์ ทรง
 รำพึงถึงทานของพระองค์. ในขณะนั้น
 อาสนะของท้าวสักกะ มีอาการร้อน.
 ท้าวเธอเมื่อพิจารณาได้เห็นเหตุนี้จึงทรง
 ดำริว่า “เราจักประสาทพรแก่พระราช
 ผู้เป็นมหाराชทำดวงเนตรให้กลับคืนเป็น
 ปกติ” จึงเสด็จมา ณ ที่นั้น แล้ว
 จงกรมไปมา ไม่ไกลจากพระมหาสัจว์.

พระศาสดาเมื่อจะประกาศข้อความ
 นั้น จึงตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

๖๘. “๒-๓ วันต่อจากวันนั้นมา เมื่อ
 ดวงพระเนตรงอกขึ้นแล้ว พระราชา
 ผู้ครองแคว้นแห่งชาวนครสีวี มี
 รับสั่งเรียกนายสารถีมาตรัสว่า.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๖๙. โยเซหิ สารถิ ยานํ
 ยุตตณฺจ ปฏิวาทย
 อุกฺขณณฺมิมิ กจฺฉาม
 โปกฺขรณฺโณ วณานิ จ.

๗๐. โส จ โปกฺขรณฺตีเร
 ปลฺลนฺเกน อฺปาวิสิ
 ตสฺส สกฺโก ปาตุรหุ
 เทวราชา สุขมฺปติ”ติ.

สกฺโกปิ มหาสตุเตน ปทสทฺทํ
 สุตฺวา “โก เอโส”ติ ปุญฺโจ คาถมาห

๗๑. สกฺโกหฺมสมฺมิ เทวิฺนุโท
 อากฺโตสฺมิ ตวนฺตฺติเก
 วรํ วรฺสฺสุ ราชิสฺสิ
 ยงฺกิญฺจิ มนฺสิจฺฉสิ”ติ.

เอวํ วุตฺเต ราชา คาถมาห

๗๒. “ปฺหุตฺติ เม ฐนํ สกฺก
 พลํ โกโส จนฺปฺปโก

๖๙. ดูกรสารถิ ท่านจงจัดเตรียมยาน
 และเมื่อจัดเตรียมแล้ว จงแจ้งให้
 ทราบ เราจักไปบริเวณอุทยาน
 สระโบกขรณีและป่า.

๗๐. พอพระราชอาประทับโดยบัลลังก์ ที่
 ริมฝั่งสระโบกขรณีแล้ว ท้าวสักก-
 เทวราชสุขัมบดี ก็ปรากฏพระองค์
 ต่อพระราชอา”.

แม้ท้าวสักกจะอันพระมหาสัต์ว์ทรง
 สดับสำเนียงพระบาทแล้ว ตรัสถามว่า
 “นั่นใคร” ก็ตรัสพระคาถาว่า

๗๑. “ข้าพเจ้าเป็นท้าวสักกจะจอมเทพ มา
 ในสำนักของท่าน ดูกรพระราช
 ฤาษี พระองค์จงขอพรอย่างใด
 อย่างหนึ่ง ที่ทรงปรารถนาใน
 พระทัย”.

เมื่อท้าวสักกจะตรัสอย่างนี้แล้ว พระราชา
 จึงตรัสพระคาถาว่า

๗๒. “ข้าแต่ท้าวสักกจะ ทรัพย์ของ
 ข้าพเจ้าเพียงพอ กำลังไพร่พลและ

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)
 สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อนุชสฺส เม สโตทานิ
มรณญเวย รุจฺจตี”ติ.

ตตฺถ มรณญเวย รุจฺจตีติ
เทวราช อิทานิ มยฺหํ อนุชภาเวน
มรณเมว รุจฺจติ, ตํ เม เทหีติ.

อถ นํ สกฺโก อาห “สีวิราช
กี ปน ตวํ มริตุกาโมว หุตฺวา
มรณํ โรเจสิ, อุทาทุ อนุชภาเวนา”ติ.
“อนุชภาเวน เทวราชา”ติ. “มหาราช
ทานนฺนาม น เกวลํ สมุปรายตฺถเมว
ทียฺยติ, ทิฏฺฐมฺมิกตฺถายปิ ปจฺจโย
โหติ, ตฺวณฺจ เอกํ จกฺขุ ยาจิตฺโต
เทว อทาสี, เตน ตวํ สจฺจกิริยํ
กโรหี”ติ สมุฏฺฐเปตฺวา อาห

พระคลังก็มีไม่น้อย เมื่อข้าพเจ้า
เป็นคนตาบอดบัดนี้ ข้าพเจ้าพอใจ
ความตายอย่างเดียว”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ข้าพเจ้า
พอใจความตายอย่างเดียว ความว่า
ข้าแต่เทวราช บัดนี้ข้าพเจ้าชอบ
ความตายเท่านั้น เพราะความที่ข้าพเจ้า
ตาบอด ท่านจงให้ความตายนั้นแก่
ข้าพเจ้าเถิด.

ลำดับนั้น ท้าวสักกะรับสั่งกับ
พระองค์ว่า “ดูกรพระเจ้าสีวิราช ท่าน
ต้องการตาย จึงอยากตาย หรือ
อยากตายเพราะตาบอด”. ท้าวเธอตอบ
ว่า “ข้าแต่เทวราช อยากตายเพราะ
ตาบอด”. ท้าวสักกะเทวราชทรงปราศรัย
ว่า “ขึ้นชื่อว่าท่านไม่ได้ให้เพื่อภพ
ภายนอกอย่างเดียว ย่อมเป็นปัจจัยแม้
เพื่อภพปัจจุบันด้วย ท่านถูกเขาขอ
ดวงตาข้างเดียว ก็ให้ทั้ง ๒ ข้าง เพราะ
เหตุนั้น ท่านจงกระทำสักกิริยา” แล้ว
ตรัสว่า

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๗๓. “ยานิ สจฺจานิ ทิปทินท^๑
 ตานิ ภาสสฺสุ ขตฺติย
 สจฺจํ เต ภณฺมานสฺส
 ปฺน จกฺขุ ภวิสฺสตี”ติ.

ตี สุตฺวา มหาสโตโต “สกุ
 สเจปิ^๒ มม จกฺขุ ทาทุกาโม อณฺณ
 อูปายํ มา กริ, มม ทานสฺส
 นิสฺสนฺทน จกฺขุ อูปฺปชฺชตฺตุ”ติ วตฺวา
 สกุเกน “มหาราช อหํ สกุโก
 เทวราชาปิ ปเรสํ จกฺขุ ทาทุํ น
 สกุโกมิ, ตยา ทินฺนทานสฺส พลเนว
 เต จกฺขุ อูปฺปชฺชิสฺสตี”ติ วุตฺเต,
 “เตนหิ มยา ทานํ สุกินฺน”ติ วตฺวา
 สจฺจกิริยํ กโรนฺโต คากมาห

๗๔. “เย มํ ยาจิตฺตฺมายนฺติ
 นานาโคตฺตา วณิพฺพกา
 โยปิ มํ ยาจเต ตตฺถ

๗๓. “ดูกรกษัตริย์ผู้เป็นใหญ่ในทวีป
 คำเหล่านี้เป็นคำสัตย์ ท่านจงกล่าว
 คำเหล่านั้น เมื่อท่านกล่าวคำสัตย์
 ดวงตาใหม่จักมี”.

พระมหาสัตว์ ครั้นทรงสดับ
 เทพดำรัสเช่นนั้นแล้ว จึงตรัสว่า “ข้าแต่
 ท้าวสักกะ ถ้าแม้พระองค์ใคร่จะประทาน
 ดวงตาแก่ข้าพเจ้า อย่าทรงทำอุบาย
 อย่างอื่นเลย ขอให้ดวงตาจงเกิดขึ้นด้วย
 ผลทานของข้าพเจ้าเถิด” เมื่อท้าวสักกะ
 ตรัสว่า “ข้าแต่มหาราช ข้าพเจ้าเป็น
 ท้าวสักกะ ราชาแห่งเทพ ไม่อาจให้
 ดวงตาแก่คนอื่น ดวงตาจักเกิดขึ้นแก่
 ท่านได้ ด้วยกำลังแห่งทานที่ท่านบริจาค
 แล้วเท่านั้น” จึงตรัสว่า “ถ้าเช่นนั้น
 ข้าพเจ้าบริจาคทานไว้ดีแล้ว” เมื่อจะ
 ทรงทำสักกิริยา จึงตรัสพระคาถาว่า

๗๔. “วณิพกเหล่านี้มา เพื่อจะขอเรา
 วณิพกเหล่านั้นมีโคตรต่าง ๆ กัน
 (เป็นที่รักของเรา) วณิพกแม่ใด

^๑ น. ทวิปทินท

^๒ น. สเจสิ.

โสปี เม มนโส ปิโย
เอเตน สจฺจวชฺเชน
จกฺขุ เม อุปฺปชฺชถา”ติ.

ตตฺถ โสปี เมติ เย มํ ยาจิตฺตุ
อากจฺฉนฺติ เต ปิยา, เตสุ อากจฺฉนฺเตสุ
โย มํ ยาจติ โสปี เม มนสา
ปิโย.

เอเตนาติ สเจ มม สพฺเพปิ ยาจกา
ปิยา สจฺจเมเวตํ มยา วุตฺตํ, เอเตน
เม สจฺจวจเนน เอกํ เม จกฺขุ
อุปฺปชฺชถ อุปฺปชฺชตฺติ อาห. อถสฺส
วจนานนฺตรเมว ปจฺมํ จกฺขุ อุตฺปาที.
ตโต ทฺติยสฺส อุปฺปชฺชชนฺตฺถาย
คาถทฺวยมาห

๗๕. “ยํ มํ โส ยาจิตฺตุ อากา
เทหิ จกฺขุณฺติ พุราหฺมณเณ
ตสฺส จกฺขุณิ ปาทาสี
พุราหฺมณสฺส วณิพฺพโต.

ขอดวงตาเรา แม้วณิพกนั้นเป็น
ที่รักแห่งใจของเรา ด้วยการกล่าว
คำสัตย์นี้ ขอดวงตาจงเกิดขึ้นแก่
เราเถิด”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า โสปี
เม ความว่า วณิพกเหล่าใดมาเพื่อจะ
ขอเรา วณิพกนั้นเป็นที่รักของเรา
บรรดาผู้มาขอเหล่านั้น ผู้ใดขอเรา ผู้นั้น
ก็เป็นที่รักแห่งใจของเรา (เหมือนกัน).

คำว่า เอเตน พระมหาสัตว์ตรัสว่า
ถ้าหากแม่ทั้งปวง เป็นที่รักของเราไซ้
คำที่เรากล่าวนี้เป็นคำจริง ขอให้ดวงตา
ข้างหนึ่งจงเกิดขึ้น คือจงบังเกิดขึ้นแก่
เราด้วยวาจาสัตย์ของเรา. ลำดับนั้น
ดวงพระเนตรดวงแรกก็เกิดขึ้นในลำดับ
พระดำรัสของพระองค์. แต่บัดนั้นจึงตรัส
๒ พระคาถา เพื่อต้องการให้ดวงตาที่ ๒
เกิดขึ้นว่า

๗๕. “พราหฺมณฺ์นั้นใด มาอ้อนวอนเรา
ว่า ท่านจงให้ดวงตาเถิด เราก็ได้
บริจาคดวงตา แก่พราหฺมณฺ์วณิพก
คนนั้นแล้ว.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตั้ง ขณณเฑาะว์ ทุติยัม จกขุ
 อุทปาที. ตานี ปนสฺส จกขุณี เหว
 ปากติกาณี, น ทิพฺพานี, สกุก-
 พุราหมณฺสฺส หิ ทินฺนํ จกขุ ปน
 ปากติกํ กาทุํ น สกุกา, อุปฺหตฺวตฺถโน
 จ ทิพฺพจกขุ นาม นุปฺปชฺชติ,
 ตานี ปนสฺส สจฺจปารมิตานุภาเว
 สมฺภูตานิ จกขุณฺติ วุตฺตานิ. เตสํ
 อุปฺปตฺติสมกาลเมว สกุกานุภาเว
 สพฺพา ราชปรีสา สนนฺิปตฺติตาว อหฺลฺสุ.
 อถสฺส สกุกโก มหาชนสฺส มชฺฌเฑาะเว
 ฤตี กโรนฺโต คาททวยมาห

๗๗. “ธมฺเมน ภาสิตา คาทา
 สิวินํ ฏฺฐจฺจทฺถน
 เอตานิ ตว เนตฺตานิ
 ทิพฺพานี ปฏฺฐิตฺสฺสเร.

ที่ ๒ จึงเกิดขึ้น ด้วยการกล่าวคำสัตย์
 ของเรานี้เกิด.

ทันใดนั้นเอง ดวงพระเนตรที่ ๒
 ก็เกิดขึ้น. แต่ดวงพระเนตรเหล่านั้นของ
 พระองค์ไม่เหมือนเดิม ไม่ใช่ของทิพย์
 เพราะว่า ดวงพระเนตรที่ได้ประทานแก่
 พุราหมณ์สักกะ ใครไม่สามารถทำให้
 คืบเป็นปกติได้ ชื่อว่าทิพย์จักขุยอมไม่
 เกิดแก่ดวงพระเนตร ที่มีรากฐานถูก
 ทำลายแล้ว ก็ดวงพระเนตรเหล่านั้นของ
 พระองค์ ท่านกล่าวว่า เกิดด้วย
 อานุภาพแห่งสัจจะบารมี. ตลอดเวลา
 ดวงพระเนตรเหล่านั้นเกิดขึ้นนั้นเอง
 ราชบริษัททั้งหมด ก็ได้ประชุมพร้อมกัน
 ด้วยอานุภาพท้าวสักกะ. ลำดับนั้น
 ท้าวสักกะเมื่อจะทรงทำความชมเชยพระ-
 มหาสัตว์ ท่ามกลางมหาชน จึงตรัส ๒
 พระคาถาว่า

๗๗. “ดูกรท่านผู้ครองแคว้นแห่งชาว
 นครสิวี ท่านภาสิตคาถาโดย
 ธรรม ดวงพระเนตรของท่าน
 เหล่านี้ จึงปรากฏคล้ายของทิพย์.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณถนอมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มหาสดุดิ์ โอบาทิตวา เทวโลกเมว คโต.

“พระองค์อย่าทรงประมาท” แล้วได้เสด็จ
ไปยังเทวโลกตามเดิม.

มหาสดุดิ์ปี มหาชนปริวุโต
มหนุเตน สกุกาเรน นคริ์ ปริสิตวา
สุจนุทกั ปาสาทิ อภิรุหิ. เตน
จกขุณั ปฏิลทุฎฐาโว สกลสิวิรรุเจ
ปากโฏ ชาโต. อถสุส ทสฺสนตถั
สกลรฎฐวาสิโน พหุ ปณฺณาการิ
คเหตฺวา อากมิสุ. มหาสดุดิ์ “อิมสฺมิ
มหาชนเ สนฺนิปติเต มม ทานั
วณฺณยิสฺสามิ”ติ ราชทฺวาเร มหา
มณฺทปปี กาทเรตฺวา สมุสฺสิตเสตจฺจตฺเต
ราชปลลฺงเก นิสินฺโน นคร
ภเวริญฺจาราเปตฺวา สพฺพเสนิโย
สนฺนิปาตาเปตฺวา “อมุโก สิวิรรุจ-
วาสิโน อิมานิ เม ทิพฺพจกขุนิ
ทิสฺวา อิตฺ ปฏฺจาย ทานั อทตฺวา
มา ฎุญฺชธา”ติ ฐมฺมึ เทเสนฺโต
จตสฺโส คาทา อภาสิ

แม้พระมหาสัตว์ ทรงแหวดล้อมด้วย
ชนเป็นอันมาก เสด็จเข้าพระนครด้วย
สักการะใหญ่ แล้วได้เสด็จขึ้นปราสาท
สุจันทกะ. การที่พระองค์ได้พระเนตร
คืนมา เกิดปรากฏลือทั่วไปในแคว้น
พระนครสิวี. ครั้งนั้นชาวแคว้น
ทั้งสิ้น ได้พากันถือเครื่องบรรณาการ
เป็นอันมากมา เพื่อเฝ้าพระองค์. พระ
มหาสัตว์ทรงดำริว่า “เมื่อมหาชนนี้ประชุม
กันแล้ว เราจักพรรณนาทานของเรา”
จึงให้สร้างมณฑปใหญ่ที่ประตูพระราชวัง
ประทับนั่งเหนือราชบัลลังก์ภายใต้
เศวตฉัตร ให้ตักทองเทียวประกาศไปใน
พระนคร ให้ประชุมเสนาทั้งปวง รับสั่งว่า
“แน่ชานครสิวีผู้เจริญทั้งหลาย พวก
ท่านจงดูตาทิพย์เหล่านี้ของเรา จำเดิม
แต่ขึ้นไปถ้ายังไม่บริจาคทานแล้วอย่า
บริโภคน” เมื่อจะทรงแสดงธรรมได้ทรง
ภาษิต ๔ พระคาถาว่า

๗๙. “โกนินฺธ วิตฺตํ น ทเทยฺย ยาจิโต
อปี วิสิฏฺจํ สุปิยปี อตฺตโน

๗๙. “ใครเล่าในโลกนี้ถูกขอ จะไม่ให้
สิ่งที่ชอบใจของตน ทั้งที่วิเศษ

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตทิงฆ สพเพ สีวิโย สภาคตา
ทิพพานิ เนตตานิ มมชช ปสฺสถ.

๘๐. ตโรกุกุฑํ ตโรเสลํ
สมตคฺคยฺห ปพฺพตํ
สมนฺตา โยชนสฺตํ
ทสฺสนํ อนุโมนฺติ เม.

๘๑. น จากมตฺตา ปรมตฺติ (กิญฺจ)
มจฺจันํ อิทฺ ชีวิตฺเต
ทตฺวาน มานุสฺสํ จกฺขุ
ลทฺธํ (เม) จกฺขุ อมานุสฺสํ.

๘๒. เอตฺปิ ทิสฺวา สีวิโย
เทถ ทานานิ ภูณฺชถ
ทตฺวา จ ภูตฺวา จ ยถานุภาวํ
อนินฺหิตา สกฺกมฺเปถ จานนฺ”ติ.

ตตฺถ โกนิธฺวติ โก นฺ อิทฺ.
อปี วิสิญฺจนฺติ อุตฺตมมฺปิ สมานํ.
จากมตฺตาติ จากปฺปมาณโต อญฺเอย

ทั้งที่แสนจะรัก เราขอเตือนชาว
สี่วิทั้งปวงที่ประชุมกัน ท่านจงดู
ตาทิพย์ทั้งหลายของเราในวันนี้.

๘๐. การบริจาทานผลัดผลให้เราเห็น
ตลอดระยะทาง ๑๐๐ โยชน์ โดยรอบ
ทะเลนอกฝา นอกกำแพงศิลา และ
บรรพต.

๘๑. อะไรของสัตว์ในชีวลโลกนี้ที่จะยิ่งไป
กว่าประมาณการบริจาทไม่มี เรา
ให้ตามนุษย์แล้ว ก็ได้ตามิใช่ของ
มนุษย์.

๘๒. ชาวนครสี่วิทั้งหลาย พวกท่าน
เห็นเหตุแม้นี้แล้ว จงให้ทาน จง
บริโภคนอกเขต บุคคลให้ทาน และ
บริโภคตามความสามารถแล้ว จะ
ไม่ถูกติเตียน ย่อมเข้าถึงฐานะคือ
สวรรค์”.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า โกนิธ
แยกบทเป็น โก นฺ อิท (ใครเล่าใน
โลกนี้). คำว่า ทั้งที่พิเศษ ได้แก่ ทั้งที่

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณฉนวนอมขวัญ ณ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปรมจกขุ นาม นตฺถิ.

เป็นของสูง. คำว่า **กว่า** ประमाणการ
บริจา ความว่า ชื่อว่าจักษุอันวิเศษ
ยิ่งอย่างอื่นจากประमाणของการบริจา
คไม่มีเลย.

อิธ ชีวิตติ อิมสฺมี ชีวโลก. อิธ
ชีวิตนฺตปิ ปาโร. อิมสฺมี ชีวโลก
ชีวมานนฺติ อตฺถโก.

คำว่า **อิธ ชีวิต** คือ ในชีวโลกนี้.
บาลีว่า **อิธ ชีวิต** ก็มี. อธิบายว่า
มีชีวิตอยู่ในชีวโลกนี้.

อมานุสฺนติ ทิพฺพจกขุ มยา ลหุํ
อิมินา การณฺน เวทิตพฺพเมตํ, จากโต
อุตฺตมํ นาม นตฺถิตฺติ.

คำว่า **อันไม่ใช่** ของมนุษย์ ความว่า
เราได้ตาทิพย์แล้วเพราะเหตุนี้ พวกท่าน
ควรทราบไว้ดังนี้ สิ่งอื่นชื่อว่าสูงกว่า
การบริจาไม่มี.

เอตฺปิ ทิสฺวาติ เอตํ มยา ลหุํ
ทิพฺพจกขุํ ทิสฺวาปิ.

คำว่า **เห็นเหตุแม้**นี้ ความว่า พวกท่าน
แม้เห็นทิพยจักษุที่เราได้นี้.

อิตฺติ อิมานฺหิ จตฺตฺหิ คากาหิ ฌมฺมํ
เทเสตฺวา ตโต ปฏฺจาย อนฺวทฺตมฺมาส-
ปณฺณรสุโปสเถสุ มหาชนํ
สนฺนิปาเตตฺวา นิจฺจํ อิมานฺหิ คากาหิ
ฌมฺมํ เทเสสิ. ตํ สุตฺวา มหาชนโ
ทานาทินิ ปุณฺณานิ กตฺวา เทวโลกํ
ปุเรนฺโตว อคฺมาสิ.

พระมหาสัตว์ครั้งทรงแสดงธรรมด้วย
พระคาถา ๔ เหล่านี้ด้วยประการฉะนี้แล้ว
จำเดิมแต่กาลนั้นมาให้มหาชนประชุมกัน
ในวันอุโบสถ ๑๕ คำทุกกึ่งเดือน แล้ว
ทรงแสดงธรรมด้วยพระคาถาเหล่านี้
เนื่อง ๆ. มหาชนฟังธรรมนั้นแล้ว พวกกัน
ทำบุญมีทานเป็นต้น ได้ไปสู่เทวโลกจน
เต็มทีทีเดียว.

คณะครูและนักเรียน ร.ร.ราชินีบน (คุณถนอมขวัญ ฌ ป้อมเพชร)

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา อิมิ ฌมมเทสนัน
 อหริตวา “เอวํ ภิกขเว โปราณก-
 ปณฺธิตา พาหิรกกทาเนน อสนฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สมฺปตฺตฺตฺตฺตฺตฺต อตฺตโน จกฺขุณิ
 อฺปฺปาณฺเฏตฺตฺตฺต อทฺสฺสู”ติ วตฺตวา จตฺตฺตฺต
 สจฺจจฺจนิ ปกาเสตฺตฺตฺต ชาติกํ สโมธาเนสิ
 “ตฺทา สีวิกเวชฺชโช อานนฺโท อโหสิ,
 สกฺโก อนฺนุทฺโท อโหสิ, เสสฺปฺริสา
 พุทฺธปฺริสา, สีวิราชา ปน อหเมวา”ติ.

พระศาสดา ครั้นทรงนำพระธรรม
 เทศนาขึ้นมาแล้วรับสั่งว่า “เป็นอย่างนั้น
 ภิกษุทั้งหลาย บัณฑิตแต่ครั้งก่อน
 ทั้งหลาย ไม่พอใจด้วยทานภายนอก
 ยังกวักดวงตาของตนบริจาทานแก่യാจก
 ผู้มาถึงแล้ว” ได้ทรงประกาศสัจจะ ๔
 แล้วประมวลชาดกว่า “นายแพทย์สีวิกะ
 ในครั้งนั้นได้เป็นอานนท์ ท้าวสักก-
 เทวราชได้เป็นอนุรุทธ บริษัทที่เหลือได้
 เป็นพุทธบริษัท ส่วนพระราชาสีวีได้
 เป็นเราเอง”.

สีวิราชชาดกวรรณนา ตติยา.

พรรณนาสีวิราชชาดก ที่ ๓ จบ.